

UNIVERSITAS ŠAFARIKIANA

Ročník 52 / číslo 2 / 2025

UNIVERSITAS CASSOVIENSIS AB ANNO 1657

NAJÚSPEŠNEJŠIE PROJEKTY, RIEŠENÉ V SÚČASNOSTI NA UPJŠ

UPJŠ SA PREDSTAVILA
NA VEĽTRHU APAIE 2025
V INDICKOM DILLÍ

AKADEMICKÁ INTEGRITA (AI)
V DOBE
UMELEJ INTELIGENCIE (AI)

ŠTURKO DOSIAHLO ÚSPECH
NA 18. ROČNÍKU
SÚŤAŽE RÁDIORALLYE

ZO ŽIVOTA UNIVERZITY

Prorektor pre strategický rozvoj a investície Pavol Jarčuška: Poznáte to? **4**
 TIK Slovak Technical Ecosphere Platform (Projekt STEPHANIK) **5**
 UPJŠ rozvíja špičkový výskum a biotechnológie na východnom Slovensku **5**
 Multimodálny pohľad na progresívne materiály **7**
 Rektor UPJŠ udelil čestný titul „profesor emeritus“ **9**

Výskumný projekt Misia Zdravie **10**
 Podpora excelentnosti vo výskume nedostatočne zastúpených populácií... **11**
 Batérie na báze lítia a síry sú perspektívnou technológiou budúcnosti **12**
 Nové možnosti skúmania biomolekúl pomocou laserovej optickej pinzety **13**
 Porovnanie doktorandského štúdia na Univerzite v Zaragoze a na UPJŠ **14**
 XIII. Reprezentačný ples UPJŠ v Košiciach **16**
 UPJŠ sa predstavila na veľtrhu APAIE 2025 v Dillí **18**
 Prorektorky reprezentovali UPJŠ v Japonsku **19**
 Vedenie UPJŠ pozvalo na stretnutie zástupcov košických gymnázií **20**
 UPJŠ na veľtrhu FORUM 2025 **21**

Ako si môžeme napláňovať kariéru v ére AI? **22**

Získali sme ocenenie Srdce pre chudobných 2024 **23**

Cena predsedu KSK a Cena verejnosti KSK pre FS Hornád **24**

UPJŠ spoluorganizovala Founders challenge camp 2025 **25**

Hudobno-sportový festival BYE BYE FEST 2025 sa vydal **26**

ZO ŽIVOTA LEKÁRSKEJ FAKULTY

Spájanie síl pri prevencii onkoochorení a zvyšovaní vakcinácie proti HPV **28**
 Slovensko plným členom ECRIN-ERIC **29**

Veľtrh príležitostí v zdravotníctve spojil študentov so zamestnávateľmi **30**
 Jubileum „Deda Petrusa“ – osobnosti, ktorá formovala generácie lekárov **31**
 LF UPJŠ zavádza nový 5-ročný študijný program zubné lekárstvo **32**

ZO ŽIVOTA PRÍRODOVEDECKEJ FAKULTY

Spolupráca UPJŠ a Deutsche Telekom IT Solutions priniesla úspech **33**

25 rokov Ceny dekana PF UPJŠ **34**

Akademická integrita v dobe AI **36**

JetBrains na PF UPJŠ **38**

Dievčatá robia vedu **39**

Jubilujúce laboratória na KACH ÚCHV PF UPJŠ **40**

ZO ŽIVOTA PRÁVNICKEJ FAKULTY

Spolupráca právnickej a prírodovedeckej fakulty žne úspechy **42**

Právnická fakulta zmodernizovala ďalšie učebne pre študentov **43**

Vzdelávacie aktivity v rámci spolupráce s Právnickou fakultou UK **45**

ZO ŽIVOTA FAKULTY VEREJNEJ SPRÁVY

Memorandum o spolupráci s Úradom splnomocnenca vlády SR **46**

Vzácná návšteva na pôde FVS UPJŠ **46**

Návšteva britského najvyššieho súdu **47**

ZO ŽIVOTA FILOZOFICKEJ FAKULTY

Nový profesijne orientovaný študijný program na FF UPJŠ **48**

Prvé medzinárodné ECL testovanie zo slovenčiny **49**

Zapojili sme sa do pilotného programu Inovačného centra KSK **49**

K nedožitému životnému jubileu docentky Olgy Sabolovej **50**

ZO ŽIVOTA ÚSTAVU TELESNEJ VÝCHOVY A ŠPORTU

Pohybová aktivita vysokoškolákov v optike programu Visegrad Fund **51**

Hospitácia a prax študentov v MŠ a ZŠ Splash International Košice **52**

ZO ŽIVOTA BOTANICKEJ ZÁHRADY

Spríjemnite si leto pri podujatiach v botanickej záhrade **53**

ZO ŽIVOTA UNIVERZITNEJ KNIŽNICE

Seminár UpToDate Anywhere and Ovid Discovery Solution **55**

AKO ICH (MOŽNO) NEPOZNÁME

Ladislav Šemrák hrá futbal od šiestich rokov **56**

ŠTUDENTSKE STRÁNKY

ŠtuRko sa úspešne zúčastnilo na 18. ročníku RádioRallye **58**

Boli sme na Konvente akademických senátov v Žiline **59**

Fakultné kolo ŠVOČ na FVS UPJŠ **59**

Právne a komunikačné zručnosti pre študentov právnych kliník **60**

Teória a prax verejnej správy **61**

Pomôcť deťom porozumieť svetu **61**

Študentský časopis Re:Pub – z monitora na papier **63**

Tréner University Spartacus Marcel Skokan: Musíme byť trpezliví... **64**

Športový úspech študentky Právnickej fakulty UPJŠ **66**

ZO ŽIVOTA UNIVERZITNÉHO PORADENSKÉHO CENTRA

Psychologická poradňa UNIPOC **67**

BUDDY program na UPJŠ v Košiciach **69**

ABY SLOVENČINA NEPLAKALA

Chyby robíme a na chybách sa učíme **70**

VEDA NAŠA KAŽDODENNÁ...

Priznám sa, že každoročne v októbri som plný očakávania, kto získa Nobelovu cenu. Keďže pracujem v oblasti literárneho umenia, najviac som zvedavý na oceneného tvorca umeleckej literatúry. Veríte, či nie, ale vždy tajne dúfam, že to bude niekto zo slovenských básnikov alebo spisovateľov, alebo že to bude niekto spojený so Slovenskom. Len pripomeniem, že jednu z prvých Nobelových cien za fyziku získal v roku 1905 rodený Bratislavčan Philipp Lenard.

Možno ste postrehli, že v roku 2012 bola udelená Nobelova cena za mier Európskej únii. A keďže sme jej členmi, v podstate sme sa aj my všetci stali nositeľmi tejto prestížnej ceny. A ešte raz sa slovenskí občania ocitli medzi ocenenými. Stalo sa to o rok neskôr, keď Nobelova cena za mier bola udelená Organizácii pre zákaz chemických zbraní so sídlom v holandskom Haagu. V spoločnosti 27-členného tímu zbrojných inšpektorov boli aj traja Slováci.

Na Nobelovu cenu sme síce nedosiahli v seriózných vedných odboroch, akými sú medicína, fyzika či chémia, môžeme ju však dosiahnuť v tzv. Ig Nobelových cenách, ktoré od roku 1991 udeľuje časopis o vedeckom humore Annals of Improbable Research (Kronika neuveriteľného výskumu). Ich zmyslom nie je zosmiešniť autorov, ale ukázať, čo všetko môže byť predmetom vedeckého záujmu. Z množstva víťazných projektov by som pripomenul iba niektoré: ocenený absolvent Cornellovej univerzity sa nechal poštipať 200-krát včelami, aby zistil, že najbolestivejším miestom

na tele sú nosné dierky; alebo skupina vedcov z inej univerzity dospela k záveru, že jeden muž môže byť otcom až 888 detí. Antinobelovku získali aj nemenovaní slovenskí vedci, ktorí skúmali biologické následky intenzívneho bozkávania. Ich výsledkom bolo zistenie, že vášnivé bozkávanie má blahodarný vplyv na zníženie kožných alergií.

Ale teraz vážne. Celý svoj profesionálny život sa pohybujem v oblasti vedeckého výskumu a vysokoškolského vzdelávania. Myslím si, že viem reálne posúdiť, aké je náročné vystúpiť na „tatranský“, nie to na „nobelovský“ vrchol vedy. O to viac treba obdivovať všetkých tých členov našej akademickej obce, ktorí nebojácne vchádzajú do silného medzinárodného konkurenčného vedeckého prostredia, aby sa v ňom nielen konfrontovali so špičkovými výsledkami v daných vedných oblastiach, ale aby ponúkali svoje originálne nápady a riešenia. Myslím si, že tento spôsob prezentácie našich kolegýň a kolegov je dôležitý nielen pre nich samotných, ale aj pre našu univerzitu – a najmä pre mladé vedecké talenty pôsobiace na jednotlivých univerzitných pracoviskách a fakultách, ktoré, dúfam, môžu raz zdolať aj tie najvyššie vrchy vedeckého poznania.

prof. PhDr. Ján Gbúr, CSc.
predseda redakčnej rady časopisu
Universitas Šafarikiana

POZNÁTE TO?

Práve ste sa dozvedeli, že je vy-písaná výzva. Na projekt (alebo niekedy na grant). Z oblasti, ktorú už dlhé roky riešite a je veľmi dôležitá. Ak nie najdôležitejšia. Prečítate si výzvu a úplne sa v nej nájdete. Financie pre vás a váš výskumný tím už vidíte pred sebou. Tak poďme písať projekt...!

A začínajú sa objavovať prvé nečakané prekážky.

„Prečo je tá štruktúra podkladov k projektu iná ako obvykle? Kto má tie tabuľky vyplňať? A ešte tá zložitá ekonomika a financovanie projektu!“

„A verejné obstarávanie. Veď to má na konci tri písmenká – NIE.“

Hľadáte pomoc, lebo ste učiteľ/-ka a vedec/vedkyňa. Napísať dobre projekt je umenie. Je to iné, ako napísať kvalitný článok do impaktovaného časopisu. Hľadáte, kto vám pomôže. Určite vás podporí materská fakulta, ale najmä Centrum celoživotného vzdelávania a podpory projektov (CCVaPP).

Ja pracujem ako lekár a stále som si myslel, že jediná profesia, kde pracujete „na doraz“ večer a v noci, je profesia zdravotníka. V období podávania projektov však rovnakú intenzitu práce vykonávajú tí, čo pripravujú administratívnu podporu projektov, tí, čo pripravujú ďalšie činnosti ako stavebné úpravy, verejné obstarávanie, a mnohí ďalší. Nakoniec projekt podáte a čakáte...

Ale veď vám sľúbili, že projekt do pol roka vyhodnotia, a vy čakáte už vyše roka... Neplačte, sú aj horšie časové intervaly...

Nakoniec na projekt pomaly aj zabudnete. A zrazu máte šťastie. Váš projekt bol vyhodnotený ako úspešný! Wow! Myslíte si, že všetko máte vyhrané a vás čaká svetlá budúcnosť.

(Až do tohto bodu sa proces nazýva príprava projektu a príprava administrácie projektu – a to je iba prvá z troch fáz realizácie projektu.)

A tak idete s úsmevom a hrdosťou (veď sme to, ako tím, dokázali – projekt je vždy tímová záležitosť) do druhej fázy – samotnej realizácie projektu. A už čakáte len čistý výskum, spoluprácu s partnermi, účasť na naplánovaných kongresoch a kvalitné publikácie...

Staré čínske príslovie hovorí: „Smej sa, len keď si šťastný a spokojný.“ A tak sa nesmejte dlho. Musíte nakúpiť materiál (medzitým všetko zdraželo, ako to máte urobiť za peniaze naplánované pred dvomi rokmi?),

nebudaj realizovať stavbu. A „ťaháte“ peniaze od dekana/dekanky, pretože prvé platby zvyčajne prídu až po realizácii prvej fázy projektu, nákupe materiálu a dôslednej kontrole výskumnej agentúry. Niekedy veľmi neskoro.

Aj partneri očakávali akési rýchlejšie napredovanie projektu. Točíte sa v „kolečku“ – realizácia projektu, verejné obstarávanie (aké jednoduché a rýchle na Slovensku), priebežná správa, výročná správa, rôzne zdôvodnenia a komunikácia s výskumnou agentúrou...

Ešteže vám pomôže materská fakulta, CCVaPP, ale aj iné organizačné zložky univerzity.

A zrazu zistíte, že pri iných povinnostiach nemáte čas na písanie kvalitných publikácií a realizáciu patentov alebo iných foriem duševného vlastníctva, ktoré vyplývajú z cieľov a merateľných ukazovateľov projektu. Ale tie predsa musíte naplniť! Takže aj vy sa stávate „zdravotníkom v nočnej službe“.

A tak posledné dni realizácie projektu zvyčajne bývajú horšie ako posledné dni prípravy projektu. A zrazu sa cítite ako víťaz. Záverečnú monitorovaciu správu ste úspešne obhájili a zdá sa, že projekt je úspešne ukončený.

Omyl! Práve vstupujete do tretej fázy projektu, ktorá už nie je financovaná (je možné ju financovať z iných nasledujúcich projektov, tu sa však vraciate na začiatok môjho článku aj so všetkými následkami, ktoré sú popísané vyššie). A v tretej fáze, ktorá sa nazýva aj obdobie udržateľnosti

projektu, musíte vykonávať tie isté činnosti ako vo fáze samotnej realizácie projektu. Veď prístroje už máte zaobstarané, materiál si nakúpite z iných projektov a grantov a personálnu situáciu už nejako s vedením fakulty vyriešite. Ešteže fáza udržateľnosti zvyčajne trvá len päť rokov.

Milé kolegyně, milí kolegovia,

práve som vám predstavil „optimistický scenár“ realizácie bežného projektu v podmienkach SR a UPJŠ. Optimistický preto, že tých nečakaných situácií v priebehu riešenia projektu je viac. Napriek tomu na UPJŠ riešime veľké množstvo projektov z Plánu obnovy a odolnosti (POO), programu Slovensko, ale aj iných programových schém.

Najaktívnejší sú výskumníci z Prírodovedeckej fakulty UPJŠ, Lekárskej fakulty UPJŠ a Technologického a inovačného parku (TIP).

A aké témy projektov riešime? Materiály, nanotechnológie, elektrobatérie a uskladnenie energie, moderné diagnostické metódy, digitalizáciu, kybernetickú bezpečnosť, dekarbonizáciu a ekológiu, kardiológiu, neurovedy, epidemiológiu a infekčné choroby. A mnohé ďalšie.

V budúcnosti musíme viac využívať potenciál fakúlt, ktoré sú behaviorálne a humanitné. Veď každý projekt potrebuje právne služby, propagáciu (nielen pre odbornú, ale aj pre laickú verejnosť) a komunikáciu výsledkov.

Detailný zoznam projektov je každoročne uvedený vo výročnej správe UPJŠ. Za administráciu projektov patrí veľká vďaka kolektívu zamestnancov oddelenia podpory projektov CCVaPP pod vedením Ing. Silvie Medovej.

Na ďalších stranách nášho univerzitného časopisu vám predstavíme naše najúspešnejšie projekty, ktoré v súčasnosti riešime – tri projekty z výzvy Veľké projekty pre excelentných výskumníkov a tri projekty z výzvy Transformačné a inovačné konzorciá (mimochodom, v tejto výzve je financovaných iba šesť projektov, z ktorých tri sú realizované na UPJŠ). Všetky sú vo fáze riešenia projektu, pracujú na nich skúsené výskumné tímy a veríme, že ich výsledky budú veľkým prínosom nielen pre univerzitu, ale aj pre celú spoločnosť.

Dr. h. c. prof. MUDr. Pavol Jarčuška, PhD.
prorektor pre strategický rozvoj a investície
Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach

TIK SLOVAK TECHNICAL ECOSPHERE PLATFORM

Projekt STEPHANIK je jedným zo šiestich TIK projektov vybraných na financovanie z POO SR – z celkového počtu 21 projektov, ktorých hodnotenie prekročilo prahové kritériá. Celková výška podpory projektu STEPHANIK z POO je 15 823 228,05 € (vrátane DPH). Začiatok projektu sa posunul na 1. apríl 2025, celkové trvanie projektu zostalo nezmenené (30 mesiacov).

Projekt koordinuje spoločnosť Bizzcom, s. r. o., ako žiadateľ projektu. Konzorcium zahŕňa päť slovenských firiem, dve slovenské a jednu zahraničnú univerzitu, tri zahraničné viacnárrodné spoločnosti a dve európske vedecké užívateľské superzariadenia, z ktorých European XFEL je zároveň aj infraštruktúra ESFRI typu. Všetci členovia konzorcia patria do Európskeho výskumného priestoru (ERA).

Od začiatku bola kľúčovou motiváciou a kritériom pre výber členov konzorcia snaha o zvýšenie prítomnosti Slovenska v leteckom a kozmickom priemysle (aerospace), teda v oblasti výskumu, vývoja a využitia vzdušného a kozmického priestoru. Aerospace je high-tech priemysel, ktorý už dnes prináša

jeho užívateľom konkrétne ekonomické výhody s obrovským potenciálom ďalšieho rastu. Plná realizácia tohto potenciálu si vyžaduje kombináciu komplementárnych odborných znalostí a efektívny prenos know-how medzi spoločnosťami, akademickými inštitúciami a vedeckými supercentrami prekračujúci štátne hranice v konkurenčnom medzinárodnom prostredí.

Iniciátorom takehoto prepojenia sú slovenské spoločnosti úspešné vo vývoji a dodávkach zariadení v rámci aktivít Európskej vesmírnej agentúry (ESA) v oblasti satelitných nosičov a ich modulárnych užitočných zaťažení. Vďaka takýmto aktivitám sa Slovensko od novembra 2022 stalo asociovaným (pridruženým) partnerom ESA – v rámci zodpovednosti Ministerstva hospodárstva SR – s ambíciou stať sa plnoprávnym členom Európskej vesmírnej agentúry.

Prehĺbenie existujúcich spoluprác a nadviazanie nových je dlhodobou stratégiou na naplnenie tejto ambície a projekt TIK STEPHANIK je dôležitým krokom k jej naplneniu. Projekt je rozdelený do niekoľkých tematických pracovných balíkov – tím UPJŠ je súčasťou pracovného balíka WP3, kde sa šty-

ria partneri (CTRL.eu, UPJŠ, European XFEL a DESY) zameriavajú na tému spoločného záujmu spoločností ESA a nášho programu. Spolu s partnermi DESY a European XFEL, s ktorými UPJŠ už spolupracuje na projekte Horizon Europe Európskej inovačnej rady (EIC) „MHz tomoskopia“, sa orientujeme na výskum a vývoj kamier a ich hardvérových optimalizácií pre satelitné aplikácie a pre vysokovýkonné experimenty v oblasti röntgenového zobrazovania s komunikáciou v zbleskoch.

V oboch prípadoch použitia je kľúčová potreba vysokorychlostných rozhraní a veľkej šírky pásma, s komunikáciou prevažne v dávkových módoch. Od napísania a podania projektu už uplynul istý čas. V súčasnosti preto vidíme aj iné oblasti možnej spolupráce – navyše, záujem pristúpiť k spoločným aktivitám vyjadrilo aj viacero partnerov z EÚ.

Sme radi, že môžeme do slovenského projektu POO zapojiť našich renomovaných partnerov, a projekt považujeme za začiatok dlhodobej úspešnej spolupráce.

doc. RNDr. Jozef Uličný, CSc.
Prírodovedecká fakulta UPJŠ v Košiciach

UPJŠ ROZVÍJA ŠPIČKOVÝ VÝSKUM A BIOTECHNOLÓGIE NA VÝCHODNOM SLOVENSKU

Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach – ako jediná univerzita na Slovensku – uspela v rámci najväčšej výzvy Plánu obnovy v oblasti výskumu a inovácií, ktorý je spolufinancovaný Európskou úniou. Z dvoch úspešných projektov v najväčšej výzve Plánu obnovy a odolnosti SR v oblasti výskumu a inovácií, ktoré naša univerzita získala, sa bude jeden projekt – The Advanced Protein Biotechnology Consortium (APBC) – realizovať v Centre interdisciplinárnych biovied (CIB) Technologického a inovačného parku (TIP) UPJŠ v spolupráci s tímami Ústavu fyzikálnych vied a Ústavu chemických vied Prírodovedeckej fakulty UPJŠ v Košiciach.

Projekt APBC získal podporu 15,6 milióna eur a priamo nadväzuje na doteraz úspešné projekty H2020 CasProt a ExCasProt riešené na CIB TIP UPJŠ, ktoré sa venujú roz-

voju biotechnologického výskumu proteínov na východnom Slovensku. V rámci týchto projektov sa vytvorili medzinárodné spolupráce so svetovo uznávanými výskumnými inštitúciami vo Švajčiarsku, Nemecku a Českej republike, s výrazným posilnením našich vedeckých kapacít.

Cieľ projektu APBC: Odborníci a inovácie doma, nie v zahraničí

Projekt APBC reaguje aj na vážny problém odchodu šikovných a vzdelaných ľudí do zahraničia (tzv. únik mozgov), ktorý je na východnom Slovensku stále aktuálny. Naším cieľom je vytvárať atraktívne pracovné príležitosti pre talentovaných vedcov priamo u nás – také, ktoré budú konkurencieschopné aj v porovnaní so zahraničím. Chceme, aby si mladí odborníci mohli vybrať Slovensko ako miesto, kde budú môcť budovať svoju kariéru.

Okrem už existujúcich spoluprác s partnermi v zahraničí, projekt prinesie aj nové partnerstvá, napríklad s prestížnymi univerzitami ako University of Oxford (Anglicko) a University of Groningen (Holandsko) či s poprednými odborníkmi z priemyslu.

Proteínová biotechnológia pre vedu aj priemysel

Našou ambíciou nie je len základný výskum. Chceme prinášať konkrétne a praktické riešenia, ktoré budú využiteľné v priemysle, a to najmä v oblasti vývoja nových biotechnologických produktov na báze

proteínov. Plánujeme preto aj zakladanie nových startupov a vytváranie podmienok na príchod a rozvoj biotechnologických a high-tech firiem na východné Slovensko. Takto vzniknú nové pracovné miesta a príležitosti pre vysokokvalifikovaných odborníkov.

Projekt APBC je strategicky navrhnutý tak, aby podporoval dlhodobý a udržateľný rozvoj v regióne, využíval potenciál proteínovej biotechnológie a prispel k modernizácii a diverzifikácii slovenskej ekonomiky.

Vzdelávanie a podpora mladej generácie

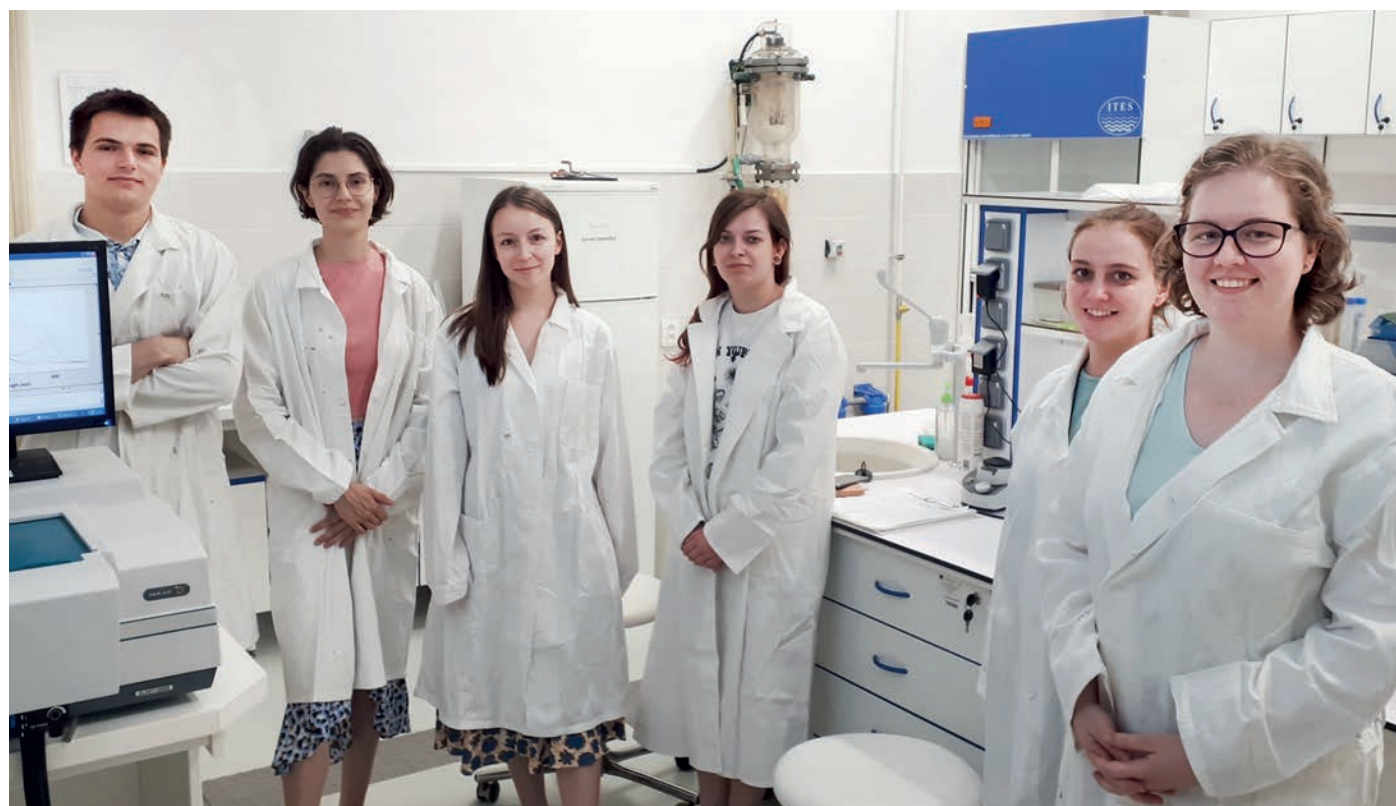
Dôležitou súčasťou projektu APBC je aj vzdelávanie a príprava nových odborníkov. Projekt bude spájať akademickú sféru

a priemysel – nielen v oblasti výskumu, ale aj v príprave študentov, doktorandov a mladých vedcov na reálne potreby trhu. V spolupráci s priemyselnými partnermi pripravíme špeciálne školenia a programy, ktoré mladým odborníkom umožnia získať skúsenosti a kontakty nielen na Slovensku, ale aj v zahraničí.

Cieľom je vytvárať silnú vedeckú a odbornú komunitu na východnom Slovensku, ktorá bude schopná nielen robiť špičkový výskum, ale aj tento výskum efektívne pretransformovať do praktických riešení pre priemysel a spoločnosť.

**RNDr. Zuzana Jurašeková, PhD.,
univerzitná docentka**

Prírodovedecká fakulta UPJŠ v Košiciach

OD ŠTRUKTÚRY K VLASTNOSTIAM: MULTIMODÁLNY POHĽAD NA PROGRESÍVNE MATERIÁLY

Skupina vedeckých osobností z Ústavu fyzikálnych vied a Ústavu chemických vied Prírodovedeckej fakulty UPJŠ v Košiciach pod vedením RNDr. Jozefa Bednarčíka, PhD., univerzitného docenta, sa so svojím projektom „Multimodálny prístup pri štúdiu korelácií medzi štruktúrou a vlastnosťami progresívnych materiálov“ (MASS-PRAM) zaradila medzi 19 úspešných špičkových tímov spomedzi 110 uchádzačov v rámci výzvy „Veľké projekty pre excelentných výskumníkov“ z Plánu obnovy.

Projekt MASS-PRAM predstavuje reakciu na naliehavú potrebu udržateľných energetických riešení v našom rýchlo sa meniacom svete – s cieľom vyvinúť pokročilé materiály, ktoré môžu revolučne zmeniť spôsob efektívneho *získavania, distribúcie a skladovania* energie. Tým sa zníži naša závislosť od fosílnych palív a prispeje k potlačeniu nepriaznivých vplyvov na životné prostredie. Tento projekt zahŕňa interdisciplinárny výskum so zameraním na tri odlišné triedy materiálov:

1. Magneticky mäkké kompozity (SMC) – tieto materiály ponúkajú potenciál na zvýšenie energetickej účinnosti transformátorov alebo elektromotorov.

2. Magnetické nanočastice (MNP) – so svojimi jedinečnými magnetickými vlastnosťami ponúkajú MNP možnosti na revolúciu v energetických technológiách (napr. magnetické chladenie).

3. Pórovité nanomateriály (PNM) – tieto materiály majú mimoriadny potenciál pre skladovanie energie (vodíkové či elektrické batérie).

Vyššie uvedené **progresívne materiály (PM)** ponúkajú širokú škálu výhod, ktoré riešia naliehavé globálne výzvy, podporujú inovácie a umožňujú energeticky efektívne technológie. V porovnaní s tradičnými materiálmi PM často vykazujú vynikajúce mechanické, tepelné, magnetické, elektrické a chemické vlastnosti. **Magneticky mäkké kompozity (SMC)** zohrávajú kľúčovú úlohu pri umožňovaní energeticky efektívnych technológií. Ich schopnosť minimalizovať magnetické straty, optimalizovať geometriu jadra a fungovať v širokom rozsahu frekvencií ich robí neoceniteľnými v rôznych priemyselných aplikáciách. **Magnetické nanočastice (MNP)** predstavujú špeciálny typ PM s významným spoločensko-ekonomickým dopadom. Ich využitie v zdravotníctve, environmentálnej sanácii, energetike, elektronike a výrobe prináša zlepšenie zdravotných výsledkov, ochranu životného prostredia, energetickú efektívnosť a hospodársky rast. **Pórovité nanomateriály (PNM)**, akými sú napr. kovovo-organické štruktúry, hierarchicky pórovité uhlíkové monolity a ich kompozity, predstavujú ďalší typ pokročilých materiálov so špecifickým typom pórovitej štruktúry. Ich pórovitá štruktúra s veľkou špecifickou povrchovou plochou ich robí mimoriadne univerzálnymi a cennými v rôznych aplikáciách, ako sú detekcia a skladovanie plynov (H_2 , CO_2), katalýza, cielečné doručovanie liečiv, adsorpcia znečisťujúcich látok a skladovanie energie (batérie a superkapacity).

Projekt MASS-PRAM je zameraný na dôkladné preskúmanie jednotlivých vzťahov medzi štruktúrou a vlastnosťami progresívnych materiálov – s cieľom optimalizácie ich funkcie a výkonnosti. V tomto bode zohráva kritickú úlohu nielen samotná znalosť atomárnej štruktúry, ale takisto jej priame prepojenie s makroskopickými vlastnosťami študovaných materiálov. Analýza štruktúry bude v rámci projektu realizovaná **multimodálnym prístupom**, ktorý kombinuje

Riešitelia projektu za pracovné balíčky NV1 (RTG metódy) a NV2 (elektrónová mikroskopia): zľava RNDr. Jozef Bednarčík, PhD., Mgr. Daria Yudina, PhD., prof. RNDr. Pavol Sovák, CSc., a Ing. Vladimír Girman, PhD.

najmodernejšie techniky založené na röntgenovom (RTG) žiarení spolu s elektrónovou mikroskopiou, pričom každá z týchto metód má rôznu citlivosť na charakteristické dĺžkové škály.

Menný zoznam riešiteľov projektu MASS-PRAM s ich zaradením do jednotlivých pracovných balíčkov:

Pracovný balíček	Meno	Pracovisko
NV1 – RTG	RNDr. Jozef Bednarčík, PhD.	ÚFV PF UPJŠ
NV1 – RTG	Mgr. Daria Yudina, PhD.	ÚFV PF UPJŠ
NV2 – TEM	prof. RNDr. Pavol Sovák, CSc.	ÚFV PF UPJŠ
NV2 – TEM	Ing. Vladimír Girman, PhD.	ÚFV PF UPJŠ
NV3 – SMC	prof. RNDr. Peter Kollár, DrSc.	ÚFV PF UPJŠ
NV3 – SMC	doc. RNDr. Ján Füzer, PhD.	ÚFV PF UPJŠ
NV4 – MNP	doc. RNDr. Adriana Zeleňáková, DrSc.	ÚFV PF UPJŠ
NV4 – MNP	Ing. Jaroslava Szűcssová, PhD.	ÚFV PF UPJŠ
NV5 – PNM	doc. RNDr. Miroslav Almáši, PhD.	ÚCHV PF UPJŠ
NV5 – PNM	RNDr. Milica Želinská, PhD.	ÚCHV PF UPJŠ
NV5 – PNM	prof. RNDr. Vladimír Zeleňák, DrSc.	ÚCHV PF UPJŠ
Projektový manažér	Ing. Jozefína Marcinová	CCVaPP UPJŠ

Ďalším významným cieľom projektu je zriadenie špičkového laboratória zameraného na štúdium atómovej štruktúry látok pomocou pokročilých metód využívajúcich RTG žiarenie. Zamýšľané zariadenia sú svojím prevedením koncepcne veľmi podobné zariadeniam dostupným na veľkých vedeckých infraštruktúrach (VVI), akými sú zdroje synchrotrónového žiarenia.

Na základe skúseností „zdieľaných“ našimi zahraničnými partnermi si uvedomujeme, že vzdelávanie budúcich používateľov VVI a príprava na úspešné podávanie vedeckých návrhov je výrazne uľahčená, ak má národná komunita prístup k infraštruktúre, ktorá je metodicky veľmi blízka experimentom vykonávaným na VVI. Obstaranie novej vedeckej infraštruktúry v rámci projektu MASS-PRAM bude mať pozitívny dopad na celkovú kvalitu výskumných a pedagogických činností na UPJŠ, čo nepochybne prispeje k zlepšeniu

jej konkurencieschopnosti nielen na Slovensku, ale aj v zahraničí.

Výskum materiálov v oblasti pokročilých materiálov a technológií má na UPJŠ dlhú a úspešnú históriu. Ústav fyzikálnych vied a Ústav chemických vied PF UPJŠ sú najaktívnejšími „hráčmi“ v tejto oblasti na našej alma mater – len tieto dva ústavy prispeli približne 4 700 prácami (~ 40 %) z celkového počtu 11 700 vedeckých článkov publikovaných na UPJŠ, ktoré boli evidované vo Web of Science v období rokov 1990 – 2021.

Na záver možno konštatovať, že erudícia a bohaté skúsenosti členov riešiteľského kolektívu – v kombinácii s poskytnutými prostriedkami mechanizmu – vytvárajú všetky predpoklady na dosiahnutie vytýčených cieľov, ktoré – pevne verím – pozitívne ovplyvnia budúci rozvoj UPJŠ a vedeckej komunity v košickom regióne.

RNDr. Jozef Bednarčík, PhD., univerzitný docent
Prírodovedecká fakulta UPJŠ v Košiciach

Riešitelia projektu za pracovný balíček NV5 – pórovité nano-materiály: zľava doc. RNDr. Miroslav Almáši, PhD., RNDr. Milica Želinská, PhD., a prof. RNDr. Vladimír Zeleňák, DrSc.

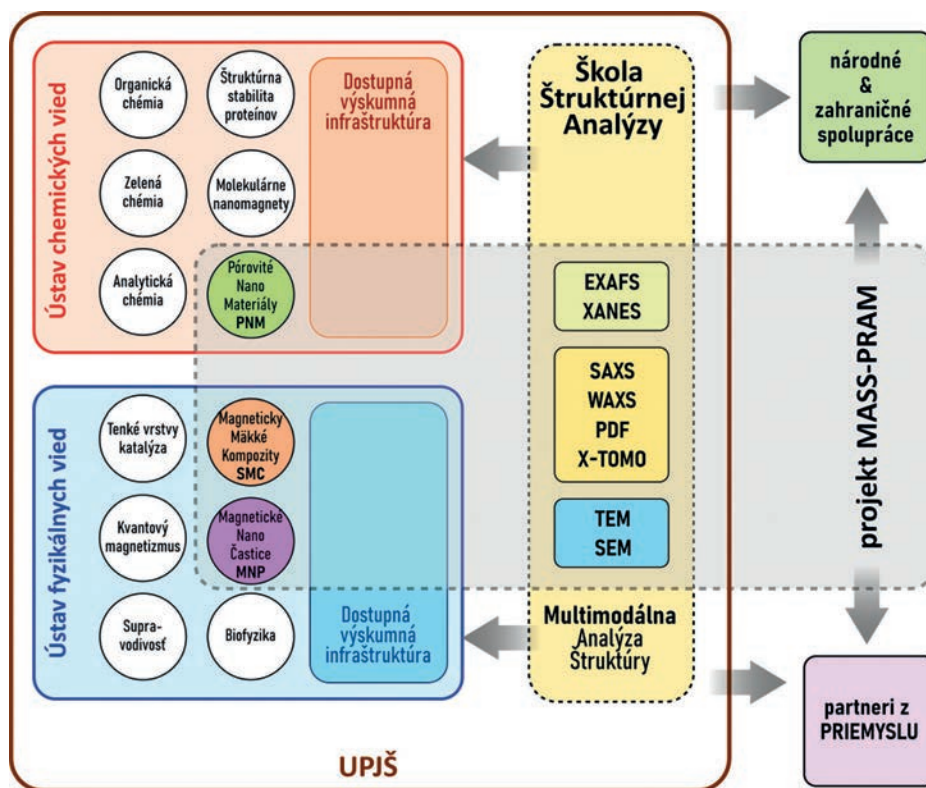

Riešitelia projektu za pracovný balíček NV3 – magneticky mäkké kompozity: zľava prof. RNDr. Peter Kollár, DrSc., a doc. RNDr. Ján Füzér, PhD.

Riešiteľky projektu za pracovný balíček NV4 – magnetické nanočastice: zľava doc. RNDr. Adriana Zeleňáková, DrSc., a Ing. Jaroslava Szűcssová, PhD.

Diagram zobrazujúci prepojenia medzi projektom MASS-PRAM, ústavmi fyzikálnych a chemických vied na PF UPJŠ, novozriadeným laboratóriom na multimodálnu analýzu štruktúry a interakcie s externými subjektmi

REKTOR UPJŠ UDELIL ČESTNÝ TITUL „PROFESOR EMERITUS“

Na prvom tohtoročnom zasadnutí **Vedeckej rady Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach**, ktoré sa konalo 7. marca 2025 vo veľkej zasadačke Rektorátu UPJŠ, rektor **prof. MUDr. Daniel Pella, PhD.**, slávnostne odovzdal menovacie dekréty **prof. JUDr. Petrovi Vojčíkovi, CSc.**, z Právnickej fakulty UPJŠ a **prof. PhDr. Ladislavovi Lovašovi, CSc.**, z Filozofickej fakulty UPJŠ pri príležitosti udelenia čestného titulu „profesor emeritus“.

Pánom profesorom srdečne blahoželáme a prajeme im veľa ďalších vedeckých, pedagogických a osobných úspechov.

Mgr. Laura Hoľanová, PhD.
Rektorát UPJŠ v Košiciach
Foto: Monika Tkáčová

Prof. PhDr. Ladislav Lovaš, CSc., Filozofická fakulta UPJŠ v Košiciach

Prof. JUDr. Peter Vojčík, CSc., Právnická fakulta UPJŠ v Košiciach

PREDSTAVUJEME VÝSKUMNÝ PROJEKT „MISIA ZDRAVIE“

Na podnet Výskumnej a inovačnej autority bol vypracovaný – v spolupráci s poprednými slovenskými odborníkmi – výskumný projekt „Misia Zdravie“ zameraný dominantne na tri oblasti, v ktorých sa dá dosiahnuť zlepšenie situácie v stále vysokej chorobnosti a úmrtnosti v Slovenskej republike: **KARDIO** – kardiovaskulárne choroby, **NEURO** – neurologické ochorenia, **ONKO** – onkologické ochorenia.

Program bol navrhnutý v pilotnej fáze na obdobie rokov 2025 – 2029. Primárnym cieľom každej podporenej aktivity je generovať v príslušnej oblasti *Misie Zdravie* výstupy, ktoré umožnia riešiť základné problémy definované hlavným cieľom programu. Jednoducho povedané, úspech projektov sa hodnotí na základe predpokladaného pozitívneho trendu, meraného prostredníctvom modelových prepočtov na tzv. OÚ (odvrátiteľné úmrtia) a DALY (Disease Adjusted Life Years).

Detaily projektu *Misia Zdravie* nám v rozhovore priblížil rektor Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach prof. MUDr. Daniel Pella, PhD.

Čo to znamená v praxi?

Odvrátiteľné úmrtia sú prípady, ktorým vieme zabrániť pomocou dostupných diagnostických či terapeutických metód. Cieľom je zníženie úmrtnosti v daných medicínskych oblastiach a čo najvýraznejšie predĺženie života, ideálne v zdraví, bez ochorení.

V slovenskom zdravotníctve existuje niekoľko oblastí, kde sú potrebné výrazne vyššie investície. V dlhodobom horizonte tieto investície prinesú nielen zníženie chorobnosti a úmrtnosti, ale aj zníženie nákladov na zdravotnú starostlivosť. Ideálnym stavom je, aby sa priemerná dĺžka života na Slovensku predĺžila a dosiahla aspoň priemer Európskej únie. Okrem toho si všetci prajeme prežiť čo najviac rokov v zdraví, bez akýchkoľvek zdravotných obmedzení.

Dá sa to dosiahnuť?

Práve preto vznikla *Misia Zdravie*. Naše životy sa neustále menia a prinášajú pozitívne zmeny, ktoré nám uľahčujú prácu a zlepšujú kvalitu života. Súčasne však kladú čoraz väčšie nároky na náš organizmus, ktorým sa nie každý dokáže rovnako dobre prispôbiť.

Napriek tomu môžeme pozorovať obrovský pokrok v medicíne a zdravotníctve. Diagnostika sa stáva presnejšou, inovatívne metódy liečby sa rýchlo vyvíjajú. Mnohé ochorenia, ktoré boli v minulosti neliečiteľné, dnes vieme úspešne oddialiť, zmierniť ich priebeh alebo ich úplne vyliečiť či eliminovať.

Na prvý pohľad by sa mohlo zdať, že môžeme byť spokojní, ved' v mnohých štatistikách vidíme pozitívne trendy.

Prečo teda KARDIO, NEURO A ONKO?

Toto sú oblasti, ktoré majú na svedomí väčšinu úmrtí na Slovensku. Mnohé z týchto úmrtí sú náhle a zasahujú aj mladých ľudí. Pojmy ako srdcový infarkt, mozgová príhoda či rakovina už v dnešnej dobe nie sú výnimočné ani u mladšej generácie.

Dnes poznáme množstvo rizikových faktorov týchto ochorení. Napríklad zvýšený cholesterol je nielen rizikovým faktorom aterosklerózy (kôrnatenia tepien), teda srdcového infarktu, ischemickej choroby srdca či mozgovej príhody, ale aj viacerých onkologických ochorení. Podobne je to s nezdravým životným štýlom, pandémiou

obezity či tzv. diabetitou (kombináciou cukrovky a obezity).

Dobrou správou je, že v kardiológii, onkológii aj neurológii máme k dispozícii množstvo jednoduchých skríningových metód, ktoré pomáhajú tieto závažné ochorenia včas odhaliť a úspešne liečiť – v mnohých prípadoch dokonca úplne vyliečiť.

Ruku na srdce, možno sa tak trochu niekedy bojíme preventívnych prehliadok. Kladieme si otázky typu: *Čo ak nám niečo objaví? Čo ak to bude nevyliečiteľné? Už sa budem musieť stále liečiť?* Pravdou však je, že väčšine ľudí preventívna prehliadka neodhalí žiadny problém, ak na ňu príde včas. Pokiaľ však príde už s chorobou, stále to nie je tragédia, pretože mnoho chorôb vieme úplne vyliečiť a iné zase úspešne liečiť.

Napríklad vysoký krvný tlak má približne každý tretí Slováč, po päťdesiatke dokonca každý druhý. Hoci ide o ochorenie, ktoré sa nedá úplne vyliečiť, väčšina pacientov s ním môže viesť plnohodnotný život. A liečba nemusí znamenať len užívanie liekov – veľa zdravotných problémov možno zmierniť alebo oddialiť úpravou životného štýlu.

Pri onkologických ochoreniach je rozhodujúce včasné zachytenie. Ak pacienta podchytíme v štádiu, keď ešte nepociťuje žiadne príznaky, jednoduchým vyšetrením môžeme odhaliť zvýšené hodnoty určitých markerov, ktoré signalizujú riziko. V takom prípade stačí pravidelné sledovanie alebo včasná liečba, ktorá často vedie k úplnému potlačeniu choroby.

„Naša misia“ by mala rozhodne zlepšiť situáciu na Slovensku, mala by ovplyvniť nielen zdravie jednotlivcov (to len v prvej fáze),

ale mala by predĺžiť život či zabrániť úmrtiam, ktoré by nemuseli byť („ved’ ani nebol chorý – a náhle zomrel“), keby sme svojich nepriateľov dobre poznali. Našou úlohou je presvedčiť ľudí, aby sa starali o svoje zdravie a využili všetky možnosti, ktoré im budú ponúknuté. Začíname pilotnými projektmi, no veríme, že v ďalšej fáze sa nám podarí zapojiť ešte širšiu časť populácie.

Je to vôbec možné? Podarilo sa to už niekde?

Príklady úspešných preventívnych programov nachádzame nielen v západnej Európe, ale aj v krajinách, ktoré prevenciu nepodceňujú. Jedným z najvýraznejších príkladov je Slovinsko. Táto krajina dokázala významne znížiť úmrtnosť na kardiovaskulárne ochorenia, a to najmä vďaka celonárodnému preventívnemu programu.

Keď som sa pýtal slovinského profesora, ktorý stál pri jeho zrode, ako sa im to podarilo, zamyslel sa, usmial a odpovedal: „*Mali sme aj trochu šťastia, ministrom zdravotníctva bol vtedy preventívny kardiológ.*“ Dodal však, že podobný prístup môžu uplatniť aj iné krajiny.

Slovinsko sa vydalo cestou prevencie vo všetkých oblastiach – nielen v zdravotníctve, ale aj prostredníctvom médií, verejnosti a významných osobností. Predstavte si, že by sa naše športové hviezdy neobjavovali len v komerčných reklamách, ale napríklad aj v kampaniach na podporu prevencie: „*Tipnete si svoju hladinu cholesterolu? Chodte si ju dať radšej zmerať! Budete vedieť presný výsledok a v závere určite vyhrá vaše zdravie.*“

Slovinsko to dokázalo. V dlhodobých predikciách očakávanej priemernej dĺžky života do roku 2030 sa podľa niektorých štatistík zaradilo medzi tri najúspešnejšie krajiny sveta. Niektorí možno namietnu: „*Slovinsko je malá krajina, tam to ide ľahšie.*“ Možno. No podobné programy už roky fungujú aj vo väčších krajinách s veľkým úspechom.

Slovensko má v zdravotníctve množstvo erudovaných lekárov, špičkových odborníkov v týchto oblastiach, s ktorými som mal tú česť projektový zámer programu *Misie Zdravie* pripravovať. Najdôležitejšie teraz je presvedčiť širokú verejnosť. Spoločným cieľom by malo byť lepšie zdravie a dlhší, kvalitnejší život.

Preto je táto misia nevyhnutná – aby urýchlila zavádzanie inovácií, nových technológií a efektívnych postupov do slovenského zdravotníctva. Takých, ktoré pomôžu motivovať každého občana k starostlivosti o to najdôležitejšie – jeho vlastné zdravie.

Pýtal sa:

prof. PhDr. Ján Gbúr, CSc.
predseda redakčnej rady časopisu
Universitas Šafarikiana

PODPORA EXCELENTNOSTI VO VÝSKUME NEDOSTATOČNE ZASTÚPENÝCH POPULÁCIÍ A VČASNÁ IDENTIFIKÁCIA EXTRAPYRAMÍDOVÝCH OCHORENÍ

Parkinsonova choroba (PD) a iné pohybové poruchy (MD) patria medzi najrýchlejšie rastúce ochorenia, pričom sa očakáva, že prevalencia PD sa v nasledujúcich 20 rokoch zdvojnásobí.

Hlavným cieľom projektu **PURE-MD** je pilotovať komplexné riešenie nena-plnených potrieb týchto pacientov prostredníctvom nového, biosociálneho a kolaboratívneho multidisciplinárneho prístupu k výskumu a manažmentu PD a iných MD s ohľadom na jednu z najviac marginalizovaných etnických menšín v industrializovanom svete – Rómov.

V rámci prvej kapitoly projektu je naším cieľom komplexne celonárodne zmapovať epidemiológiu a prevalenciu jednotlivých pohybových ochorení v rómskej populácii, realizovať komplexné genetické testovanie v tejto geneticky špecifickej skupine obyvateľstva, kde už teraz vieme o viacerých génoch a variantoch s efektom zakladateľa.

V neposlednom rade plánujeme, aj na základe našich dát, vytvoriť model efektívnejšej a inkluzívnejšej starostlivosti o pacientov s pohybovými ochoreniami, ktorý môže slúžiť ako vodidlo aj pre starostlivosť o iné marginalizované komunity v zahraničí.

V druhej kapitole projektu realizujeme dodatočné komplexné genetické analýzy aj v skupine majoritných pacientov s Parkinsonovou chorobou vo veľkej medzinárodnej kohorte „Central European Group on Genetics of Movement Disorders“ (CEGEMOD), zloženej z 9 expertných centier krajín V4, ktorú koordinuje naša inštitúcia. Ide o kohortu cca 2 000 pacientov s Parkinsonovou chorobou a príslušný počet zdravých kontrol, ktorej cieľom je objasniť genetické pozadie PD v strednej Európe. Väčšina genetického výskumu PD sa totiž realizovala na kohortách zo západnej a severnej Európy, pričom genetické pozadie PD v strednej

a východnej Európe je stále prakticky neznáme. Poukazuje na to aj náš nedávny objav nového genetického variantu p.L1795F v géne *LRRK2*, ktorý sa zdá byť špecifický práve pre našu populáciu (najmä oblasť Tokaja a priľahlých regiónov), pričom sa doteraz nenašiel u pacientov s pôvodom mimo strednej a východnej Európy.

Tretia kapitola projektu nadväzuje na našu dlhoročnú aktivitu vo výskume prodromálnej (včasnej – predmotorickej) fázy Parkinsonovej choroby. PD sa totiž začína približne 15 až 20 rokov predtým, ako sa objavia prvé motorické prejavy, čo znamená, že v čase „včasnej“ motorickej diagnostiky je ochorenie z patologického hľadiska už v skutočnosti veľmi pokročilé a došlo k úbytku minimálne 50 % dopaminergných neurónov v mozgu.

Okrem klinických prejavov včasnej fázy PD sa v tomto projekte náš výskumný záber rozširuje najmä na diagnostické a prognostické multiomické vyšetrenia a taktiež nové inovatívne možnosti preukázania prítomnosti patologickej bielkoviny α -synukleínu v telových tekutinách mimo mozgu a mozgomiechového moku – konkrétne v krvi v extracelulárnych vezikulách derivovaných z neurónov v mozgu.

Na jednotlivých kapitolách projektu pracujeme s rozsiahlym multidisciplinárnym tímom špecialistov z oblastí základného výskumu, kliniky, tretieho sektora, ako aj viacerými zahraničnými partnerskými inštitúciami vrátane University College London, Technical University Munich, University of Kiel, University of Brescia a partnerov v konzorciu CEGEMOD.

PURE-MD je projekt financovaný z Plánu obnovy a odolnosti v schéme Veľké projekty pre excelentných výskumníkov č. 09I03-03-V03-00007.

prof. MUDr. Matej Škorvánek, PhD.
Lekárska fakulta UPJŠ
v Košiciach

BATÉRIE NA BÁZE LÍTIA A SÍRY SÚ PERSPEKTÍVNOU TECHNOLOGIOU BUDÚCNOSTI

Projekt Development and design of sustainable composite materials for hybrid energy storage system based on Li-on and redox-flow batteries je zameraný na vývoj udržateľných kompozitných materiálov pre hybridné energetické systémy, čo prispeje k ekologickejšiemu a efektívnejšiemu skladovaniu energie.

„Hybridné energetické systémy pozostávajú aspoň z dvoch úložných systémov, napríklad z Li-S batérie a redoxnej prietokovej batérie. Ich úlohou bude uskladňovať energiu z obnoviteľných zdrojov, ktorú dnes nevieme efektívne využiť. Výhodami hybridných úložísk sú optimalizácia nákladov a spotreby energie, vyššia spoľahlivosť dodávky elektriny, efektívnejšie využívanie obnoviteľných zdrojov a zníženie emisií CO₂. Cieľom projektu bude vyrobiť a otestovať takýto hybridný systém s využitím inovatívnych materiálov,“ priblížila prodekanka pre vedu, výskum a doktorandské štúdium Prírodovedeckej fakulty UPJŠ a garantka implementácie doc. RNDr. Andrea Straková Fedorková, PhD., ktorá pôsobí na Katedre fyzikálnej chémie Ústavu chemických vied PF UPJŠ.

Batérie na báze lítia a síry (Li-S) sú považované za perspektívnu technológiu budúcnosti, pretože ponúkajú vyššiu energetickú hustotu, teoreticky až 5-krát vyššiu ako bežné Li-ion batérie.

„Udržateľné kompozitné materiály pre Li-S batérie zahŕňajú síru, ktorá je lacná a ekologická, v kombinácii s uhlíkovými nanomateriálmi, poréznymi materiálmi (napríklad MOF – kovovo-organické štruktúry) alebo vysokoentropickými oxidmi (HEO), ktoré stabilizujú síru a zlepšujú jej vodivosť,“ vysvetlila doc. A. Straková Fedorková.

Redoxné prietokové batérie sú vhodné na veľkokapacitné stacionárne ukladanie energie, pochádzajúcej napríklad z obnoviteľ-

ných zdrojov. Fungujú na princípe cirkulácie elektrolytu obsahujúceho aktívne redoxné látky cez elektrochemické články.

Projekt, ktorý získal financovanie v hodnote 12,6 milióna eur, bude riešiť aj vývoj a výskum nových membrán, elektrolytov a aditív pre redoxné prietokové batérie s cieľom zlepšenia ich životnosti.

Projekt sa pripravoval niekoľko mesiacov, pričom kľúčovú úlohu zohrali zahraniční partneri z rôznych vedeckých a výskumných inštitúcií – Aalborg University v Dánsku, National Institute of Chemistry v Slovinsku a Ústav fyzikálnej chémie J. Heyrovského v Prahe –, ako aj experti zo súkromného sektora, spoločností InoHub Energy a Fecupral, a Slovenskej batériovej aliancie.

Vďaka patrí aj celému tímu z Ústavu chemických vied UPJŠ a kolegom zo Slovenskej akadémie vied v Košiciach. Ich nasadenie, odbornosť a entuziazmus boli základom tohto úspechu. Rovnako si

veľmi ceníme podporu vedenia UPJŠ, ktoré nám vytváralo podmienky na kvalitnú prípravu projektu.

„UPJŠ v Košiciach má bohaté skúsenosti s výskumom batériových technológií a spolupráca s InoHub Energy na vývoji prietokových batérií viedla aj k tomuto projektu, ktorý je významným posunom vo výskume a vývoji nových hybridných systémov. UPJŠ taktiež dlhodobo spolupracuje aj s ďalšími partnermi, ktorí sa budú podieľať na riešení tohto projektu. Tento úspech vnímame nielen ako potvrdenie kvality nášho dlhoročného výskumu a spolupráce v danej oblasti, ale aj ako príležitosť ukázať, že Slovensko môže byť aktívnym hráčom v oblasti vývoja batériových technológií s dôrazom na udržateľnosť a inováciu.“

doc. RNDr. Andrea Straková Fedorková, PhD.
Prírodovedecká fakulta UPJŠ v Košiciach

PROTEOFORCE: NOVÉ MOŽNOSTI SKÚMANIA BIOMOLEKÚL POMOCOU LASEROVEJ OPTICKEJ PINZETY

V modernom výskume v oblasti biofyziky a molekulovej biológie zohrávajú kľúčovú úlohu techniky, ktoré dokážu sledovať a manipulovať biologické molekuly na úrovni jednotlivých molekúl. Jednou z najmodernejších techník je laserová optická pinzeta (optická pasca), za ktorej objav bola v roku 2018 udelená Nobelova cena za fyziku. Táto ultrasenzitívna technika umožňuje vedcom „uchopiť“ a manipulovať jednotlivé biomakromolekuly (ako napr. proteíny a molekuly DNA) pomocou vysokofokusovaného lúča laserového svetla. Takéto pozorovanie v reálnom čase otvára dvere pochopeniu zložitých procesov prebiehajúcich v týchto molekulách, čo môže mať výrazný dopad na molekulový výskum ľudských ochorení, vývoj nových liečiv alebo biotechnologických aplikácií.

Prírodovedecká fakulta UPJŠ v Košiciach sa zapája do týchto špičkových trendov prostredníctvom projektu ProteoForce, ktorý vedie doc. Gabriel Žoldák. Tento projekt uspel vo výzve Plánu obnovy a odolnosti 09I03-03-V3 „Veľké projekty pre excelentných výskumníkov“. Hlavným cieľom projektu je vybudovanie prvej pokročilej laboratórnej infraštruktúry pre kvantitatívnu analýzu biomolekúl pomocou optickej pinzety na Slovensku. V novom laboratóriu dokážeme s mimoriadnou presnosťou sledovať mechanické sily pôsobiace na štruktúry proteínov. Vďaka týmto meraniam budeme schopní detailnejšie študovať, ako sa proteíny zbalujú do svojej natívnej priestorovej štruktúry, ako sa mení ich štruktúra v priebehu bunkového stresu či vplyvom chorôb a ako sa viažu na ďalšie dôležité molekuly.

K prioritným výskumným objektom skupiny doc. Žoldáka patrí rodina proteínov pod názvom Hsp70, ktorá je prítomná v bunkách ako akýsi „molekulový strážca“. Molekuly Hsp70 pomáhajú opravovať alebo odbúravať poškodené či nesprávne zbalené proteíny, čím prispievajú k udržaniu vnútorného zdravia buniek. Pomocou metódy molekulovej spektroskopie individuálnych molekúl plánujeme skúmať, aké sily vyvíjajú molekuly Hsp70 na svoje tzv. „klientske“ proteíny, a to vrátane membránových proteínov, ktoré sa prirodzene vyskytujú v bunkových membránach. Takéto údaje sú nesmierne cenné, pretože umožňujú presne zistiť, kde a kedy sa v biomakromolekulách objavujú mechanicky citlivé regióny a ako môžu byť tieto

kritické slabé miesta využité pri vývoji nových terapeutík alebo pri diagnostike rôznych ochorení.

Dlhodobou víziou projektu ProteoForce je vytvoriť na UPJŠ pracovisko pre pokročilé bio-nanotechnológie. Okrem vlastného výskumu budeme v rámci tejto laboratórnej platformy poskytovať školenia pre študentov a mladej generácii vedcov umožníme prístup k najmodernejším technikám a prístrojom. Takéto prepojenie viacerých odborov – od fyziky a chémie až po biomedicínu – tvorí základ budúcej interdisciplinárnej spolupráce, ktorá môže výrazne prispieť k rozvoju špičkovej vedy na Slovensku.

Veríme, že novovzniknuté laboratórium a inovatívne prístupy pri riešení fundamentálnych vedeckých problémov prinesú nielen množstvo odborných poznatkov na poli základného výskumu, ale zároveň zlepšia molekulové chápanie príčin nestabilných proteínových foriem a pomôžu pri vývoji nových kandidátov terapeutických stabilizujúcich molekúl.

Dúfame, že projekt ProteoForce významne prispeje k rozvoju vzdelávania, výskumu a inovácií v interdisciplinárnych biovedách, čo je v súlade so súčasnými prioritami našej univerzity aj akademickej komunity na Slovensku.

doc. RNDr. Gabriel Žoldák, DrSc.
Prírodovedecká fakulta UPJŠ v Košiciach

POROVNANIE DOKTORANDSKÉHO ŠTÚDIA NA UNIVERZITE V ZARAGOZE A NA UPJŠ V KOŠICIACH

Internacionalizácia je jedným z viacerých dôležitých ukazovateľov hodnotenia vysokých škôl na Slovensku a má vplyv aj na rozpočet príslušnej univerzity. Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach preto víta a podporuje všetky aktivity vedúce k medzinárodnej spolupráci v oblasti výučby a výskumu. Jedna z foriem medzinárodnej spolupráce je založená na doktorandskom štúdiu vedenom spoločne školiteľmi z našej a zahraničnej univerzity. Pri spoločnom školení doktorandov (cotutella) je dôležité poznať hlavné spoločné aspekty aj prípadné odlišnosti doktorandského štúdia na partnerských univerzitách.

Univerzita v Zaragoze (UZ, Španielsko) patrí k významným partnerom Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach. Univerzitné vzdelávanie v Zaragoze sa začalo v 15. storočí. Oficiálne univerzita začala svoj život v roku 1476, keď jej otvorenie ratifikoval pápež Sixtus IV. na žiadosť kráľa Fernanda II. de Aragón, el Católico.

V súčasnosti je Univerzita v Zaragoze významným členom komunity španielskych univerzít (v Španielsku pôsobí 50 verejných a 39 súkromných univerzít). Má okolo 32 000 študentov v rôznych odboroch od medicíny cez prírodné vedy, inžinierstvo, manažment, literatúru až po právo. UZ je medzinárodne uznávanou univerzitou, ako to vyplýva z jej hodnotenia rôznymi ratingovými agentúrami (v zátvorkách sú na porovnanie uvedené hodnotenia našej univerzity), napr. v roku 2024 sa UZ podľa Akademického rebríčka svetových univerzít (ARWU) umiestnila na pozícii 501 – 600 (UPJŠ nie je zaradená medzi prvých tisíc hodnotených univerzít), podľa The World University Rankings sa umiestnila na pozícii 801 – 1 000 (UPJŠ: 1 201 – 1 500) a v QS rankingu svetových univerzít sa umiestnila na 523. mieste (UPJŠ: 851 – 900).

Spolupráca medzi UPJŠ a UZ, konkrétne medzi Ústavom che-

mických vied Prírodovedeckej fakulty UPJŠ a Katedrou anorganickej chémie UZ, sa začala v roku 2006 – počas 1. európskej konferencie o molekulárnom magnetizme v Tomare (Portugalsko) nadviazali pracovné kontakty prof. RNDr. J. Černák, DrSc., z PF UPJŠ a profesori L. R. Falvello, I. Ara a M. Tomás zo Zaragozy. Následne sa rozvinula plodná vedecká a pedagogická spolupráca, ktorá trvá aj v súčasnosti. Jedným z výsledkov tohto partnerstva je vyše 20 spoločných prác publikovaných v medzinárodne uznávaných vedeckých časopisoch. Postupom času sa spolupráca rozšírila aj o výmeny študentov v rámci programu Erasmus.

Za najvyššiu formu spolupráce možno považovať spoločné vedenie (cotutella) dvoch doktorandiek – RNDr. Moniky Pataky Stolarovej, PhD., a RNDr. Anny Vráblovej (Miño), PhD., ktoré v rokoch 2015 a 2019 ukončili doktorandské štúdium úspešnou obhajobou dizertačných prác pred spoločnými obhajobnými komisiami. Školiteľmi oboch doktorandiek boli prof. L. R. Falvello (UZ) a prof. J. Černák (UPJŠ).

Spoločné doktorandské práce boli možné aj vďaka kompatibilite doktorandského štúdia na oboch partnerských univerzitách. Zároveň je však potrebné uviesť, že medzi doktorandským štúdiom u nás a na UZ existujú aj určité rozdiely – v nasledujúcom texte popíšeme hlavné črty (podobnosti a rozdiely) medzi doktorandským štúdiom na oboch univerzitách:

Na UZ sú študentovi po zápise na konkrétny doktorandský študijný program určení školiteľ (director) – môžu byť dvaja školitelia – a akademický tútor (tutor). Najčastejším prípadom je, keď obe funkcie (školiteľa a tútora) zastáva tá istá osoba. Diferencovaná úloha školiteľa a tútora je dôležitá v prípade dizertačných prác, ktoré sa realizujú v externých inštitúciách, teda mimo univerzity – v takom prípade je tútor z univerzity (zabezpečuje a dohliada na akademickú stránku doktorandského štúdia) a školiteľ je z externej inštitúcie (zabezpečuje realizáciu výskumných aktivít).

Okrem vedeckovýskumnej práce je doktorand – podobne ako u nás – povinný zúčastňovať sa na vedeckých podujatiach a prezentovať na nich vlastné dosiahnuté výsledky, absolvovať predpísané kurzy (školenia), ktoré sú zvyčajne stručné a súvisia s jeho vedeckovýskumnou prácou, ako aj participovať na pedagogickej činnosti katedry. Absolvovanie stanoveného minimálneho rozsahu týchto aktivít je podmienkou na povolenie obhajoby dizertačnej práce. Minimálny čas potrebný na vypracovanie dizertačnej práce sú 3 roky, ale bežne doktorandské štúdium trvá 4 roky, podobne ako na Slovensku. Ak

doktorand na ukončenie svojho štúdia potrebuje dodatočný čas, je potrebné oň požiadať.

Po dokončení výskumných experimentov musí doktorand napísať dizertačnú prácu pozostávajúcu z úvodu, cieľov práce, opisu dosiahnutých výsledkov, diskusie, opisu použitých metodík, záverov a pod. Práca môže byť napísaná v španielčine alebo v obvyklom jazyku vedeckej komunikácie – v takom prípade aspoň závery práce musia byť napísané v španielčine.

Na povolenie obhajoby nie je potrebné, aby doktorand predložil nejakú publikáciu, ale je obvyklé, že doktorandi už majú pri obhajobe publikácie. Dizertačná práca môže pozostávať aj z publikovaných prác doktoranda. V takom prípade sa vyžaduje, aby predložil aspoň štyri práce publikované po začatí doktorandského štúdia, pričom aspoň tri z nich musia byť publikované v časopisoch indexovaných v Journal Citations Reports. Všetky predložené práce musia obsahovo súvisieť s cieľmi práce a tvoriť jadro dizertačnej práce doktoranda. Dizertačná práca potom musí okrem článkov obsahovať stručný úvod a komentár k dosiahnutým výsledkom. Na porovnanie uvádzame, že ak bežná dizertačná práca má okolo 250 strán, práca, ktorú tvoria štyri publikácie, obsahuje okrem článkov približne 50 strán.

Po predložení dizertačnej práce začne plynúť 10-dňová lehota, počas ktorej môže ktorýkoľvek odborník z univerzity, ale aj z mimouniverzitného prostredia zaslať k práci pripomienky alebo námietky (zvyčajne však nie sú žiadne). Od tohto momentu je povolená obhajoba a koná sa pred obhajobnou komisiou, ktorú vymenúva vedenie „Doctoral School“, čo je inštitúcia, ktorá riadi doktorandské štúdium na celej univerzite

a podlieha iba rektorovi univerzity.

Na každý doktorandský študijný program dohliada „Doctoral Program Academic Committee“ (zodpovedá našej odborovej komisii), ktorá zasiela návrh na zloženie obhajobnej komisie – schvaľuje ju „Doctoral School“. Obhajobnú komisiu tvoria traja členovia, výnimočne môže mať až päť členov. Maximálna lehota, dokiaľ sa musí uskutočniť obhajoba, sú štyri mesiace od vymenovania komisie.

Obhajoba je verejná a pozostáva z maximálne hodinovej prezentácie práce doktoranda (predseda komisie môže povoliť aj dlhší čas). Následne členovia komisie diskutujú s doktorandom o jeho dizertačnej práci. Nie je stanovený maximálny čas na diskusiu, ale obvykle trvá dlhšie ako hodinu. Po obhajobe každý člen komisie napíše samostatne písomnú správu (posudok) a na celkovom hodnotení sa musia zhodnúť všetci členovia komisie. V prípade výborného hodnotenia komisia v tajnom hlasovaní môže rozhodnúť, či navyše udelí aj ocenenie „cum laude“ (s vyznamenaním). Po obhajobe je práca archivovaná na univerzite tak, ako bola prezentovaná, bez akýchkoľvek dodatkov a opráv.

Tieto informácie nám umožňujú konštatovať, že proces doktorandského štúdia v Španielsku, presnejšie na Univerzite v Zaragoze, sa vyznačuje určitými odlišnosťami oproti príslušnému procesu na UPJŠ v Košiciach, ale tieto rozdiely nepredstavujú prekážku pre ďalšiu spoluprácu oboch partnerských univerzít v oblasti doktorandského štúdia.

prof. RNDr. Juraj Černák, DrSc.
Prírodovedecká fakulta UPJŠ v Košiciach
prof. Irene Ara, PhD.
Departamento de Química Inorgánica
Universidad de Zaragoza

XIII. REPREZENTAČNÝ PLES UPJŠ

Luxusné priestory hotela DoubleTree by Hilton Košice – vyzdobené v antickom štýle – zaplnili 7. februára 2025 hostky a hostia v čarokrásnych róbach a elegantných oblekoch. Reprezentačný ples Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach bol opäť plný elegancie, noblesy a úžasnej zábavy.

Trinásty ročník významnej spoločenskej

udalosti bol výnimočný tým, že pozvanie vedenia UPJŠ prijali minister školstva, výskumu, vývoja a mládeže SR JUDr. Ing. Tomáš Drucker, MSc., štátny tajomník pre vysoké školstvo a akademický výskum Mgr. Róbert Zsembera a štátny tajomník pre výskum, vývoj, mládež a inklúziu Ing. Ján Hrinko, PhD.

Po tom, čo sa prítomným prihovorili rektor UPJŠ prof. MUDr. Daniel Pella, PhD.,

a minister školstva, ohlásil zvuk gongu oficiálne otvorenie slávnostného večera spolu s prvým tanečným kolom v podaní profesionálov z Tanečného klubu Ellegance. Moderátorská dvojica večera – Milan Zimnýkovaľ a Marcel Forgáč – prítomných niekoľkokrát skvele pobavili svojím vtipom a šarmom. O hudobné zážitky sa postarali Zuzana Smatanová, Ľudová hudba Tomáša Oravca a hudobná skupina Radical. Tanečný parket

„rozohnil“ hlavný host večera – legendárny spevák a hudobník **Michal David**.

Neodmysliteľnou súčasťou plesovej zábavy je tombola, ktorá nemohla chýbať ani na plese UPJŠ. Po odovzdaní 19 vecných cien, za ktoré ďakujeme našim sponzorom, pokračoval večer v rytme známych tanečných melódií a exkluzívnych gastronomických zážitkov.

„Úprimne ďakujeme všetkým hostom, ktorí prijali naše pozvanie a zúčastnili sa na

tomto výnimočnom večere. Osobitné podakovanie patrí pánovi ministrovi a štátnym tajomníkom, že nás poctili svojou prítomnosťou. Verím, že si túto spoločenskú udalosť všetci prítomní užili v skvelej nálade. Teším sa na stretnutie v roku 2026,“ vyjadril slová vďaky rektor UPJŠ Daniel Pella.

Mgr. Laura Hoľanová, PhD.

Rektorát UPJŠ v Košiciach

Foto: archív UPJŠ

UPJŠ SA PREDSTAVILA NA VEĽTRHU APAIE 2025 V DILLÍ

Prorektorka pre medzinárodné vzťahy Dr. h. c. prof. Mgr. Slávka Tomaščíková, PhD., a odborný asistent z Katedry anglistiky a amerikanistiky Filozofickej fakulty UPJŠ Mgr. Július Rozenfeld, PhD., reprezentovali Univerzitu Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach na Medzinárodnom veľtrhu APAIE 2025 v indickom Dillí. Hlavnou témou konferencie Ázijsko-pacifickej asociácie pre medzinárodné vzdelávanie, ktorá sa konala 24. až 28. marca 2025 v modernom kongresovom a výstavnom komplexe IICC v oblasti Dwarka v Novom Dillí, bolo vysokoškolské vzdelávanie odborníkov pre budúcnosť.

Účasť slovenských univerzít na veľtrhu APAIE 2025 organizovalo Ministerstvo školstva, výskumu, vývoja a mládeže SR a financovalo ju prostredníctvom výzvy Plánu obnovy a odolnosti SR „Podpora projektov propagácie vysokých škôl v zahraničí“ s cieľom:

- zviditeľniť Slovensko v oblasti vysokoškolského vzdelávania a posilniť medzinárodné väzby a akademické spolupráce,
- zapojiť slovenské inštitúcie do globálneho akademického diaľnia, posilniť ich internacionalizáciu a zvýšiť konkurencieschopnosť,
- zaujať a udržať talentovaných študentov v SR.

O informácie týkajúce sa štúdií na UPJŠ v Košiciach bol v Slovenskom národnom stánku na Medzinárodnej konferencii Ázijsko-pacifickej asociácie pre medzinárodné vzdelávanie veľký záujem. Naši predstavitelia v rámci podujatia absolvovali početné bilaterálne stretnutia s reprezentantmi univerzít z Indie, Taiwanu, Malajzie a ďalších štátov s cieľom prezentovať výučbu a výskum na UPJŠ v Košiciach a otvoriť zaujímavé možnosti spolupráce.

Počas konferencie prorektorka prof. Slávka Tomaščíková podpísala memorandum o spolupráci UPJŠ v Košiciach s Manav Rachna

University (India), ktorá je uznávaná pre svoj inovatívny prístup k vzdelávaniu a ponúka širokú škálu bakalárskych, magisterských a doktorandských programov v rôznych oblastiach – vrátane inžinierstva, manažmentu, práva, vzdelávania a prírodných vied.

RNDr. Jaroslava Oravcová, PhD.
Rektorát UPJŠ v Košiciach

PROREKTORKY MONIKA HALÁNOVÁ A SLÁVKA TOMAŠČÍKOVÁ REPREZENTOVALI UPJŠ V JAPONSKU

Prektorka pre akademické kvalifikácie a doktorandské štúdium prof. MVDr. Monika Halánová, PhD., a prorektorka pre medzinárodné vzťahy Dr. h. c. prof. Mgr. Slávka Tomaščíková, PhD., reprezentovali Univerzitu Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach na akademickom stretnutí zástupcov Slovenska a Japonska, ktoré sa konalo v Tokiu a Osake v dňoch 23. až 29. apríla 2025.

Pracovný program na Veľvyslanectve SR v Tokiu spojil viac ako tridsať zástupcov slovenských a japonských univerzít, ktorí spoločne v rámci „okruhu stola“ hovorili o nových možnostiach akademickej spolupráce a rozvoji medzinárodných projektov.

„Po prezentácii pedagogických a vedeckovýskumných úspechov UPJŠ sme s existujúcimi partnermi z Univerzity IWATE a agentúry IMO hovorili o konkrétnych plánoch spolupráce na najbližšie obdobie. V následnej diskusii – už v menej formálnej atmosfére na terase nášho veľvyslanectva – sme získali kontakty na prestížne inštitúcie: Univerzitu v Osake a Univerzitu Senshu,“ uviedla prorektorka S. Tomaščíková.

Následne sa členky vedenia UPJŠ s celou slovenskou delegáciou presunuli do Osaky, kde sa koná svetová výstava EXPO 2025. Na tomto prestížnom podujatí mali zástupkyne našej univerzity možnosť prezentovať študijné programy UPJŠ a tiež príležitosti vo všetkých sférach akademickej spolupráce.

„Veríme, že tematické materiály – pripravené predovšetkým LF UPJŠ a TIP UPJŠ – oslovia nielen japonských, ale aj ďalších zahranič-

ných návštevníkov slovenského stánku na EXPO 2025,“ zdôraznila prorektorka M. Halánová.

RNDr. Jaroslava Oravcová, PhD.
Rectorát UPJŠ v Košiciach

VEDENIE UPJŠ POZVALO NA STRETNUTIE ZÁSTUPCOV KOŠICKÝCH GYMNÁZIÍ

Prorektorka pre pregraduálne a celoživotné vzdelávanie JUDr. Ľudmila Elbert, PhD., univerzitná docentka, privítala 26. marca 2025 na stretnutí vo veľkej zasadačke Rektorátu UPJŠ zástupcov košických gymnázií. V zastúpení rektora UPJŠ prof. MUDr. Daniela Pellu, PhD., víta hostí prorektorka pre akademické kvalifikácie a doktorandské štúdium prof. MUDr. Monika Halánová, PhD. Na stretnutí sa ďalej zúčastnili prodekanke a prodekan všetkých fakúlt univerzity a riaditeľka Ústavu telesnej výchovy a športu UPJŠ.

Pozvanie prijali zástupcovia deviatich košických gymnázií: Evanjelického gymnázia Jana Amosa Komenského, Gymnázia Edity Steinovej, Gymnázia Milana Rastislava Štefánika, Gymnázia Park mládeže 5, Gymnázia Poštová 9, Gymnázia sv. Tomáša Akvinského, Gymnázia Šrobárova 1, Gymnázia Trebišovská 12 a Premonštrátskeho gymnázia.

Hlavnou témou stretnutia bol tzv. brain drain alebo odlev mozgov, s ktorým bojuje slovenské školstvo už niekoľko rokov.

„Počas stretnutia boli prezentované informácie o štúdiu na jednotlivých fakultách UPJŠ s cieľom prítomným ukázať, že za kvalitným vzdelaním nie je nutné odchádzať do zahraničia a že sa oplatí študovať aj v Košiciach, ktoré ponúkajú široké možnosti študentského života, nadobúdania praktických zručností, ako aj absolvovania časti štúdia v zahraničí. Ide o pilotné stretnutie, ktoré by sme radi absolvovali aj s ďalšími gymnáziami,“ priblížila prorektorka JUDr. Ľudmila Elbert, PhD., univerzitná docentka.

UPJŠ ponúka kvalitné vzdelanie v metropole východu

Prodekanke pre štúdium v študijnom programe všeobecné lekárstvo v anglickom jazyku prof. MUDr. Želmíra Macejová, PhD., MPH, predstavila prítomným ponuku študijných programov, špičkovú infraštruktúru a priestory Lekárskej fakulty UPJŠ vrátane Centra simulátorovej a virtuálnej medicíny.

Doc. JUDr. Simona Ferenčíková, PhD., prodekanke pre vzdelávanie Právnickej fakulty UPJŠ v Košiciach, vyzdvihla klinické vzdelávanie, ako aj mimoškolskú činnosť na úrovni národných a medzinárodných súťaží, ktorých prostredníctvom si študenti môžu overiť svoje vedomosti. Absolventka bakalárskeho stupňa v študijnom programe právo v slovenskom, anglickom a francúzskom jazyku Bc. Mária Demková

prítomným predstavila svoje skúsenosti a vedomosti, ktoré nadobudla počas štúdia: „Ak človek ovláda cudzí jazyk, je to jeho konkurenčná výhoda na trhu práce, ak zostane doma. Akonáhle odíde do zahraničia, rovnakým jazykom bude hovoriť celá populácia.“

Riaditeľka ÚTVŠ Mgr. Alena Buková, PhD., univerzitná docentka, prezentovala najmladšie pracovisko univerzity. Študenti bakalárskeho študijného programu šport a rekreácia majú na pozícii asistent trénera jedinečnú príležitosť zapojiť sa do tréningového procesu, ďalej majú možnosť už počas štúdia získať rôzne certifikáty a licencie.

Fakultu verejnej správy zastupoval poradca dekana pre odbornú prax a spoluprácu s inštitúciami verejnej správy Mgr. Jozef Andrejčák, PhD., z Katedry verejnej politiky a teórie verejnej správy FVS UPJŠ. V rámci svojho príspevku informoval o dobrej uplatniteľnosti absolventov fakulty v domácich a európskych inštitúciách.

Prodekanke pre pedagogickú činnosť doc. PhDr. Beáta Ráczová, PhD., predstavila priestory a vybavenosť areálu Filozofickej fakulty UPJŠ, bakalárske študijné programy, medziodborové štúdium na bakalárskom stupni štúdia, učiteľské štúdium na magisterskom stupni a nový profesijne orientovaný študijný program nemecký jazyk pre firemnú prax a projektový manažment na FF UPJŠ.

Prodekan pre vonkajšie vzťahy doc. Mgr. Michal Gallay, PhD., vyzdvihol poskytovanú kvalitu vzdelávania, individuálny prístup a excelentný výskum, ktoré sa netýkajú len Prírodovedeckej fakulty UPJŠ, ale aj celej univerzity. Zdôraznil, že kvalitní odborníci, ktorí publikujú v zahraničí a realizujú moderný výskum, vyučujú aj študentov univerzity, pričom ich je dostatok na to, aby mali priestor venovať sa malým skupinám študentov.

Na stretnutí sa zúčastnili aj zástupkyne KSK JUDr. Ivana Puchalová, PhD., a JUDr. Jana Šepelová, ktoré v mene Košického samosprávneho kraja poďakovali UPJŠ za organizáciu podujatia. Rovnako potvrdili, že je v záujme kraja, aby sa absolventi uplatnili doma a rozvíjali svoj región.

Prítomné učiteľky a učelia poukázali na problémy, s ktorými sa stretávajú, tlmočili názory žiakov a žiačok jednotlivých gymnázií a ich motivácie vedúce k odchodu z Košíc a zo Slovenska.

Mgr. Laura Hoľanová, PhD.

Foto: RNDr. Jaroslava Oravcová, PhD.

Rektorát UPJŠ v Košiciach

UPJŠ NA VEĽTRHU FORUM 2025

Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach a Filozofická fakulta UPJŠ, v spolupráci so Slovensko-francúzskym univerzitným inštitútom a Technickou univerzitou v Košiciach, zorganizovali veľtrh „FORUM 2025: Študenti – podniky – univerzity“. Cieľom bolo poskytnúť priestor na „networking“ pre zamestnávateľov, študentov a absolventov stredných a vysokých škôl.

Program sa začal v stredu 19. marca 2025 od 9.30 hod. v Univerzitnej knižnici Technickej univerzity oficiálnym otvorením, počas ktorého sa prítomným prihovoral veľvyslanec Francúzska v SR J. E. Nicolas Suran, rektor UPJŠ prof. MUDr. Daniel Pella, PhD., a rektor

TUKE prof. Ing. Peter Mésároš, PhD. Programom sprevádzal riaditeľ Slovensko-francúzskeho univerzitného inštitútu Radovan Gura.

Podujatie pokračovalo panelovými diskusiami na rôzne zaujímavé témy – s dôrazom na aktuálne trendy na trhu práce, písanie životopisov či potenciál francúzskeho jazyka. Posledným bodom programu bola prehliadka startupov.

UPJŠ na podujatí predstavila stredoškólakom svoje študijné programy a predovšetkým možnosti štúdia francúzskeho jazyka na Filozofickej fakulte UPJŠ.

Mgr. Laura Holánová, PhD.

Foto: RNDr. Jaroslava Oravcová, PhD.

Rektorát UPJŠ v Košiciach

DEŇ KARIÉRY

9. APRÍL 2025; 9:30
ONLINE

AKO SI MÔŽEME NAPLÁNOVAŤ KARIÉRU V ÉRE AI?

Univerzitné poradenské centrum (UNIPOC) Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach pripravilo Deň kariéry, ktorý sa uskutočnil 9. apríla 2025. Deviaty ročník podujatia s podtitulom „Kariéra v ére AI“ sa začal viac-menej netradične v online prostredí na platforme stazista.sk.

Zamestnávateľov a študentov privítal vo videoprihovore v mene Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach rektor prof. MUDr. Daniel Pella, PhD.:

„Nie je náhoda, že deviaty ročník Dňa kariéry sa koná v online priestore, pretože jeho nosnou témou je umelá inteligencia. Verím, že táto forma prinesie lepšie podmienky pre všetkých, ušetrí nejaký čas, ale zároveň sprostredkuje všetky dôležité kontakty. Zástupcom zamestnávateľov ďakujem za účasť, ceníme si to – a na odplatu im naša univerzita určite ponúkne budúcich erudovaných zamestnancov. Zastúpenie spoločností s rôznym zameraním istotne oslovilo študentov všetkých piatich fakúlt UPJŠ. Verím, že sa im podarí nájsť vhodné povolanie, ktoré rozhodne o tom, ako bude vyzeráť ich budúci život.“

Na virtuálnom veľtrhu zamestnávateľov odprezentovalo ponuku práce desať firiem:

Čechová & Partners, s. r. o., EURES Slovensko, Nexteria, Partners Group SK, Štatistický úrad SR – pracovisko ŠÚ SR v Košiciach, Teach, EU Careers UPJŠ, Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny Koši-

ce, VISTA, s. r. o., Vysokošpecializovaný odborný ústav geriatrický sv. Lukáša v Košiciach, n. o.

Pripravené boli aj zaujímavé webináre s pozvanými hosťami: Ilirjana Loshi (Vista, s. r. o.), Daniela Chovancová (Nexteria) a Zuzana Kožárová (UNIPOC, UPJŠ). Diskutovali o vplyve AI na výučbu jazykov, budovaní digitálnych produktov pomocou AI alebo hľadani práce s pomocou umelej inteligencie.

Pre študentky a študentov bola pripravená zaujímavá súťaž, ktorá bola vyhodnotená v závere programu.

„Umelá inteligencia môže výrazne meniť spôsob, akým študenti plánujú a budujú svoju kariéru. Aj preto sme sa rozhodli deviaty ročník Dňa kariéry venovať tejto téme. Umelá inteligencia umožňuje efektívnejšie si pripravovať životopisy či motivačné listy a cielene sa pripravovať na pracovné pohovory. Zároveň však kladie dôraz na rozvoj nových zručností – nielen technických, ale najmä tých mäkkých, ako je kreativita, kritické myslenie a schopnosť prispôbiť sa. Vysokoškolskí študenti tak musia byť pripravení nielen využívať AI ako nástroj, ale zároveň rozvíjať svoj ľudský potenciál, ktorý bude v ére automatizácie ešte cennejší,“ informovala riaditeľka UNIPOC Mgr. Veronika Zibrinyiová, PhD.

Mgr. Laura Hoľanová, PhD.
Rektorát UPJŠ v Košiciach
Grafika: Miriam Voľanská
Ivana Vranková

UPJŠ ZÍSKALA OCENENIE SRDCE PRE CHUDOBNÝCH 2024

O bčianske združenie Maják nádeje každoročne udeľuje ocenenia svojim sponzorom a podporovateľom, ktorí pomáhajú naplniť jeho hlavné poslanie – pomáhať rodinám v núdzi. Aktuálny ročník bol výnimočný tým, že združenie oslavovalo 15. výročie založenia.

Slávnostné udeľovanie ocenení sa uskutočnilo 13. marca 2025 v ArHáz na Františkánskej ulici v Košiciach. Univerzita Pavla Jozefa Šafárika získala ocenenie *Srdce pre chudobných* v kategórii *vysoké školy* za pomoc rodinám v núdzi za rok 2024.

S *Majákom nádeje* sme v uplynulom roku spolupracovali na niekoľkých charitatívnych kampaniach: realizovali sme zbierku pre matky v núdzi a zorganizovali sme – v spolupráci s OZ Prírodovedec – vianočný punč spojený

s predajom produktov, ktoré ručne vyrábajú klienti občianskeho združenia v rámci tvorivých dielní so zameraním na sociálnu inklúziu a formovanie pracovných návykov.

Počas dvoch rokov aktívnej spolupráce sme vďaka štedrosti a solidarite našich študentov a zamestnancov poskytli *Majáku nádeje* podporu vo výške približne 1 230 eur.

Ocenenie za rok 2024 odovzdala riaditeľka *Majáka nádeje* PaedDr. Soňa Vancáková, PhD., zástupcom deviatich organizácií. Ocenení boli:

Nadácia J&T, Mestská časť Košice-Sídlisko Ťahanovce, Farnosť Narodenia Panny Márie v Michalovciach; *Dobrovoľník roka*: Zuzana Kočíšová (OZ Maják nádeje), ZŠ sv. Cyrila a Metoda na Bernolákovej 18 v Košiciach, Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach; *Charitatívna kampaň*: ZŠ Jána Švermu v Hu-

mennom a ZŠ Benkova v Nitre; *Čestná cena Majáka nádeje*: OZ Manželské stretnutia; *Špeciálne ocenenie*: Oáza – Nádej pre nový život.

Ďakujeme *Majáku nádeje* a jeho kolektívu za doterajšiu spoluprácu, láskavosť a možnosť pomáhať tým, ktorí to potrebujú najviac. Poďakovanie patrí aj našim zamestnancom, ktorí nad rámec svojich bežných pracovných povinností zabezpečujú na UPJŠ charitatívne podujatia, všetkým študentom a zamestnancom, ktorí do zbierok prispievajú, a vedeniu univerzity za podporu.

Srdce pre chudobných 2024 nebolo len večerom ocenením, ale predovšetkým prejavom solidarity a ochoty pomáhať.

Mgr. Laura Hoľanová, PhD.
Rекторат UPJŠ v Košiciach
Foto: Eugen Bernáth

FOLKLÓRNY SÚBOR HORNÁD ZÍSKAL OCENENIE OSOBNOSTI KSK V DVOCH KATEGÓRIÁCH

Slávnostný galavečer venovaný najvyšším krajským oceneniam sa konal 23. apríla 2025 v reprezentatívnych priestoroch Národného divadla Košice. Ocenenie si prevzalo jedenásť jednotlivcov a tri kolektívy v troch kategóriách: *Cena Košického samosprávneho kraja za rok 2024*, *Cena predsedu Košického samosprávneho kraja za rok 2024* a *Čestná cena predsedu Košického samosprávneho kraja za rok 2024*.

Historicky po prvý raz za svojho favorita spomedzi ocenených osobností Košického samosprávneho kraja hlasovala aj verejnosť.

Folklórny súbor Hornád, ktorý nedávno oslávil okrúhle jubileum, získal cenu v dvoch kategóriách – *Cenu predsedu Košického samosprávneho kraja* a *Cenu verejnosti Košického samosprávneho kraja*.

Ocenenia si z rúk predsedu KSK Ing. Rastislava Trnku prevzali predsedníčka OZ FS Hornád a vedúca súboru Bc. Alexandra Ťasková a podpredseda OZ FS Hornád Bc. Patrik Seliga.

Súboru srdečne blahoželáme a prajeme veľa tvorivosti, vynikajúcich tanečných výkonov a ďalších úspechov.

Mgr. Laura Hoľanová, PhD.

Rektorát UPJŠ v Košiciach

Foto: KSK a FS Hornád

UPJŠ SPOLUORGANIZOVALA FOUNDERS CHALLENGE CAMP 2025

Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach hostila v utorok 29. apríla 2025 tretí ročník podujatia **Founders Challenge Camp**, organizovaného v spolupráci s Inovačným centrom Košického samosprávneho kraja. Zúčastnilo sa na ňom približne 160 študentov stredných škôl z celého východoslovenského regiónu.

Účastníkov v aule M5 na Šrobárovej 2 privítala prorektorka pre pregraduálne a celoživotné vzdelávanie JUDr. Ľudmila Elbert, PhD., univerzitná docentka, a následne im univerzitu a možnosti štúdia na UPJŠ predstavila hovorkyňa UPJŠ Mgr. Laura Hoľanová, PhD.

Stredoškólakom sa v úvode prihovoril aj predseda Košického samosprávneho kraja Ing. Rastislav Trnka, ktorého osobná prítomnosť podčiarkla význam tohto podujatia zameraného na mladé talenty.

Founders Challenge Camp 2025 potom pokračoval inšpiratívnymi prednáškami z oblastí marketingu a podnikania a riešením úloh účastníkov pod odborným vedením zástupcov partnerských firiem, ktorí študentom radili, ako si prakticky určiť cieľové skupiny, vytvárať reálne produkty,

tvoriť podnikateľské koncepty a efektívne riešiť problémy.

V rámci sprievodného programu sa mali účastníci podujatia príležitosť zoznámiť vo výstavných stánkoch s našimi piatimi fakultami a Ústavom telesnej výchovy a športu UPJŠ v Košiciach a ich ponukou študijných programov, a to vďaka zaujímavým prezentáciám, kvízom a súťažiam.

Atmosféru počas dňa spríjemňovala reprodukováaná hudba v podaní **Študentského Rozhlasu Košice** (ŠtuRKo).

Founders Challenge Camp 2025 je vyvrcholením celoročného úsilia stredoškólakov, ktorí od začiatku školského roka pracovali na vlastných podnikateľských nápadoch. Najlepšie tímy vyberú partnerské firmy a predstavujú sa vo veľkom finále – 13. mája 2025 v priestoroch Kunsthalle Košice. Víťaz získava zaujímavú finančnú podporu na realizáciu svojich podnikateľských projektov.

RNDr. Jaroslava Oravcová, PhD.
Rektorát UPJŠ v Košiciach

HUDOBNO-ŠPORTOVÝ FESTIVAL PRE ŠTUDENTOV BYE BYE FEST 2025 SA VYDARIL

Vareáli pri internátoch na Medickej ulici sa 6. mája 2025 konala veľkolepá študentská rozlúčka so semestrom BYE BYE FEST 2025, na ktorej sa zúčastnilo približne sedemsto študentov UPJŠ v Košiciach.

Úvodný blok patril členom študentského rozhlasu pôsobiaceho na UPJŠ – *ŠtuRKO*, ktorí si pre kolegov v rámci svojho programu pripravili okrem hudobnej produkcie aj zábavné hry. Chýbať nemohla súťaž „prines predmet“ či srkanie piva na čas.

„Šturkáči“ zároveň uviedli členov vedenia UPJŠ, ktorí prišli pozdraviť zabávajúcich sa študentov – účastníkov BYE BYE FEST-u srdečne privítali prorektor pre strategický rozvoj a investície **Dr. h. c. prof. MUDr. Pavol Jarčuška, PhD.**, spolu s prorektorkou pre vedu, výskum a agendu projektov **prof. RNDr. Renátou Oriňakovou, DrSc.**

Chýbať nemohla ani tombola plná atraktívnych cien, ktoré výhercom odovzdal kvestor UPJŠ **Ing. Ivan Pezlar, DBA, MBA**. Najhodnotnejšou cenou bolo požičanie luxusného auta na celý víkend.

Nasledoval bohatý hudobný program, v rámci ktorého najprv vystúpili členovia zoskupenia **Scarflowers** a po nich hlavný hosť festivalu – spevák a skladateľ žánru new pop **Alan Murin**. Prítomných baval asi hodinu a zožal veľké ovácie. Prekvapením jeho vystúpenia bol „výbuch“ z farebných papierových prúžkov a svetelná šou hmýriaca sa farbami.

Následne sa o zábavu starali aj diskdžokeji známi ako duo **DJ Semir & Lubosh**, pri ktorých hudobnom mixe sa nedalo netancovať.

Popri hlavnom programe doplnili zábavu sprievodné aktivity. Športové vyžitie umožnili nafukovacie atrakcie „bungee runner“ a „surf arena“, ktoré boli k dispozícii v telocvični a pri ktorých sa dalo v nečakane chladnom májovom počasí trochu zohriať. Nechýbala fotostena s rámom UPJŠ a fotobúdka na zachytenie zábavných póz fotiачich sa účastníkov s pozadím módného magazínu. Atrakcie spolu s chytľavou hudbou, dobrým jedlom a pivkom tvorili pestrý kokteil zábavy a zážitkov, na ktoré sa bude dlho spomínať.

Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach pripravila **BYE BYE FEST 2025** ako symbolickú odmenu pre študentov za ich úsilie počas tohto akademického roka.

Už teraz sa tešíme na nasledujúci ročník.

RNDr. Jaroslava Oravcová, PhD.

Foto: **Monika Tkáčová**

Rektorát UPJŠ v Košiciach

SPÁJANIE SÍL PRI PREVENCII ONKOLOGICKÝCH OCHORENÍ A ZVYŠOVANÍ VAKCINÁCIE PROTI HPV

O nkológické ochorenia sú podľa Štatistického úradu SR druhou najčastejšou príčinou úmrtí na Slovensku. Zároveň je u nás úmrtnosť na onkológické ochorenia – podľa najnovšej správy Country Cancer Profiles 2025 – jedna z najvyšších v rámci Európskej únie, pričom Slovensko sa pohybuje vysoko nad európskym priemerom. Napriek tomu, že týmto úmrtiam dokážeme predchádzať včasnou diagnostikou a prevenciou, sa u nás viac prostriedkov vynakladá na liečbu a starostlivosť o onkológických pacientov ako na prevenciu.

V súčasnosti existuje možnosť, ako predísť niektorým onkológickým ochoreniam súvisiacim s infekciou ľudským papilomavírusom (HPV), a to vďaka vakcíne, ktorá chráni pred najrizikovejšími typmi HPV. Vakcinácia je najefektívnejším spôsobom prevencie niekoľkých druhov nádorov.

Slovensko sa zaviazalo do roku 2030 dosiahnuť 90-percentnú zaočkovanosť dievčat a výrazne zvýšiť zaočkovanosť chlapcov vo veku 12 – 14 rokov. Napriek tomuto záväzku je zaočkovanosť detí proti HPV na východnom Slovensku dlhodobo najnižšia – Košický kraj dosahuje len 31,2-percentnú a Prešovský kraj 35,5-percentnú zaočkovanosť, čo sú najnižšie hodnoty spomedzi všetkých krajov. Tento nedostatok môže mať v budúcnosti závažné dôsledky pre zdravie obyvateľstva regiónu.

Nelichotivá situácia vyústila do spojeného úsilia zvolať diskusiu pri okrúhlym stole s účasťou širokej škály expertov pod odbornou záštitou **MUDr. Eleny Prokopovej**, hlavnej odborníčky Ministerstva zdravotníctva SR pre všeobecnú starostlivosť o deti a dorast. Diskusia pod názvom *Spoločne proti rakovinám, ktoré spôsobuje HPV na východnom Slovensku* sa konala 13. marca 2025 na Úrade Košického samosprávneho kraja.

Pri okrúhlym stole sa zišli kľúčoví „hráči“ vrátane zástupcov ministerstva zdravotníctva a ministerstva školstva, regionálnych úradov verejného zdravotníctva, orgánov samosprávy Košického a Prešovského samosprávneho kraja, poskytovateľov zdravotnej starostlivosti, zdravotných poisťovní, patientskych organizácií a odborníkov z **Lekárskej fakulty UPJŠ v Košiciach** a zástupcov **Spolku medikov mesta Košice**.

Hlavnými témami diskusie boli súčasný stav onkológických ochorení a zaočkovanosti detí proti HPV na východnom Slovensku, kľúčové faktory ovplyvňujúce mieru zaočkovanosti proti HPV v Košickom kraji a Prešovskom kraji, bariéry a výzvy v prístupe k onkoprevencii a možnosti ich prekonania, príklady osvedčených postupov a úspešných iniciatív v prevencii HPV na východnom Slovensku, spolupráca aktérov a konkrétne akčné kroky na podporu onkoprevencie a zvyšovanie zaočkovanosti proti HPV.

Kolegyne z Lekárskej fakulty UPJŠ – **doc. MUDr. Ingrid Urbančíková, PhD., MPH**, a **Mgr. Daniela Fiľakovská, PhD.** – prispeli postrehmi z projektu RIVER-EU (2021 – 2026), ktorého cieľom je výskum zameraný na možnosti zvýšenia zaočkovanosti proti HPV v marginalizovaných rómskych komunitách v súlade so širším úsilím o zlepšenie dostupnosti očkovania u zraniteľných skupín obyvateľstva.

MUDr. Urbančíková pripomenula, že mnohé ženy na východnom

Slovensku stále nevedia, že pravidelný skríning môže včas odhaliť ochorenie a umožniť účinnú liečbu:

„Veľmi dôležitú úlohu v tomto procese zohráva aj vzdelávanie a boj proti dezinformáciám, ktoré často negatívne ovplyvňujú rozhodnutia ľudí o očkovaní,“ uviedla.

Systematická podpora vzdelávania a šírenia pravdivých informácií je podľa nej kľúčová pre zvýšenie zaočkovanosti a celkové zlepšenie prevencie v regióne.

Lekársku fakultu UPJŠ na tomto dôležitom stretnutí reprezentovali aj **MUDr. Martin Novotný, PhD.**, z Kliniky infektológie a cestovnej medicíny, **doc. MUDr. Ivan Minčík, PhD.**, z Urologickej kliniky, **Mgr. MUDr. René Hako, PhD., MHA, MPH**, z Ústavu rádiológie a **RNDr. Zuzana Váczy** zo Združenej tkanivovej banky UNLP a Centra pre prevenciu infekcií vyvolaných HPV.

Diskutujúci upozornili na kľúčové bariéry vrátane obmedzeného povedomia, kolujúce dezinformácie a problémy s dostupnosťou očkovania proti HPV, najmä medzi komunitami s nedostatočnými službami. Okrúhly stôl zdôraznil potrebu koordinovanej činnosti, zapojenia komunity a vzdelávacích iniciatív na účinný boj proti rakovine súvisiacej s HPV.

Takéto odborné, multidisciplinárne a interinštitucionálne podujatie je skvelým začiatkom sústredeného úsilia o zlepšenie zdravia obyvateľov na východnom Slovensku. Účastníci vyjadrili nádej, že vznikajúce partnerstvo medzi odbornými inštitúciami, samosprávnymi krajmi, zdravotnými poisťovňami, patientskymi

organizáciami a Spolkom medikov mesta Košice prinesie viditeľné zlepšenie v oblasti prevencie rakoviny na východnom Slovensku.

Mgr. Peter Kolarčík, PhD.

Mgr. Daniela Bobáková, PhD.

Lekárska fakulta UPJŠ v Košiciach

SLOVENSKO PLNÝM ČLENOM ECRIN-ERIC

Slovenská republika sa oficiálne stala plným členom European Clinical Research Infrastructure Network (ECRIN). Rozhodnutie bolo prijaté jednodhlasne na zasadnutí ECRIN Assembly of Members v Paríži, čo Slovensku prináša možnosť plnohodnotne sa zapájať do rozvoďovacích procesov tejto prestížnej paneurópskej organizácie pre klinické skúšania.

Vstup do ECRIN-ERIC predstavuje kľúčový krok pre rozvoj akademických klinických skúšaní na Slovensku a otvára dvere k širokej spolupráci s poprednými vedeckými inštitúciami po celej Európe. Od roku 2018 SR pôsobila v rámci ECRIN ako pozorovateľ – prostredníctvom národného uzla pre akademické klinické skúšania SLOVACRIN (Slovak Clinical Research Infrastructure Network), ktorý je koordinovaný Lekárskou fakultou UPJŠ v Košiciach.

Zastúpenie Slovenska v ECRIN

Lekárska fakulta UPJŠ bude aj naďa-

lej hostiteľskou inštitúciou európskeho korešpondenta ECRIN. Hlavným cieľom národnej infraštruktúry SLOVACRIN je zvyšovanie počtu a kvality akademicky iniciovaných klinických skúšaní na Slovensku. SLOVACRIN sa zameriava na efektívne využívanie dostupných kapacít, odborných znalostí a vedeckovýskumných možností v oblasti medicínskych vied.

Súčastou jeho činnosti je aj budovanie siete jednotiek klinického skúšania (CTU), ktoré poskytujú podporu pri realizácii klinických štúdií. V rámci Network Committee bude Slovensko zastupovať MUDr. Beata Čečetková, PhD., čo posilní hlas SR v európskych klinických výskumných projektoch.

Rozšírenie národnej infraštruktúry SLOVACRIN

V súčasnosti je do národnej výskumnej infraštruktúry SLOVACRIN zapojených 23 inštitúcií vrátane univerzitných a fakultných nemocníc, špecializovaných zdravotníckych

zariadení, sietí súkromných nemocníc, vysokých škôl a vedeckých inštitúcií. Získanie plného členstva v ECRIN-ERIC prináša Slovensku jedinečnú príležitosť zapojiť sa do medzinárodných nekomerčných klinických skúšaní a podporiť tak inovácie v zdravotníctve.

ECRIN-ERIC je paneurópska organizácia podporujúca nadnárodné klinické skúšania. Spolupracuje s národnými partnermi a výskumnými infraštruktúrami na koordinácii a implementácii medzinárodných klinických skúšaní s cieľom zlepšiť zdravotnú starostlivosť a podporiť inovácie v oblasti medicíny.

MVDr. Simona Sonderlichová, PhD.

Mgr. art. Roman Martinský

Lekárska fakulta UPJŠ v Košiciach

VEĽTRH PRÍLEŽITOSTÍ V ZDRAVOTNÍCTVE SPOJIL ŠTUDENTOV S BUDÚCIMI ZAMESTNÁVATEĽMI

Lekárska fakulta UPJŠ v Košiciach bola hostiteľom Veľtrhu príležitostí v zdravotníctve 2025, ktorý sa uskutočnil 6. februára 2025. Podujatie prilákalo nielen študentov

vyšších ročníkov, ktorí sa pripravujú na vstup do praxe, ale aj mladších študentov zaujímajúcich sa o možnosti uplatnenia v rôznych zdravotníckych zariadeniach na Slovensku.

Široká ponuka zamestnávateľov

Na veľtrhu sa zúčastnilo 16 zdravotníckych inštitúcií z celého Slovenska, ktoré mali príležitosť predstaviť svoje pracovné ponuky a možnosti ďalšieho vzdelávania či špeciali-

zácie – každý zamestnávateľ mal možnosť osobne predstaviť študentom ponúkané pracovné pozície, možnosti odborného rastu a benefity práce v jeho zariadení:

- skupina Pentahospitals,
- skupina AGEL,
- Ústredná vojenská nemocnica Ružomberok,
- Ľubovnianska nemocnica, n. o., Stará Ľubovňa,
- Nemocnica s poliklinikou, n. o., Revúca,
- FNsP J. A. Reimana Prešov,
- Špecializovaná nemocnica ORL Humenné, s. r. o., MUDr. Igor Hriseňko,
- Nemocnica s poliklinikou Brezno, n. o.,
- Odbor zdravotníctva Úradu Prešovského samosprávneho kraja,
- NsP Sv. Jakuba, n. o., Bardejov,
- Nemocnica s poliklinikou, n. o., Kráľovský Chlmec,
- Odbor zdravotníctva Úradu Košického samosprávneho kraja,
- Liptovská nemocnica s poliklinikou MUDr. Ivana Stodolu Liptovský Mikuláš,
- UNLP Košice,

- Východoslovenský onkologický ústav, a. s., Košice,
- Detská fakultná nemocnica Košice.

Veľtrh poskytol študentom ideálnu platformu na osobné stretnutia so zástupcami nemocníc a zdravotníckych organizácií. Študenti mohli priamo klásť otázky o pracovných

podmienkach či možnostiach stáží. Priamy kontakt pomohol mnohým študentom lepšie sa zorientovať v možnostiach, ktoré ich čakajú po ukončení štúdia.

Pozitívne ohlasy a plány do budúcnosti

Podujatie sa stretlo s pozitívnymi ohlasmi zo strany študentov aj zamestnávateľov. Viacerí účastníci ocenili možnosť osobného stretnutia a otvorenej diskusie o budúcich kariérnych príležitostiach.

Lekárska fakulta UPJŠ v Košiciach plánuje v organizovaní podobných podujatí pokračovať aj v budúcnosti, aby študentom naďalej poskytovala podporu pri ich profesijnom rozvoji a uplatnení na trhu práce.

Ďakujeme všetkým zúčastneným za ich prínos a veríme, že nadviazané kontakty prinesú ovocie v podobe úspešných kariérnych príbehov našich absolventov.

Mgr. art. Roman Martinský
Lekárska fakulta UPJŠ v Košiciach
Foto: Dionýz Kiss, UNLP Košice

JUBILEUM „DEDA PETRUSA“ – OSOBNOSTI, KTORÁ FORMOVALA GENERÁCIE LEKÁROV

Lekárska fakulta UPJŠ v Košiciach je hrdá na to, že vo svojich radoch mala a stále má výnimočné osobnosti, ktoré svojou prácou, zanietením a odhodlaním formovali budúce generácie lekárov. Jednou z nich je aj MUDr. Peter Dombrovský, ktorý v akademickom roku 2024/2025 oslavuje neuvěřiteľných 100 odučených semestrov.

Od štúdia k celoživotnej misii

Po ukončení stredoškolských štúdií v Lučenci sa rozhodol pre štúdium všeobecného lekárstva na UPJŠ v Košiciach, kde promoval v roku 1975. Košice sa mu stali domovom nielen profesijne, ale aj osobne. Svoju kariéru zasvätil výučbe na Ústave patologickej fyziológie LF UPJŠ, kde začínal ako asistent. V čase, keď boli neoddeliteľnou súčasťou výučby praktické cvičenia na zvieratách, sa vyznačoval citlivým prístupom k experimentom a viedol študentov k rešpektu voči vedeckej práci.

Vedec, pedagóg a inšpirátor

Vedecká činnosť MUDr. P. Dombrovského bola úzko spätá s výskumom ochorenia diabetes mellitus, kde spolupracoval s vý-

znamnými odborníkmi ako doc. MUDr. J. Varga, CSc., doc. MUDr. A. Šofránková, CSc., MUDr. M. Riemerová a doc. MUDr. Oliver Rácz, CSc.

Študentov dokázal vždy zaujať prednáškami na témy ako hypoxia, výživa dojčiat či stres, ktoré publikoval aj v učebniciach patologickej fyziológie. Medzi jeho bývalých študentov dnes patria mnohí uznávaní lekári a akademici.

Neodmysliteľná súčasť akademickojej komunity

Popri svojej pedagogickej práci je už desať rokov členom univerzitného zboru *Chorus Universitatis Šafarikianae* a v spolupráci s ÚTVŠ organizuje na UPJŠ *Kurz prežitia*. K MUDr. P. Dombrovskému neodmysliteľne patrí aj bicykel, ktorý je jeho verným spoločníkom. Jeho ďalšou vášňou je turistika – už päťdesiat rokov je aktívnym turistom a predsedom turistického oddielu TJ Slávia.

V mene celej Lekárskej fakulty UPJŠ v Košiciach mu prajeme najmä pevné zdravie, neúfňajúcu energiu, mnoho ďalších úspešných kilometrov na bicykli a nespočetné množstvo krásnych turistických výprav.

Mgr. art. Roman Martinský
a kolektív Ústavu patologickej fyziológie
Lekárska fakulta UPJŠ v Košiciach

LF UPJŠ ZAVÁDZA NOVÝ 5-ROČNÝ ŠTUDIJNÝ PROGRAM ZUBNÉ LEKÁRSTVO

Lekárska fakulta Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach – ako prvá na Slovensku – úspešne pripravila a implementovala nový päťročný študijný program zubné lekárstvo, ktorý bol začiatkom februára 2025 definitívne schválený. Tento krok predstavuje významnú zmenu v medicínskom vzdelávaní na Slovensku a prináša harmonizáciu dĺžky štúdia s väčšinou európskych krajín.

Historické súvislosti a dôvody zmeny

Zubné lekárstvo sa na Lekárskej fakulte UPJŠ v Košiciach vyučuje od jej vzniku – pôvodne ako 5-ročný program, neskôr 6-ročný, pričom po vstupe Slovenska do EÚ sa transformovalo na súčasný študijný program s titulom MDDr.

Vo všetkých susedných krajinách (napr. v Česku, Maďarsku či Poľsku) však trvá štúdium len 5 rokov, čo vytváralo pre slovenské fakulty nevýhodu v medzinárodnej konkurencii. Mnoho domácich aj zahraničných uchádzačov uprednostnilo štúdium v zahraničí, kde mohli dosiahnuť rovnaký titul za kratší čas.

To viedlo k postupnému poklesu záujmu o štúdium zubného lekárstva na Slovensku. Z toho dôvodu sa zvýšil tlak na standardizáciu študijného programu – v súlade s ostatnými európskymi krajinami.

Dôležitým aspektom tejto zmeny je aj fakt, že na rozdiel od absolventov všeobecného lekárstva, zubní lekári po ukončení štúdia nemusia absolvovať ďalšiu špecializáciu a môžu ihneď začať samostatne vykonávať svoje povolanie.

Príprava a implementácia 5-ročného programu

Zmena dĺžky štúdia si vyžiadala komplexnú reformu učebného plánu, aby absolventi získali potrebné vedomosti a praktické zručnosti. Dôležitým princípom bolo zachovanie rozsahu výučby zubného lekárstva, pričom došlo k zvýšeniu počtu vyučovacích hodín, vytvoreniu nových predmetov a úprave harmonogramu štúdia.

Príprava nového študijného programu bola komplexný a náročný proces, ktorý prešiel viacstupňovým schvaľovaním v akademických štruktúrach fakulty a následne aj na úrovni Ministerstva zdravotníctva SR a Ministerstva školstva, výskumu, vývoja a mládeže SR. Po jeho úspešnom schválení

O ROK BLIŽŠIE K VYSNÍVANEJ PROFESII

Zubárom sa staneš už len za 5 rokov!

ní bude už v akademickom roku 2025/2026 možné prijímať nových študentov do 5-ročného programu zubné lekárstvo. Prvých absolventov očakávame v roku 2030.

Prechodné obdobie a výzvy

Transformácia štúdia je procesom, ktorý so sebou prináša viaceré výzvy. V nasledujúcich piatich rokoch budú na fakulte študovať súčasne študenti 5-ročného aj 6-ročného programu, čo si vyžiada dôkladnú koordináciu výučby a kapacít fakulty.

V roku 2030 navyše fakulta očakáva dvojnásobný počet absolventov, keďže súčasní študenti 6-ročného programu ukončia štúdium spoločne s prvými absolventmi nového 5-ročného programu.

Aktuálne sa riešia otázky týkajúce sa prechodného obdobia vrátane podmienok pre opakujúcich študentov, prerušenia štúdia a opakovaného zápisu predmetov. Fakulta má však dostatok času na to, aby pripravila

všetky potrebné opatrenia na zabezpečenie hladkého prechodu na nový systém.

Konkurenčná výhoda pre Slovensko

Zavedením 5-ročného štúdia zubného lekárstva sa SR opäť stáva konkurencieschopnou destináciou na štúdium zubného lekárstva v Európe. Očakáva sa, že vďaka tejto zmene narastie záujem domácich aj zahraničných uchádzačov, čo prispeje k udržaniu kvalitného vzdelávania a rozvoju odboru v našom regióne.

Lekárska fakulta UPJŠ v Košiciach je hrdá na to, že bola prvou fakultou na Slovensku, ktorá úspešne pripravila a implementovala túto reformu. Veríme, že to bude mať pozitívny vplyv na budúce generácie zubných lekárov.

MUDr. Peter Kizek, PhD., MHA, MPH
Mgr. art. Roman Martinský
Lekárska fakulta UPJŠ v Košiciach

SPOLUPRÁCA UPJŠ A DEUTSCHE TELEKOM IT SOLUTIONS PRI VÝVOJI ELEKTROCHEMICKÝCH SENZOROV PRINIESLA ÚSPECH VO VÝZVE DIGITALIZÁCIE EKONOMIKY

Vzávere minulého roka bol ukončený hodnotiaci proces vo výzve Plánu obnovy a odolnosti SR zameranej na Digitalizáciu ekonomiky v TRL úrovniach 1 – 3. Jedným z podporených bol aj projekt pod názvom Multisenzor riadený aplikáciou: Premosťenie senzorov a digitalizácie (akronym: S2D App). Konzorcium projektu tvoria riešitelia z Katedry fyzikálnej chémie Prírodovedeckej fakulty UPJŠ, Kliniky infektológie a cestovnej medicíny Lekárskej fakulty UPJŠ a partnerom projektu je – na základe predošlej úspešnej spolupráce – jedna z najväčších IT firiem na Slovensku, Deutsche Telekom IT Solutions Slovakia (DTITSSK). Spomedzi 57 podporených projektov sa projekt S2D App umiestnil na 14. mieste s plnou finančnou podporou vo výške 995 004,19 eur.

Projekt S2D App nadväzuje na súčasne riešený medzinárodný projekt TERRITORY, ktorý podporil NATO Science for Peace and Security Program a je zameraný na vývoj elektrochemického senzora spolu so softvé-

rovou aplikáciou ako jednoduchého, lacného a rýchleho diagnostického riešenia.

V nadväznosti na spomínaný projekt je hlavným cieľom S2D App projektu vývoj multisenzora schopného stanoviť štyri rôzne analyty súčasne pre ešte rýchlejšiu a efek-

tívnejšiu diagnostiku. Stanovované analyty budú vybrané na základe súčasných potrieb spoločnosti a výskum bude prednostne zameraný na stanovenie antibiotík, glukózy, cholesterolu a inzulínu.

Na zabezpečenie jednoduchosti interpretácie výsledkov pre koncového používateľa a elimináciu školeného zdravotníckeho personálu vyvíja tím IT špecialistov pod vedením Ing. Milana Vargu (DTITSSK) softvérovú aplikáciu na analýzu, vyhodnocovanie a štatistiku získaných analytických dát.

Na pôde Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach sa 12. februára 2025 uskutočnilo prvé stretnutie (kickoff meeting) projektu, na ktorom bol predstavený najmä harmonogram a rozpočet projektu a boli zadefinované úlohy jednotlivých členov riešiteľského kolektívu počas celého 18-mesačného obdobia realizácie projektu – od 1. januára 2025 do 30. júna 2026.

RNDr. Ivana Šišoláková, PhD.,
univerzitná docentka
Prírodovedecká fakulta UPJŠ
v Košiciach

25 ROKOV CENY DEKANA PF UPJŠ

Na zhromaždeniach akademick^{ej} obce Prírodovedeck^{ej} fakulty UPJŠ v Košiciach sa už tradične udeľuje Cena dekana za uplynulý kalendárny rok v kategóriách pedagogická činnosť a vedeckovýskumná činnosť, ku ktorým v roku 2016 pribudla kategória Cena za rozvoj fakulty. Presne 25 rokov dekani Prírodovedeck^{ej} fakulty UPJŠ – na návrhy vedení jednotlivých ústavov – oceňujú tých najlepších z radov ich pedagógov, vedcov a výskumníkov či osobností, ktoré sa pričínili o výrazný rozvoj fakulty.

Cenu dekana za mimoriadne výsledky dosiahnuté v jednotlivých oblastiach činnosti fakulty za rok 2024 odovzdal nominovaným dekan Prírodovedeck^{ej} fakulty UPJŠ v Košiciach doc. RNDr. Roman Soták, PhD., na zhromaždení akademick^{ej} obce fakulty, ktoré sa konalo 2. apríla 2025.

Cena dekana za pedagogickú činnosť je zhmotnením komplexnej práce učiteľa so študentmi, ktorá zahŕňa nielen priamu pedagogickú činnosť, ale aj vedenie záverečných

prác, vedenie doktorandov a študentov či grantové aktivity v oblasti výchovy a vzdelávania, ako aj popularizáciu daného vedného odboru a štúdia na fakulte:

Mgr. Loránt Pregi, PhD. – ÚGE, oddelenie humánnej a regionálnej geografie,

RNDr. Ivana Sotáková, PhD. – ÚCHV, oddelenie didaktiky chémie,

RNDr. Juraj Šebej, PhD. – ÚINF, oddelenie teoretickej informatiky.

Cena dekana za vedeckovýskumnú činnosť odráža vedecký prínos práce jednotlivca, predovšetkým kvalitnú publikačnú činnosť v renomovaných vedeckých časopisoch, citačný ohlas v databázach Web of Science a Scopus, vydanie monografie či príspevkov v nich, grantové aktivity, realizáciu patentov či realizáciu unikátnych riešení pre prax:

doc. Mgr. Gregor Bánó, PhD. – ÚFV, Katedra biofyziky,

prof. RNDr. Ondrej Hutník, PhD. – ÚMAT, oddelenie matematickej analýzy,

doc. RNDr. Juraj Ševc, PhD. – ÚBEV, Katedra bunkovej biológie.

Cena dekana za vedeckovýskumnú čin-

nosť doktorandov sa udeľuje po komplexnom posúdení vedeckého prínosu a vedeckovýskumných aktivít doktoranda, predovšetkým za publikačnú činnosť v renomovaných vedeckých časopisoch a za grantové aktivity:

Mgr. Zuzana Lorková Kellnerová – ÚBEV, Katedra mikrobiológie,

RNDr. Ľuboš Zauška – ÚCHV, Katedra anorganickej chémie,

RNDr. Miroslav Hennel – ÚFV.

Cena dekana za rozvoj fakulty sa udeľuje za činnosť v prospech fakulty, získanie a realizáciu rozvojových projektov, prácu s talentovanými študentmi na základných a stredných školách, príspevok k zefektívneniu riadiacich procesov na fakulte alebo za významný podiel na propagácii fakulty a vytváraní jej pozitívneho obrazu vo verejnosti a médiách.

Tento rok ňou boli ocenené tri výrazné osobnosti našej fakulty:

prof. RNDr. Pavol Mártonfi, PhD.

ÚBEV, Katedra biológie rastlín

Je protagonistom česko-slovenskej spolupráce v oblasti botaniky a spoluzakladate-

lom česko-slovenských floristických kurzov, ktoré majú už viac ako 30-ročnú tradíciu; autor alebo spoluautor viacerých knižných publikácií, ktoré majú niekoľko vydaní a patria k základným učebniciam v rámci Česka a Slovenska. V rokoch 2009 – 2013 pôsobil ako vedúci Katedry botaniky ÚBEV. **Vytvoril významnú vedeckú školu**, ktorej absolventi dnes pokračujú v jeho stopách na viacerých významných vzdelávacích a vedeckovýskumných inštitúciách. Zaslúžil sa o vznik nových študijných programov na magisterskom a doktorandskom stupni štúdia. Dlhodobo rozvíjal a rozvíja synergické vzťahy Ústavu biologických a ekologických vied PF a Botanické záhrady UPJŠ – najprv z pozície zamestnanca fakulty a v súčasnosti z pozície riaditeľa BZ, v ktorej pôsobí od roku 2018. Výrazne prispel k rozvoju Botanické záhrady UPJŠ v Košiciach a Katedry botaniky Ústavu biologických a ekologických vied PF UPJŠ.

prof. RNDr. Pavol Sovák, CSc.

ÚFV, Katedra fyziky kondenzovaných látok

Vybudoval laboratórium elektrónovej mikroskopie TEM JEM7, čím vytvoril podmienky na výskum štruktúry magnetických materiálov (1985 – 2000). V roku 2011 – v spolupráci s kolegami z Ústavu matematických vied SAV – **vybudoval špičkové Spoločné laboratórium TEM**, v ktorého vedení aktívne zastupuje UPJŠ. Celú svoju profesijnú kariéru spojil s problematikou elektrónovej mikroskopie a RTG difraktografie. Od roku 2006 sa venuje aj problematike využitia synchrotrónového žiarenia pre RTG difraktoграфию, rozvinul aktivity na zapojenie SR do vybudovania European X-ray Free Electron Laser Facility (EU XFEL) v Hamburgu, od roku 2009 je reprezentantom SR v Rade EU-XFEL GmbH v Hamburgu. V rokoch 2010 – 2014 reprezentoval SR v ESFRI Fóre. Od roku 2010 predsedá Národnej komisii na koordináciu aktivít SR v ESFRI projektoch pre fyzikálne infraštruktúry. **Zaslúžil sa o vznik Školy používateľov XFEL a synchrotrónového žiarenia.** Je dlhoročným predsedom organizačného výboru Česko-slovenskej konferencie o magnetizme. Ako rektor UPJŠ (2015 – 2023) sa zaslúžil o posilnenie postavenia univerzity kreovaním združenia výskumne orientovaných inštitúcií V4 a V7, dlhodobo rozvíjal spoluprácu s ústavmi Slovenskej akadémie vied. Podieľal sa na vzniku a formovaní nových súčastí univerzity, ako je CCVaPP UPJŠ, TIP-UPJŠ, UNIPOC, UVP Medipark a VVC Promatech. Inicioval vznik doktorandského študijného programu *progresívne materiály*.

prof. RNDr. Vladimír Zeleňák, DrSc.

ÚCHV, Katedra anorganickej chémie

Na PF UPJŠ založil školu usporiadaných nanopórovitých materiálov. Zavedením a rozvojom výskumu nanopórovitých materiálov, známych pod názvom MOF (metal-organic frameworks), a mezopórovitej siliky vytvoril na Slovensku solídny základ na jeho ďalší rozvoj v budúcnosti a etabloval UPJŠ a Slovensko v týchto oblastiach na rešpektovanej medzinárodnej úrovni. Z oboch zameraní vzniklo niekoľko medzinárodne vysoko citovaných prác. Bol aktívny aj pri získavaní financií pre vedu. Viedol európsky projekt, niekoľko domácich projektov APVV a VEGA. Je prelomovým vedcom v problematike adsorpcie, štúdia povrchov, k čomu zabezpečil aj potrebnú infraštruktúru a **podieľal sa na**

vybudovaní novej a nákladnej výskumnej infraštruktúry pre fakultu. Vybudoval novú vedeckú školu, porovnateľnú s vyspelým vedeckým zahraničím – dôkazom sú úspešní pokračovatelia jeho školy na Katedre anorganickej chémie PF UPJŠ. **Viedol špičkový vedecký tím SR – TRIANGEL.** Doposiaľ vychoval osem doktorandov. **Je priekopníkom v realizácii projektov financovaných z rámcových programov Európskej únie.** Zastupoval UPJŠ pri zrode Národnej vodíkovej asociácie. Za svoju vedeckovýskumnú činnosť získal viacero prestížnych ocenení, ktoré prispeli k zviditeľneniu fakulty a univerzity.

PhDr. Svetlana Libová
Prírodovedecká fakulta UPJŠ
v Košiciach

AKADEMICKÁ INTEGRITA V DOBE AI

Sideou vytvoriť „Prírodovedeckú čajovňu“ prišlo vedenie Prírodovedeckej fakulty UPJŠ v Košiciach na čele s prof. Gabrielom Semanišinom, ktoré začalo svoju pôsobnosť v roku 2011. Zámerom bolo – a stále je – vytvoriť priestor na interdisciplinárnu diskusiu a spoluprácu tak pre tvorivých zamestnancov, ako aj pre doktorandov a študentov fakulty.

Program „čajovní“ je koncipovaný tak, aby sa účastníci od svojich kolegov, učiteľov alebo pozvaných hostí mohli interaktívnou formou dozvedieť, čo je nové vo vede u nás aj vo svete, na akých nových zariadeniach a prístrojoch pracujú, kde sa ich vedná oblasť prelína s inými vednými oblasťami.

Témy jednotlivých čajovní sú vybrané tak, aby naplnili motto tohto zmysluplného, už tradičného podujatia – *rozšírte svoje obzory a hľadajte inšpirácie tam, kde by ste to nikdy nepredpokladali*.

Dňa 9. apríla 2025 sa konala už **44. Prírodovedecká čajovňa**. Keďže problematika umelej inteligencie sa stala novodobým fenoménom, charakterizujúcim súčasný svet, a dynamický rozvoj jej nástrojov so sebou prináša nové výzvy pre vzdelávanie, vedu

a výskum, ale napríklad aj pre riadenie inštitúcií, akou je aj fakulta, práve **umelá inteligencia (AI)** a jej vzťah k **akademickej integrite (AI)** bola nosnou témou ostatnej čajovne.

Vzhľadom na skutočnosť, že na fakulte sa snažíme držať krok s aktuálnym dianím v európskom vzdelávacom a vedeckovýskumnom priestore, na čajovňu sme pozvali zaujímavých prednášajúcich – hostí z externého prostredia: **RNDr. Soňu Ftáčnikovú, PhD.**, z Centra vedecko-technických informácií SR, ktorá sa dlhodobo venuje problematike vedeckej etiky a reprezentuje Slovensko v rôznych orgánoch a inštitúciách (jej príspevok mal názov *Ako eticky publikovať*), a **Ing. Ronalda Blaška**, riaditeľa odboru priorít Výskumnej a inovačnej autority (VAIA), ktorý vystúpil s príspevkom *Technokratickí libertáriani vs. konzervatívci*.

AI je ako oheň – dobrý sluha, ale zlý pán

Pozvanie do následnej panelovej diskusie prijali aj zástupcovia z radov zamestnancov a študentov, ktorí sa danej problematike venovali z rôznych aspektov. Jednou z nich bola aj študentka 1. ročníka magisterského stupňa štúdia (ŠP ADUI – *analýza dát a umelá inteligencia*) **Bc. Sophia Petra Krišáková**, ktorej sme položili dve otázky:

Prečo bol vašou voľbou študijný program ADUI a ako naplnil vaše očakávania?

Chcela som študovať niečo, čo spojí matematiku a informatiku, a tým je práve výnimočný program ADUI. Štúdium som vnímala ako výzvu učiť sa niečo, čo sa stále vyvíja a zo dňa na deň sa mení. Mala som obavy, či to zvládnem, lebo tento odbor bol na UPJŠ nový a presnejšie informácie či odporúčania, napríklad od absolventov, som vtedy ešte nemala.

Dnes svoje rozhodnutie nelutujem a pri každej príležitosti hovorím, že ak by som si mala vybrať znova, vyberiem si bez váhania opäť ADUI. Nachádzam zmysel v tom, čo sa učíme, lebo na každom predmete vidím reálne využitie v praxi.

Názov programu presne vystihuje to, na čo by sme mali byť v budúcnosti pripravení v súvislosti s umelou inteligenciou. Študijný program je stále v procese vývoja, ale už sú to len malé, „kozmetické“ úpravy. Myslím si, že PF UPJŠ ho nastavila veľmi dobre už od začiatku.

Aký je váš názor na vyjadrenie Asociácie pre umelú inteligenciu na Slovensku, že vzdelávanie v oblasti AI nedrží krok s reálnymi potrebami študentov a ani s tempom trhu?

Pozorujem, že študenti využívajú AI „vo veľkom“. Napriek tomu na ústavoch informatiky a matematiky PF UPJŠ si to sami študenti vedia regulovať. Neodvážim sa povedať, ako to je na iných ústavoch.

Namiesto časovo náročného hľadania informácií na webe máme odpoveď do niekoľkých sekúnd a môžeme sa venovať iným veciam, ktoré nás rozvíjajú. Náročné hľadanie údajov a informácií ma zdržiavalo a deprimovalo hlavne na začiatku štúdia, keď ešte AI nebola tak v povedomí. Často som sa zasekla pri nejakej drobnosti, na ktorej stála celá úloha. Viem aj to, že mladšie ročníky na tom celkom „fičia“ a je problém im vysvetliť, že nie všetko by mali robiť s pomocou AI.

Podľa mňa je potrebné nájsť nejakú hranicu, kde je jej využitie v poriadku a kde už nie. Pred nejakým časom som sa rozprávala s učiteľom, ktorý využíval AI aj vo vyučovacom procese, a sám povedal: „Keď to máte k dispozícii, tak to využívajte, nebudem vám to zakazovať, ale majte pri tom aj svoj vlastný rozum.“ Myslím, že tým povedal všetko. Budem sa opakovať, ako som to povedala už v diskusii, ale stále tvrdím, že AI je ako oheň – „dobrý sluha, ale zlý pán“. Naučme sa ju teda využívať pre naše potreby, ale nenechajme sa ňou pohltiť.

Dramatický rozvoj metód strojového učenia a AI

Prírodovedeckú čajovňu moderoval **prof. RNDr. Gabriel Semanišin, PhD.**, prodekan pre rozvoj a riadenie kvality PF UPJŠ a garant ŠP *analýza dát a umelá inteligencia*.

Pán profesor, podľa prieskumu Asociácie pre umelú inteligenciu na Slovensku AI denne využíva vyše polovica vysokoškolákov, ale len 10 % z nich univerzity informovali o pravidlách jej používania, 37 % má AI zahrnutú vo výučbe a viac ako 70 % nemalo workshop na jej praktické využitie. Aké sú vaše skúsenosti a poznatky?

Nechcem sa vyjadrovať ku konkrétnym číslam, lebo tie sú závislé od toho, akú definíciu pojmov AI a využívanie AI akceptujeme. Každopádne, v odbornej komunite už cca 15 rokov evidujeme **dramatický rozvoj metód, ktoré patria do strojového učenia a umelej inteligencie**, preto sme pred viac ako 10 rokmi začali budovať komunitu záujemcov o AI pod názvom **Data Analytics Meetings** (<https://dam.science.upjs.sk>). Získala si obľubu aj medzi našimi študentmi rôznych študijných odborov.

Súčasne začali pracovať na príprave a akreditácii nového študijného programu „analýza dát a umelá inteligencia“, ktorý už má za sebou viac ako jeden 5-ročný cyklus.

Cez tieto platformy sme pozorovali, že **metódy strojového učenia a umelej inteligencie sa celkom prirodzene začali významnejšie objavovať v disciplínach ako astronómia, jadrová fyzika, bioinformatika** a podobne. Stali sa teda aj súčasťou vzdelávacieho procesu.

Nové trendy sme v minulosti absorbovali aj cez naše zapojenie do Európskej asociácie univerzít, Digitálnej koalície a AI Slovakia. Na fakulte sme integráciu AI do vzdelávania chceli podporiť aj 44. Prírodovedeckou čajovňou, kde naši kolegovia prezentovali svoje skúsenosti s aplikáciou umelej inteligencie do odbornej a didaktickej prípravy našich absolventov.

Na základe toho všetkého si myslím, že **situácia so vzdelávaním v oblasti AI je naprieč fakultami a študijnými programami veľmi rozdielna**. Tam, kde je prirodzenou snahou inovovať vzdelávací proces, dostávajú študenti viac informácií a AI sa stáva integrálnou súčasťou vzdelávania. Na našej fakulte už dlhšie pripravujeme **systematické kroky, ktoré by mali reagovať na súčasné trendy**. A uvedomujeme si, že musíme byť veľmi pružní, aby sme stíhali včas a adekvátne reagovať.

Čo potrebuje – podľa vás – vedieť absolvent univerzity v dobe AI?

To je veľmi komplexná otázka, ktorá si vyžaduje špecifickú odpoveď podľa typu študijného programu. Určite musíme prehodnotiť kompetencie, ktoré má mať absolvent. Do úzadia určite pôjde schopnosť pamätať si veľa faktov, schopnosť realizovať rutinné úkony. **Dostávame priestor, aby sme sa mohli viac venovať hlbokému porozumeniu, máme šancu venovať sa širšiemu spektru poznatkov.**

Prírodné vedy, matematika a informatika totiž v posledných desaťročiach dramaticky napredovali a my máme na vzdelávanie k dispozícii stále ten istý počet rokov – jednoducho, nie je možné do tohto rozsahu vtesnať všetko, čo by sme chceli.

Teraz máme nástroje na to, aby sme sa k informáciám ľahšie dopátrali, dokážeme ich lepšie analyzovať, používať a interpretovať. Na druhej strane, **musíme nájsť rozumnú rovnováhu, aby sa mozog našich absolventov nespoliehal iba na pomoc AI, ale naďalej bol schopný aj tvorivo riešiť problémy a rozvíjať poznanie využívajúc všetky možnosti, ktoré už máme a ešte budeme mať k dispozícii.**

Ako by sa mal (mohol) nastaviť proces overovania vedomostí študenta?

Musíme sa prispôbiť tomu, že študenti majú k dispozícii nové nástroje na vyhľadávanie informácií, osvojovanie si vedomostí a riešenie problémov. Musíme teda overovať to, či rozumejú tomu, ako ich korektné používať, či s ich pomocou vedia riešiť otvorené problémy, či vedia kriticky zhodnotiť získané riešenia a vedia ich ďalej rozvíjať. **Nemyslím si, že máme investovať priveľa energie do regulácií používania AI a hľadania spôsobov, ako študentov kontrolovať a postihovať.** Skôr ich treba presvedčiť, že budúcnosť majú vo vlastných rukách a na nich záleží, či sa na budúci život dobre pripravia a ich vedomosti a zručnosti budú na takej úrovni, že budú pre budúceho zamestnávateľa atraktívnejší ako AI.

PhDr. Svetlana Libová
Prírodovedecká fakulta UPJŠ
v Košiciach
Foto: Monika Tkáčová

JETBRAINS NA UPJŠ

Informatikom netreba JetBrains predstavovať – stačí im jediný pohľad na ich logo. „Cudzincom“ v informatickom svete by sme JetBrains opísali ako spoločnosť, ktorá vyvíja nástroje a technológie pre profesionálnych programátorov, vývojárov a softvérové tímy po celom svete.

Medzi ich produkty patria obľúbené programovacie prostredia, nástroje na zefektívnenie programovania a uľahčenie práce vývojárom. JetBrains stoja za vývojom programovacieho jazyka Kotlin, ktorý sa stal hlavným jazykom na vývoj aplikácií Android. Rôzne zdroje uvádzajú, že 60 až 75 percent mobilných aplikácií Android využíva práve Kotlin. Ide o najpoužívanejší multiplatformový jazyk, čo znamená, že ten istý kód sa môže použiť v aplikácii určenej pre Android aj iOS.

JetBrains je tiež vývojárom programovacích prostredí PyCharm a IntelliJ IDEA, ktoré patria medzi najpoužívanejšie prostredia pre programovacie jazyky Python a Java. Tieto prostredia sa na našej univerzite používajú dlhé roky a svojou bezplatnou dostupnosťou „šetria peňaženky“ študentom aj učiteľom.

Medzinárodný tím JetBrains k nám pri-

cestoval zo sídiel spoločnosti v Amsterdame, Berlíne, Mníchove, Prahe a Belehrade. Tvorila ho päťica vývojárov zapálená pre svoju prácu: Jan Kleprlík, Wout Werkman, Radu-Stefan Ezaru, Petar Maletin a Tatiana Mironova.

Prírodovedeckú fakultu UPJŠ v Košiciach poctili svojou návštevou 20. marca 2025.

Návštevníkom prezentovali svoje vývojárske nástroje a technológie. Patrí sem napríklad štruktúrovaný paralelizmus (Structured

Concurrency) – programovacia paradigma, vďaka ktorej Kotlin rastie v oblasti paralelných a distribuovaných výpočtov. Študentky a študenti sa navyše mohli otestovať v kvíze, z ktorého nikto neodišiel s prázdnyimi rukami.

„Kvíz bol pre nás výzvou, s ochotou nám však boli vysvetlené otázky, na ktoré sme nevedeli odpovedať. Obohatili sme sa o nové vedomosti,“ zhodnotila **Michaela Zvolenská**, jedna zo študentiek.

Spoločnosť JetBrains nekončí tým, že svoje produkty poskytuje zadarmo školám, univerzitám a malým developerom. Podporuje vyučovanie cez svoje **oddelenie, ktoré pomáha inovovať a budovať akademické predmety**.

Našou prvou spoluprácou bola hmotná aj nehmotná podpora výučby na predmetoch, kde využívame ich nástroje, respektíve učíme Kotlin. Pre **Ústav informatiky PF UPJŠ** znamená návšteva z JetBrains krok k ďalšej spolupráci, ktorá sa rozširuje o možnosti stáží pre našich študentov a zamestnancov, ako aj popularizačné akcie.

Na prednáškach s témami *How to Become an IntelliJ IDEA Superuser* a *What Makes Users Love a Programming Language* sa hovorilo o tipoch a trikoch pre programovacie prostredia, napríklad o nástrojoch na zvýšenie produktivity, zlepšenie debugovania, jednoduchšiu prácu s GitLab a VCS. Pozreli sme sa aj na výhody a nevýhody rôznych programovacích jazykov a možnosti, ktoré ponúkajú na efektívne a stručné písanie kódu.

„Na prednáške nám Wout ukázal, ako funguje Kotlin, a taktiež to, že kód, ktorý by v iných jazykoch zabral 20 až 30 riadkov, sa dá v Kotlinke skrátiť na zopár riadkov. Zároveň je tento kratší kód čitateľnejší a jednoduchší na pochopenie,“ komentoval obsah prednášok študent **Mikuláš Marko**.

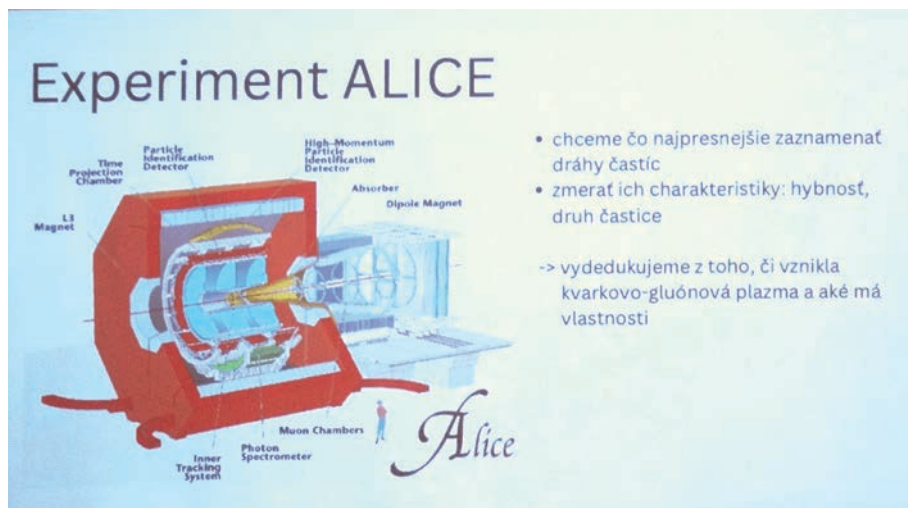
Za úspešnou akciou stoja zamestnanci a doktorandi Ústavu informatiky PF UPJŠ, ktorí sa tímu JetBrains venovali a predstavili im Prírodovedeckú fakultu UPJŠ, menovite **doc. RNDr. Ondrej Krídlo, PhD., RNDr. Róbert Novotný, PhD., RNDr. Juraj Šebej, PhD., RNDr. Miroslav Opiela, PhD., RNDr. Peter Gurský, PhD., RNDr. Viktor Pristaš a Mgr. Dominika Kotlárová**.

Ďakujeme JetBrains za ich návštevu a ešte viac za ich pozitívne slová, ktorými sa s nami lúčili. Veríme, že táto spolupráca prinesie skvelé výsledky.

Mgr. Dominika Kotlárová
RNDr. Juraj Šebej, PhD.

Prírodovedecká fakulta UPJŠ v Košiciach

DIEVČATÁ ROBIA VEDU

Pod týmto heslom sa na **Medzinárodný deň žien a dievčat vo vede – 11. februára 2025 – konalo pod záštitou Katedry jadrovej a subjadrovej fyziky Prírodovedeckej fakulty UPJŠ v Košiciach medzinárodné podujatie International Masterclasses: Hands on Particle Physics**.

V rámci podujatia sa 27 študentiek zo stredných škôl z Košíc a Prešova oboznámilo so základmi časticovej fyziky vysokých energií a analyzovalo dáta z experimentu ALICE (A Large Ion Collider Experiment) v CERN-e.

Vzhľadom na skutočnosť, že dáta bolo potrebné spracovať pomocou programovacieho jazyka Python, súčasťou programu bol aj krátky workshop programovania, na ktorom sa študentky naučili

používať základné programátorské štruktúry a operácie.

Na záver dňa sa dievčatá videokonferenčne spojili s dvomi vedkýňami z CERN-u a so študentkami z inštitútov v iných krajinách, ktoré sa zapojili do tohto špeciálneho podujatia – v Dánsku, Nemecku, Grécku a Juhoafrickej republike.

Za organizáciu zodpovedala **doc. RNDr. Adela Kravčáková, PhD.**, program zabezpečili **RNDr. Zuzana Paulínyová, PhD., Mgr. Lucia Anna Tarasovičová, Dr. rer. nat.**, ktorá úlohu pripravila, a **Mgr. Veronika Barbasová**. Podujatie prišla podporiť aj predsedníčka Komisie pre rodovú rovnosť UPJŠ **doc. Mgr. Adriana Jesenková, PhD.**

Mgr. Lucia Anna Tarasovičová,
Dr. rer. nat.

Prírodovedecká fakulta UPJŠ v Košiciach

Členky a členovia laboratórií a špičkového tímu TRIANGEL v roku 2016, zľava: Mgr. N. Király, PhD., Mgr. L. Žid, PhD., prof. V. Zeleňák, DrSc., doc. A. Zeleňáková, DrSc., Mgr. E. Beňová, PhD., a doc. M. Almáši, PhD.

NA PF UPJŠ JUBILUJÚ LABORATÓRIÁ ADSORPCIE A SYNTÉZY USPORIADANÝCH NANOPÓROVITÝCH MATERIÁLOV

Pred 20 rokmi – v akad. roku 2004/2005 – sa začal písať príbeh Laboratória syntézy usporiadaných nanopórovitých materiálov a Laboratória adsorpcie a termickej analýzy na KACH ÚCHV PF UPJŠ. Za dve desaťročia prešli laboratória dynamic-kým vývojom, dosiahli významné vedecké úspechy a stali sa uznávanými laboratóriami v oblastiach nanomateriálov a výskumu a vývoja adsorpčných technológií. Počas tohto obdobia sa výskumný kolektív laboratórií stal špičkovým tímom nielen v rámci Slovenska, ale aj v zahraničí.

Náš príbeh sa začal písať v roku 2002 na tzv. „jadernom parníku“ počas plavby po Vltave, na trase z Ústavu jadrového výskumu v Řeži do Prahy. Počas tejto plavby vtedy RNDr. Vladimír Zeleňák, PhD., a Dr. Philip Llewellyn z Univerzity v Marseille vo Francúzsku položili základy budúcej spolupráce.

Prvým krokom bola realizácia postdoktorandského pobytu Dr. Zeleňáka v laboratóriu MADIREL v Marseille v rokoch

2003 a 2004 v rámci štipendia francúzskej vlády. Usporiadané nanopórovité materiály typu mezopórovitej siliky a metal-organic frameworks (MOF) boli v tom období excelentným smerom výskumu vo svete, ale na

Slovensku sa tejto téme dovtedy nevenovala žiadna výskumná skupina. Podobne ani charakterizácia textúrnych vlastností metódou adsorpcie dusíka nebola na UPJŠ etablovaná.

Dr. V. Zeleňák (PF UPJŠ), Dr. P. Llewellyn (Univerzita v Marseille) a už zosnulý doc. V. Balek, DrSc. (ÚJV Řež), v roku 2002 počas plavby na tzv. jadernom parníku plánovali spoločný výskum v oblasti nanopórovitých materiálov

Po návrate na PF UPJŠ v akad. roku 2004/2005 začal Dr. Zeleňák postupne rozvíjať problematiku syntézy usporiadaných nanopórovitých materiálov na KACH PF UPJŠ a taktiež zavádzať nové metodiky ich charakterizácie a budovať nové laboratórium adsorpcie. V prvých rokoch sa laboratória zameriavali na syntézu nových adsorpčných materiálov a výskum adsorpčných procesov. Do tohto obdobia spadajú aj prvé významné publikácie v oblasti syntézy a charakterizácie usporiadaných nanopórovitých materiálov.

Veľkým stimulom pri rozvoji laboratória bolo riešenie projektu DeSANNS v rámci 6. RP, kde laboratórium spolupracovalo s univerzitami v Marseille, Londýne, Edinburghu, Versailles a ďalšími. S tým súvisí aj vybudovanie výskumnej infraštruktúry, keď laboratórium zakúpilo adsorpčný analyzátor Nova1200e a termický analyzátor Netzsch.

Prvé výskumné témy, ktoré sa v laboratóriách riešili, boli cieleňé na problematiku adsorpcie technologicky významných plynov, ale postupne sa portfólio výskumných tém rozšírilo aj na oblasť magnetizmu, nosičov liečiv a katalýzy. Z pohľadu študovaných materiálov sa laboratória sústreďujú na syntézu a výskum aplikácií zlúčenín typu metal-organic frameworks (MOF), mezopórovitých materiálov na báze SiO₂ a v súčasnosti aj materiálov na báze uhlíka a jeho kompozitov s MOF, ako aj aplikácie do

oblasti využitia MOF pri dizajnovaní elektród pre Li batérie alebo ekologické témy.

Významným v živote laboratórií bol rok 2016, keď skupina našich výskumníkov získala prestížne ocenenie *Špičkový výskumný tím Slovenska* podľa MŠVaV SR s názvom TRIANGEL (Tím pre špičkový výskum anorganických materiálov). Členovia tímu získali aj viaceré ďalšie významné ocenenia: **prof. RNDr. Vladimír Zeleňák, DrSc.**, získal ocenenie *Vedec roka SR 2018*, bol finalistom súťaže *ESET Science Award* v kategórii *výnimočný vysokoškolský pedagóg*, získal *Cenu predsedu Košického samosprávneho kraja za vedu* v roku 2019. **Doc. Miroslav Almáši** získal ocenenie v kategórii *výnimočná osobnosť vedy do 35 rokov* v rámci *ESET Science Award 2022*. Hodnotnými pre členov laboratória sú aj *Ceny rektora UPJŠ* a *Ceny dekana PF UPJŠ*.

Samozrejme, laboratórium na univerzite má byť spojené aj so vzdelávaním. Jubilujúce laboratória aktívne prispievajú k vzdelávaniu, čím zabezpečujú budúci rozvoj tejto dôležitej oblasti výskumu výchovou budúcej generácie odborníkov. So vznikom laboratórií súvisí aj zavedenie nového predmetu do vzdelávania na KACH PF UPJŠ – predmet *nanopórovité materiály a ich aplikácie* (pôvodne *adsorpcia a pórovitosť tuhých látok*) sa prvýkrát vyučoval presne pred 20 rokmi, v letnom semestri akad. roka 2004/2005. V prvom roku realizácie ho absolvovalo 9 študentov a medzi jeho absolventov patrili

také osobnosti súčasnosti ako doc. Andrea Straková-Fedorková, PhD. (prodekan PF UPJŠ), mjr. RNDr. Peter Chovan (špecialista Kriminálneho a expertízneho ústavu PZ SR, absolvent PF UPJŠ, popularizátor, účastník DOD na PF UPJŠ) a viacerí ďalší významní absolventi PF UPJŠ. Študenti v rámci predmetu získavajú praktické poznatky z oblasti charakterizácie tuhých látok, BET metódy a ďalších techník založených na fenoméne adsorpcie.

Počas svojej dvadsaťročnej existencie laboratórium úspešne vchovalo deväť doktorandov, momentálne sú v školení ďalší piati.

Naša cesta nebola vždy jednoduchá. Po dvadsiatich rokoch však môžeme konštatovať, že obe laboratória vyrástli a sú pevne zakotvené v štruktúre výskumu a vzdelávania na UPJŠ. Po dvadsiatich rokoch sú príbehom úspešnej vedeckej práce, inovácií a prínosu pre komunitu.

Poprajme im do ďalších rokov veľa invencie, úspechov, inšpirácie, nových nápadov, úspešných projektov, partnerstiev a veľa cenných poznatkov a správne „uchopenie“ nových výziev, aby pokračovali vo svojom poslaní – výskume a vývoji adsorpčných materiálov a technológií pre lepšiu, čistejšiu a udržateľnejšiu svet.

prof. RNDr. Vladimír Zeleňák, DrSc.
Prírodovedecká fakulta UPJŠ v Košiciach

Hore: prístrojové vybavenie a zariadenie Laboratória adsorpcie a termickej analýzy a Laboratória syntézy nanopórovitých materiálov, dole: pohľad na štruktúru nanopórovitých materiálov – mezopórovitá silika a MOF

Workshop, ktorý sa konal v rámci konferencie Právo – obchod – ekonomika 2024: riešitelia projektu z Právnickej fakulty a Prírodovedeckej fakulty UPJŠ s členmi analytických oddelení Najvyššieho súdu SR a Ústavného súdu SR

SPOLUPRÁCA MEDZI PRÁVNICKOU A PRÍRODOVEDECKOU FAKULTOU ŽNE ÚSPECHY

Viacročná intenzívna spolupráca medzi tímom z Ústavu informatiky Prírodovedeckej fakulty UPJŠ pod vedením doc. RNDr. JUDr. Pavla Sokola, PhD. et PhD., a členmi Katedry obchodného práva a hospodárskeho práva a ďalších katedrií a ústavov Právnickej fakulty UPJŠ pod vedením doc. JUDr. Reginy Hučkovej, PhD., viedla v ostatnom období k získaniu prostriedkov financovania viacerých projektov reflektujúcich aktuálne témy umelej inteligencie vrátane strojového učenia, informačnej a kybernetickej bezpečnosti a súvisiacich právnych aspektov.

Osobitne významné je úspešné financovanie projektu Ministerstvom investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie SR v rámci komponentu 17 Plánu obnovy a odolnosti, ktorého cieľom je vytvorenie *Kompetenčného centra kybernetickej bezpečnosti* (KC KB UPJŠ) v podmienkach UPJŠ. V rámci neho budú realizované vzdelávacie aktivity, výskum a expertná činnosť v oblasti informačnej a kybernetickej bezpečnosti, ochrany dát, kyberkriminality a ochrany pred dezinformáciami, ako aj medzinárodná spolupráca s akademickými partnermi zo zahraničia. Do riešenia projektu sú zapojení odborníci z takmer všetkých pracovísk UPJŠ.

Spomenúť možno aj úspešné financovanie dvoch ďalších projektov podaných v rámci komponentu 9 – Efektívnejšie riadenie a posilnenie financovania výskumu, vývoja a inovácií – Plánu obnovy a odolnosti. Ide o projekt s názvom *Automatization of legal text analysis based on machine learning* (ALTAML), ktorého cieľom je efektívne spracovanie a analýza právneho textu s cieľom zabezpečiť právnu istotu a zlepšiť prístup odbornej a laickej verejnosti k právnemu textu, výsledkom jeho analýzy a relevantným právnym informáciám získaným z takého textu. V rámci projektu sa predpokladá vytvorenie a implementácia nových metód

Prvé pracovné stretnutie riešiteľov projektu z UPJŠ, UK a Wolters Kluwer SR k projektu ALTAML

analýzy právnych textov (analýza údajov a strojové učenie).

Úspešný bol aj projekt *Automatization of digital forensics and incident response* (ADFIR) zameraný na efektívne riešenie kybernetických bezpečnostných incidentov prostredníctvom automatizácie digitálnej forenzej analýzy a reakcie na tieto bezpečnostné incidenty.

Uvedené projekty reflektujú a nadväzujú na doterajšiu vedeckovýskumnú činnosť v tejto oblasti potvrdenú ďalšími, v súčasnosti riešenými projektmi. Zahŕňajú najmä medzinárodný projekt *SOCER – Developing and deploying SOC capabilities for the academic sector – a teamwork of Universities and RTOs in the CEE region*, ktorého predmetom je posilňovanie schopností a odolnosti EÚ v oblasti kybernetickej bezpečnosti, s hlavným zameraním na zaistenie bezpečnosti akademického sektora; projekt *AI-BOOST –*

Delivering the next level of European AI open competitions s cieľom vytvoriť a realizovať vysokoreplikovateľné otvorené inovačné súťaže v oblasti umelej inteligencie, ktoré prilákajú výnimočné talenty z celej EÚ a pridružených krajín, aby sa dosiahol vedecký pokrok v hlavných oblastiach umelej inteligencie; či projekt *EDIH Cassovium*, ktorého poslaním je budovanie digitálnych kapacít malých a stredných podnikov a organizácií verejného sektora v EÚ.

Interdisciplinárny tím riešiteľov z Prírodovedeckej fakulty a Právnickej fakulty UPJŠ tiež pokračuje v riešení národných projektov – zahŕňajúcich napr. projekt aplikovaného výskumu APVV 21/0336 *Analýza súdnych rozhodnutí metódami umelej inteligencie v spolupráci s Kanceláriou Najvyššieho súdu SR*.

Intenzívne zapojenie mladých vedeckovýskumných pracovníkov do realizovaného výskumu vyústilo do úspešného financova-

nia projektu podaného v rámci výzvy APVV zameranej na podporu mladých vedeckých pracovníkov. Ide o projekt zodpovednej riešiteľky JUDr. Laury Bachňákovskej Rózenfeldovej, PhD., s názvom *Analýza zodpovednosti za delikty páchané na internete pomocou metód strojového určenia*. Riešitelia sa venujú skúmaniu zodpovednosti za súkromnoprávne a verejnoprávne delikty v digitálnom prostredí a spôsobu ich sankcionovania, a to na základe analýzy relevantných právnych zdrojov s návrhom a využitím metód strojového učenia.

Uvedené projekty prispievajú k rozvoju právnych inovácií, ale tiež poskytujú príležitosti na prepojenie právnej teórie a praxe s modernými technológiami, čo je nevyhnutné pre adaptáciu právneho systému na výzvy súčasného digitálneho veku.

Mgr. Simona Rudohradská, PhD.
Právnická fakulta UPJŠ v Košiciach

PRÁVNICKÁ FAKULTA ZMODERNIZOVALA ĎALŠIE UČEBNE PRE ŠTUDENTOV

Úspešne zavŕšená bola v poradí už tretia zo štyroch plánovaných etáp stavebných prác realizovaných v priestoroch Právnickej fakulty UPJŠ na Kováčskej 30. Cieľom úprav štyroch prednáškových miestností (LB1P06, LB1P07, LB0P05 a LB0S02) bolo zmodernizovanie a architektonické aj dizajnové zjednotenie interiérov učební, ktoré sa dosiahol novým zabudovaným nábytkom, farebným stvárnením a riešením interiérových doplnkov v podobnom štýle ako v prvej a druhej etape.

Po demontáži pôvodných drevených obkladov stien, zdvojených podláh a znížených hliníkových podhládov nasledovali stavebné úpravy, počas ktorých boli riešené nové vlysové podlahy, pre zlepšenie akustiky priestorov nové akustické podhlady a akustické stenové panely s potlačeným potahom. Jednotný dizajn učební – rekonštruovaných v dvoch predchádzajúcich etapách a v rámci tretej etapy – bol dosiahnutý osadením predstavených sadrokartónových stien s celoplošným polepom s potlačou na častiach stien medzi oknami. Akustické panely s potlačou zlepšili akustické podmienky učební.

V rámci renovácie bola vykonaná nová svetelná a zásuvková inštalácia vo všetkých štyroch miestnostiach. Doplnenie elektroinštalácie bolo potrebné vzhľadom na to, že

Rektor UPJŠ Daniel Pella, kvestor Ivan Pezlar a dekan Právnickej fakulty UPJŠ Miroslav Štrkolec na slávnostnom uvedení do prevádzky 16. apríla 2025

študenti na výučbe používajú elektronické zariadenia. Medzi zrekonštruovanými je aj miestnosť, v ktorej prebieha *Študentská právna poradňa*. V nej je na akustických paneloch zobrazená preambula Všeobecnej deklarácie ľudských práv a portrét Ruth Bader Ginsburgovej – americkej právničky a sudkyne Najvyššieho súdu USA, ktorá do dejín vstúpila ako ochrankyňa slabších a menších.

Slávnostné otvorenie štyroch zmodernizovaných učebných priestorov sa uskutočnilo 16. apríla 2025 za účasti vedení univerzity a fakulty.

„Rekonštrukcia priniesla esteticky príjemné a funkčné prostredie, ktoré prispieje k efektívnejšiemu a inšpiratívnejšiemu vzdelávaciemu procesu. Vedenie UPJŠ si uvedomuje, že moderné a podnetné prostredie je kľúčovým

Rektor UPJŠ prof. Pella, prorektor prof. Jarčuška a dekan Právnickej fakulty UPJŠ prof. Štrkolec počas výučby v novej posluchárni

faktorom pre rozvoj našich študentov, pedagógov a vedeckých pracovníkov, ako aj pre dosahovanie vynikajúcich výsledkov vo vzdelávacej a výskumnej činnosti univerzity,“ zhodnotil rektor UPJŠ prof. MUDr. Daniel Pella, PhD.

Súčasnou stavebných prác boli aj povrchové úpravy stien chodby na prvom poschodí a na hlavnom schodisku, kde sa tiež zrealizovala renovácia historického kovaného zábradlia.

„Rekonštrukcia výučbových priestorov fakulty sa začala v roku 2020 rekonštrukciou

posluchárne s multimediálnou výbavou. Od roku 2022 sme začali rekonštruovať posluchárne na Kováčskej 30. Stavebné práce sa realizovali počas plnej prevádzky, aby sme zabezpečili kontinuálne vzdelávanie študentov. Pred rokom sme začali s rekonštrukciou štyroch posluchární v rámci tretej etapy, ktoré dnes už slúžia študentom a pedagógom, ďalšie štyri učebne plánujeme zrekonštruovať v štvrtnej etape. Moje poďakovanie patrí univerzite za podporu pri realizácii všetkých stavebných úprav, ktoré by nebolo možné

úspešne zrealizovať bez silnej podpory celého vedenia univerzity, ako aj jej administratívnych a prevádzkových zamestnancov. Verím, že tieto priestory budú nasledujúce desaťročia slúžiť ďalším generáciám učiteľov a študentov a že sa tu budú cítiť príjemne,“ uviedol dekan Právnickej fakulty UPJŠ prof. JUDr. Miroslav Štrkolec, PhD.

Mgr. Laura Hoľanová, PhD.

Foto: autorka článku a Monika Tkáčová
Rektorát UPJŠ v Košiciach

Miestnosť venovaná mestu Košice

Učebňa venovaná P. J. Šafárikovi

VZDELÁVACIE AKTIVITY V RÁMCI SPOLUPRÁCE S PRÁVNICKOU FAKULTOU UNIVERZITY KARLOVEJ

Pracovisko právnych kliník Právnickej fakulty UPJŠ v Košiciach niekoľko rokov aktívne spolupracuje s partnerskými pracoviskami a katedrami s podobným zameraním, najmä na právnických fakultách v Českej republike. Jedným z dlhoročných partnerov je Katedra právnych dovedností Právnickej fakulty Univerzity Karlovej v Prahe.

Spolupráca s Katedrou právnych dovedností PrF UK je zameraná predovšetkým na výmenu skúseností a osvedčených postupov pri zavádzaní vzdelávacích modelov, ktoré podporujú rozvoj právnych zručností študentov. Okrem toho je spolupráca zameraná aj na zdokonaľovanie a rozvíjanie pedagogických kompetencií doktorandov a tiež vzájomné „zdieľanie“ skúseností a komunikovanie o problémoch, ktorým čelia vyučujúci pri realizácii výučby.

V dňoch 7. – 9. apríla 2025 navštívil Právnickú fakultu UPJŠ v rámci programu Erasmus JUDr. **Mgr. Michal Urban, Ph.D.**, vedúci Katedry právnych dovedností PrF UK, ktorý sa dlhoročne venuje vedeniu kurzov právnej didaktiky pre stredoškolských a vysokoškolských učiteľov a tiež študentov magisterského a doktorandského štúdia.

Išlo už o jeho druhú návštevu našej fakulty. Okrem pracovných stretnutí s vedením PrF UPJŠ a kolegami z Pracoviska právnych kliník, ktorí sa venujú rozvíjaniu zručností tém pri výučbe práva, pripravilo Pracovisko právnych kliník aj sériu vzdelávacích aktivít, ktoré lektorsky zastrelil JUDr. **Mgr. Michal Urban, Ph.D.**

Pre doktorandov v dennej forme, najmä 1. ročníka, bol určený *Vzdelávací workshop pedagogických zručností*, ktorý bol zameraný najmä na porozumenie princípom efektívneho učenia a základným princípom kvalitnej výučby, na otázky, ako si plánovať výučbu a analyzovať proces výučby a ako motivovať a aktivizovať študujúcich.

Pre vyučujúce a vyučujúcich Právnickej fakulty UPJŠ bol určený druhý odborný seminár s názvom *Ako ďalej zlepšovať svoje pedagogické zručnosti II. Spätná väzba a hodnotenie*, ktorý sa primárne zameriaval na problematiku poskytovania priebežnej a konštruktívnej spätnej väzby zo strany vyučujúceho a na problematiku hodnotenia študentov. Rovnako ako v predchádzajúcom roku, vytvoril priestor na otvorenú diskusiu,

„zdieľanie“ skúseností a riešenie konkrétnych problémov z pedagogickej praxe.

Obe vzdelávacie podujatia sa stretli s pozitívnym ohlasom. Pracovisko právnych kliník preto vníma túto spoluprácu ako veľmi prínosnú a plánuje na ňu nadviazať aj v bu-

dúcnosti ďalšími aktivitami zameranými na podporu pedagogického rozvoja a inováciu výučby.

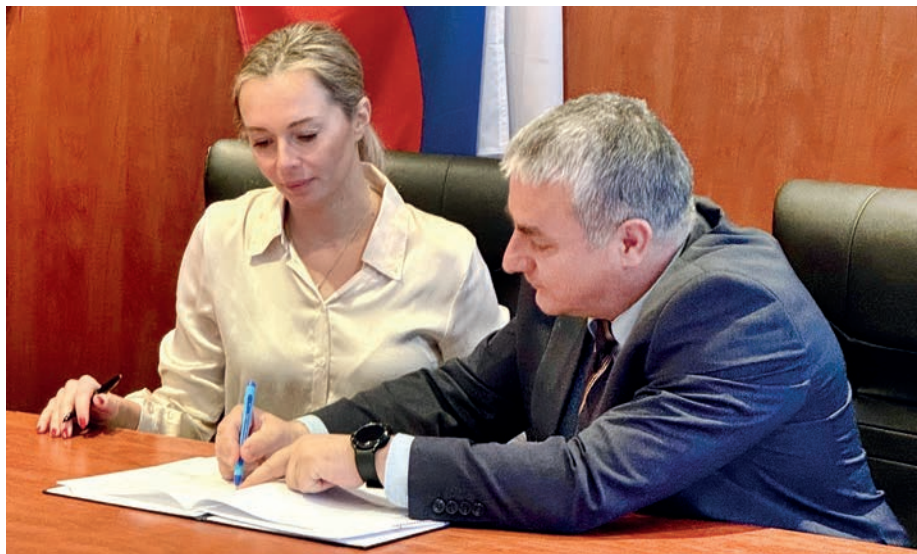
JUDr. Daniela Lamačková, PhD.
Právnická fakulta UPJŠ v Košiciach

MEMORANDUM O SPOLUPRÁCI S ÚRADOM SPLNOMOCNENCA VLÁDY SR PRE ROZVOJ OBČIANSKEJ SPOLOČNOSTI

Dekan Fakulty verejnej správy UPJŠ v Košiciach doc. JUDr. Mgr. Michal Jesenko, PhD., podpísal 19. marca 2025 so splnomocnenkyňou vlády SR pre rozvoj občianskej spoločnosti Mgr. Simonou Zacharovou, MBA, memorandum o spolupráci FVS s Úradom splnomocnenca vlády SR pre rozvoj občianskej spoločnosti.

Oblasť spolupráce bude zameraná na participáciu pri riešení vybraných vzdelávacích a výskumných projektov, poskytovaní odborných konzultácií vo vybraných oblastiach, prehlbovaní a získavaní teoretických a praktických skúseností v spoločenskovedných a manažérskych oblastiach formou odbornej praxe študentov Fakulty verejnej správy UPJŠ v Košiciach, participácii na prednáškovej činnosti oboch účastníkov memoranda, účasti na rôznych vzdelávacích a vedeckých aktivitách atď.

Súčastou návštevy zástupcov Úradu splnomocnenca vlády SR pre rozvoj občianskej

spoločnosti bola aj prednáška spojená s diskusiou so študentmi.

FVS UPJŠ v rámci svojich študijných programov poskytuje pre svojich študentov konkrétne predmety zamerané na občiansku spoločnosť. V súčasnosti pripravuje viaceré

memoranda o spolupráci s orgánmi miestnej a regionálnej samosprávy zamerané na podporu vzdelávania a prepojenia s praxou.

Mgr. Jozef Andrejčák, PhD.

Fakulta verejnej správy UPJŠ v Košiciach

VZÁCNÁ NÁVŠTEVA NA PÔDE FVS

Fakulta verejnej správy UPJŠ v Košiciach mala česť privítať vzácnu návštevu – bývalého prezidenta Slovenskej republiky a bývalého primátora mesta Košice Dr. h. c. Ing. Rudolfa Schustera, CSc.

Na pôde fakulty pána prezidenta 17. feb-

ruára 2025 privítal dekan fakulty doc. JUDr. Mgr. Michal Jesenko, PhD., a prorektorka pre akademické kvalifikácie a doktorandské štúdium UPJŠ v Košiciach prof. MVDr. Monika Halánová, PhD.

Pán prezident sa počas návštevy stretol aj so zástupcami pedagogickej časti FVS UPJŠ, s ktorými diskutoval o rôznych oblastiach

života a aktuálnom dianí v spoločnosti. Neobišiel ani študentov fakulty, s ktorými v aule diskutoval o témach prepojenia komunálnej politiky s politikou riadenia štátu ako celku, ale aj o politickej kultúre, verejnej správe a jeho konkrétnych skúsenostiach.

Mgr. Jozef Andrejčák, PhD.

Fakulta verejnej správy UPJŠ v Košiciach

NÁVŠTEVA BRITSKÉHO NAJvyššieho SÚDU

Anglicko je považované za kolísku moderného parlamentarizmu a ústavnosti. Ich hodnoty časom splynuli s britským politickým povedomím a stali sa základom tamajšieho ústavného vlastenectva. To však neexistuje samo osebe a dokonca aj vo Veľkej Británii je potrebné neustále ho kultivovať. V tomto procese zohrávajú dôležitú úlohu rôzne ústavné orgány, ktoré majú aj symbolický rozmer. Londýnska štvrť Westminster, kde sa nachádza budova britského parlamentu, sa napríklad na celom svete stala symbolom moderného parlamentarizmu. Dôležitú úlohu majú aj justičné orgány a inštitút ústavnej monarchie.

Na Fakulte verejnej správy UPJŠ v Košiciach v súčasnosti prebieha pod vedením prof. Ivana Halásza výskumný projekt VEGA pod názvom *Posilňovanie ústavného povedomia a autority ústavy v stredoeurópskom kontexte*. Súčasťou výskumu je aj spracovanie problematiky inštitucionálneho zachovania pamiatok a formovania politiky ústavnej pamäti, v ktorých dôležitú úlohu zohrávajú – okrem iného – aj verejné budovy, múzeá alebo výstavy. Britský parlament taktiež disponuje vlastným návštevníckym a edukačným centrom.

Menej známym faktom je, že neďaleko Westminsterského opátstva a parlamentu sa nachádza aj sídlo najvyššieho súdu, ktorý vlni oslávil 15. výročie vzniku. Hoci špecifický anglický právny a justičný systém má staré tradície, jeho najvyšším odvolacím orgánom bola po dlhé stáročia sudcovská komisia Snemovne lordov a nie osobitný najvyšší súd. Tento fakt čiastočne súvisel aj s neexistenciou písanej chartálnej ústavy, ako aj s celkovou dominanciou dvojkomorového parlamentu.

Veľká Británia je konzervatívna krajina otvorená potrebným reformám. V ich rámci sa pred poldruha desaťročím vytvoril samostatný a nezávislý najvyšší súd, ktorý má v súčasnosti 12 členov vymenovaných panovníkom na návrh premiéra – po selekcii v osobitnej komisii. Práca tohto orgánu prebieha na mieste, kde pôvodne zasadal westminsterský mierový sudcovia, potom tu bola budova middlesexskej gildy, v ktorej pracovala aj grófska (t. j. regionálna) rada.

V súčasnej budove – užíwanej od roku 1913 – počas druhej svetovej vojny sídlili námorné a vojenské súdy piatich európskych emigrantských vlád (Belgicka, Grécka, Holandska, Nórska a Poľska). Neskôr tu Briti umiestnili

budovu korunného súdu, ktorý mal aj trestno-právne právomoci. V suteréne budovy, ktorý dnes poskytuje priestory na zaujímavú výstavu o histórii anglického a britského súdnictva, ako aj justičných pomerov v štátoch Britského spoločenstva národov, boli preto v minulosti väzenské cely.

Keď sa rozhodovalo o umiestnení nového ústavného orgánu, voľba padla práve na samostatne stojacu budovu nachádzajúcu sa v centre mesta na Parlamentnom námestí. Jej priestory chceli zakladatelia sprístupniť aj verejnosti, aby sa ľudia vedeli viac stotožniť s novým súdnym orgánom. Na tento cieľ slúži

okrem zadarmo prístupnej historickej výstavy aj možnosť nazrieť do zasadacích sál súdu a obhliadka jeho insígnií. Ide o edukačne aj emocionálne zaujímavý zážitok, ktorý by si návštevníci Londýna nemali nechať ujsť.

Osobitne zaujímavá je návšteva súdu pre právnikov, ktorí aspoň zbežne poznajú anglosaské právne dejiny, ale len ťažko sa orientujú v zložitom justičnom systéme Veľkej Británie, s pomerne veľkými organizačnými odlišnosťami medzi Škótskom a anglicko-waleským zvyškom krajiny.

prof. Dr. Ivan Halász, Ph.D.

Fakulta verejnej správy UPJŠ v Košiciach

NOVÝ PROFESIJNE ORIENTOVANÝ ŠTUDIJNÝ PROGRAM NA FF UPJŠ

Nemecký jazyk pre firemnú prax a projektový manažment je unikátny študijný program, ktorý ponúka širokú flexibilitu a možnosť adaptácie absolventov na rôzne potreby trhu. Komunikačné zručnosti v cudzích jazykoch v spojení s digitálnymi kompetenciami a soft skills sú dnes v praxi vysoko žiadané.

Katedra germanistiky Filozofickej fakulty UPJŠ v Košiciach (KG FF UPJŠ) ponúka záujemcom o vysokoškolské štúdium nový profesijne orientovaný študijný program – *nemecký jazyk pre firemnú prax a projektový manažment*. Ide o trojročné bakalárske štúdium v dennej forme štúdia.

Nový študijný program sa otvára v spolupráci so zahraničnými a domácimi firmami a konzorciami, ktoré pôsobia na slovenskom pracovnom trhu – Deutsche Telekom, IT Valley a Unique People. Odborníci z týchto firiem sa budú podieľať tak na teoretickej príprave, ako aj na praktickej príprave študentiek a študentov KG FF UPJŠ. Nový študijný program obsahuje tieto oblasti: nemecká komunikácia, manažment, soft skills, povinný cudzí jazyk (angličtina) a voliteľný cudzí jazyk (švédčina). **Súčasťou štúdia je prax vo firmách.**

Úspešní uchádzači o štúdium sa naučia efektívne komunikovať v nemeckom a anglickom jazyku v oblasti medzinárodného obchodu, personalistiky, PR a marketingu. Zdokonalia sa v nemčine a angličtine – a navyše sa môžu naučiť základy švédčiny. V rámci štúdia si osvoja základy manažmentu, komunikácie a translatológie a tiež získajú prehľad z jazykovedných disciplín (fonetika, morfológia, syntax, štylistika) a základné vedomosti z literatúry a kultúry po nemecky hovoriacich krajinách.

Študenti absolvujú základný tréning komunikačných zručností smerom ku klientovi vrátane riešenia jeho požiadaviek a budovania vzťahov, prehľbia svoje digitálne kompetencie (napríklad na tvorbu firemných a produktových prezentácií či vo využívaní nástrojov umelej inteligencie), zdokonalia si mäkké zručnosti (soft skills) a naučia sa prispôbiť komunikáciu kultúrnym a sociálnym špecifikám rôznych prostredí.

UNIVERZITA PAVLA JOZEFA ŠAFÁRIKA V KOŠICIACH
FILOZOFICKÁ FAKULTA
KATEDRA GERMANISTIKY

Ponúkame nový,
profesijne orientovaný
študijný program

od zimného semestra 2025/2026

NEMECKÝ JAZYK

PRE FIREMNÚ PRAX A PROJEKTOVÝ MANAŽMENT

trojročné bakalárske štúdium, denná forma

Čím je náš program unikátny?

Otvára sa v spolupráci s firmami a zahŕňa oblasti: nemecká komunikácia, manažment, soft skills, povinný cudzí jazyk angličtina a voliteľný cudzí jazyk švédčina.

Súčasťou štúdia je **prax vo firmách**.

Študuj už od septembra! Spúšťame prihlasovanie v druhej polovici marca 2025.

Absolventi študijného programu sa po skončení štúdia budú môcť uplatniť ako jazykí experti pre firmy (prekladatelia, editori, konzultanti pre AI preklady), ako predajcovia a PR špecialisti v oblasti obchodnej komunikácie, v oblasti digitálneho marketingu – ako Social Media Manager pre nemecký trh, v oblasti HR a firemnej kultúry – ako organizátori podujatí, asistenti pre nemeckých zamestnancov či ako projektoví manažéri, ale budú mať možnosť pokračovať aj na magisterskom stupni štúdia (na nadväzujúcom programe sa pracuje).

Podávanie prihlášok na nový profesijne orientovaný študijný program *nemecký jazyk pre firemnú prax a projektový manažment* bolo spustené 21. marca 2025, termín podania prihlášky je do 31. mája 2025. Prijímacie konanie bude realizované bez prijímacej skúšky – na základe posúdenia komplexných výsledkov stredoškolského štúdia.

PhDr. Marián Gladiš, PhD.
Filozofická fakulta UPJŠ
v Košiciach

PRVÉ MEDZINÁRODNÉ ECL TESTOVANIE ZO SLOVENČINY

Na Filozofickej fakulte Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach sme úspešne zavŕšili vyše roka a pol trvajúce prípravy na medzinárodné ECL testovanie zo slovenčiny – v piatok a sobotu 4. a 5. apríla 2025 sme otestovali prvých 22 uchádzačov vo veku od 14 do 40 rokov z Ukrajiny a Poľska.

Certifikát ECL je medzinárodne uznávaný a akceptovaný univerzitami aj zamestnávateľmi v celej Európskej únii. Navyše, certifikát deklaruje aj úroveň ovládania jazyka podľa Spoločného európskeho referenčného rámca pre jazyky (SERR).

V rámci prvého, aprílového termínu absolvovalo skúšku trinásť záujemcov na úrovni B1 a deväť záujemcov na úrovni B2.

Regionálne testovacie centrum ECL (European Consortium for the Certificate of Attainment in Modern Languages – Európske konzorcium pre certifikáciu znalostí moderných jazykov) bolo na fakulte zriadené prostredníctvom Centra jazykovej prí-

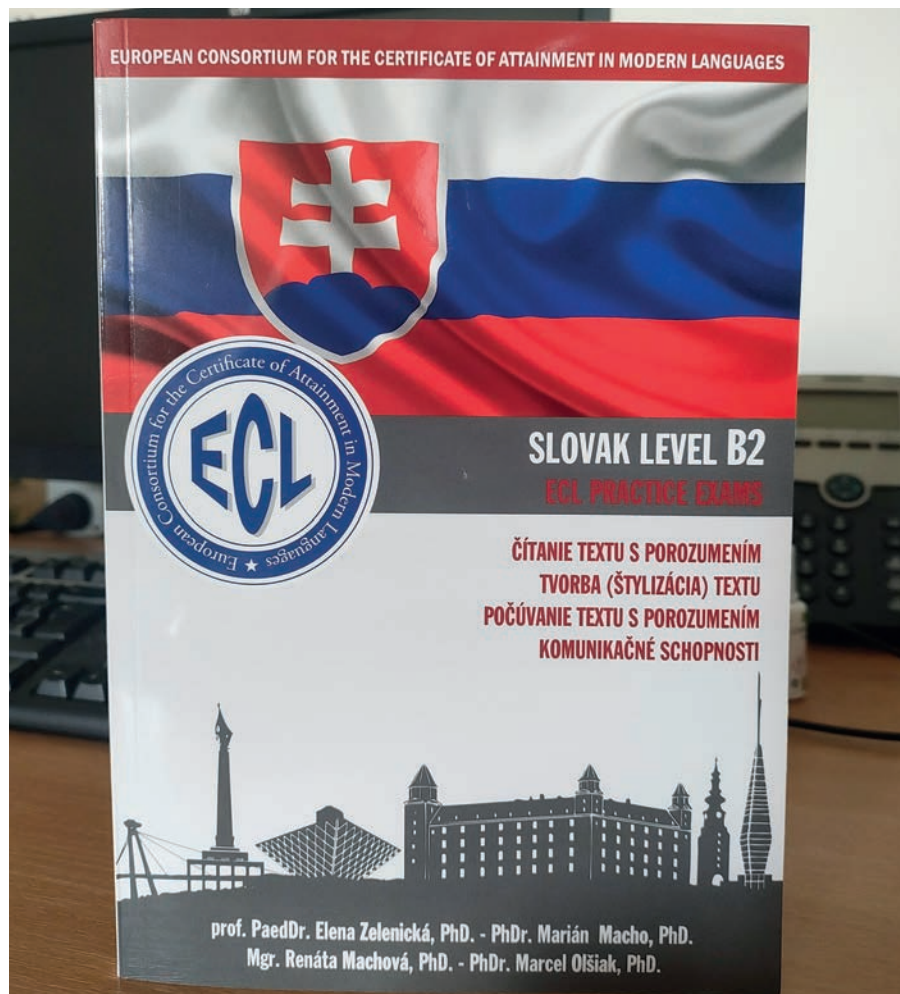
pravy FF UPJŠ začiatkom roka 2024. Úlohou konzorcia ECL je poskytovať verejnosti štandardizované jazykové testy a v súlade s politikou zjednocovania v EÚ zabezpečiť rovnocennosť a uznávanie certifikátov v každom jazyku bez toho, aby museli byť validované na národnej úrovni.

Odbornú zodpovednosť za jazykové testy ECL preberá významná univerzita v domovskej krajine každého jazyka, ktorá zostavuje a vyhodnocuje testy. **Filozofická fakulta UPJŠ v Košiciach sa tak – po pomerne náročnom procese teoretickej prípravy testujúcich a splnení požiadaviek technického a odborného charakteru – dostala na zoznam inštitúcií oprávnených vydávať certifikáty o ovládaní slovenčiny ako cudzieho jazyka.**

Testovací tím z Centra jazykovej prípravy Filozofickej fakulty UPJŠ v Košiciach sa teší na nových kandidátov v júni 2025.

PhDr. Beáta Jurečková, PhD.

Centrum jazykovej prípravy
Filozofická fakulta UPJŠ v Košiciach

ZAPOJILI SME SA DO PILOTNÉHO PROGRAMU INOVAČNÉHO CENTRA KSK

Filozofická fakulta UPJŠ v Košiciach sa zapojila do pilotného programu Inovačného centra Košického samosprávneho kraja. V rámci voliteľného programu „Inovuj a podnikaj“ absolvovali v mesiacoch marec až máj 2025 na Katedre psychológie FF UPJŠ svoju stáž dve študentky – Sofia a Klára.

Stážistky na úvodnom stretnutí privítala prodekanka FF UPJŠ pre pedagogickú činnosť doc. PhDr. Beáta Ráczová, PhD., a vedúca Katedry psychológie FF UPJŠ doc. Mgr. Monika Hricová, PhD.

Stáž bola príležitosťou zoznámiť sa s akademickým prostredím, zúčastniť sa na výučbe vybraných predmetov, vyskúšať si zážitkové učenie, spoznať pozadie štúdia na študijnom oddelení, ale aj získať predstavu o náplni psychologickéj práce prostredníctvom Univerzitného poradenského centra (UNIPOC).

PhDr. Marián Gladiš, PhD.

Filozofická fakulta UPJŠ
v Košiciach

K NEDOŽITÉMU ŽIVOTNÉMU JUBILEU DOCENTKY OL'GY SABOLOVEJ

Čas je rieka spradená z ľudských príbehov, ktoré odplavil prúd a už ich nie je možné vrátiť späť...

Členky a členovia Katedry slovakistiky, slovanských filológií a komunikácie Filozofickej fakulty UPJŠ v Košiciach si 14. marca 2025 pripomenuli nedožitú 80. narodeniny svojej vzácnnej kolegyni, v rokoch 2007 až 2011 vedúcej katedry a „akademickej mamy“ – pani doc. PhDr. Ol'gy Sabolovej, CSc., mim. prof.

Ol'ga Sabolová, rod. Majcherová, sa narodila 14. marca 1945 v Prešove. Lásku k materinskej reči dostala takpovediac do vienu, preto nie je žiadnym prekvapením, že po nadobudnutí stredoškolského vzdelania (na dnešnom Gymnáziu Konštantína v Prešove) sa rozhodla pre štúdium slovenského jazyka a dejepisu na Filozofickej fakulte v Prešove Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach (1963 – 1968). Ako čerstvá absolventka nastúpila v osudovom roku 1968 na miesto stredoškolskej profesorky v Košiciach (na dnešnom Gymnáziu Poštová), kde úspešne pôsobila nasledujúce dve decéniá.

V revolučnom roku 1989 prešla zo stredoškolského prostredia na vysokoškolskú pôdu – stala sa odbornou asistentkou na Katedre slovenského jazyka a literatúry Pedagogickej fakulty v Prešove Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach. V rokoch 1996 a 1997 pôsobila ako lektorka slovenskej literatúry na Jagelovskej univerzite v Krakove a od roku 1997 ako odborná asistentka na Fakulte humanitných a prírodných vied Prešovskej univerzity v Prešove. V roku 1999 získala vedecko-pedagogický titul docentka.

Významným medzníkom v akademickom pôsobení O. Sabolovej bol vznik Filozofickej fakulty UPJŠ v Košiciach – s organizačným medzičlánkom v podobe Ústavu filologických a sociálnych vied UPJŠ (ako výskumného a pedagogického pracoviska s celouniverzitnou pôsobnosťou), na ktorý nastúpila v roku 2006. Docentka O. Sabolová sa svojím odborným, profesijným, ale najmä výrazným ľudským vkladom podieľala – v nezastupiteľnej miere – na formovaní novozriadenej Katedry slovakistiky, slovanských filológií a komunikácie ÚFSV (od 1. januára 2007 FF) UPJŠ, na ktorej čele

stála v najdôležitejšom období jej „prvých krokov“ – v rokoch 2007 až 2011.

„Počas pracovne vyťaženej rokov s plným nasadením formovala pedagogický a vedecký potenciál nášho pracoviska. Dodnes si nesieme osobitnú stopu jej účinkovania, zvýraznenú v mnohých z nás nielen vďaka intenzívnym priateľsko-kolegiálnym vzťahom, ale aj vďaka študentským rokom, keď nás na vysokoškolskej pôde odborne usmerňovala a ľudsky formovala. Vždy s neúnavným nasadením,“ uviedla v smútočnom parte k úmrtiu Ol'gy Sabolovej vedúca oddelenia slovakistiky a literárnej vedy doc. PaedDr. Ivica Hajdučeková, PhD.

O. Sabolová – Olinka, ako ju familiárne oslovovali kolegyni a kolegovia – počas celej svojej akademickej kariéry pracovala v oblastiach výskumu dejín slovenskej lite-

ratúry, slovenskej jazykovednej a literárno-vednej štylistiky (interpretácie umeleckých textov) a literárnej teórie (s osobitným metodologickým zameraním najmä na vzťah sémantických a kompozičných súvzťažností umeleckého textu). Prednášala a viedla semináre v disciplínach staršia slovenská literatúra, literatúra klasicizmu a romantizmu, slovenská medzivojnová literatúra, poetika prozaického textu, kapitoly zo súčasnej slovenskej literatúry po roku 1945, kapitoly z historickej poetiky.

Pani docentka Ol'ga Sabolová nás navždy opustila 31. januára 2021 vo veku nedožitých 76 rokov.

Spomínajte si na ňu s hlbokou láskou, pietou a úctou...

PhDr. Marián Gladiš, PhD.
Filozofická fakulta UPJŠ v Košiciach

POHYBOVÁ AKTIVITA VYSOKOŠKOLÁKOV KRAJÍN V4 V OPTIKE PROGRAMU VISEGRAD FUND

Z iniciatívy Fakulty zdravotníctva Univerzity v Pécsi sa obnovila výskumná spolupráca štyroch stredoeurópskych univerzít – Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, Akadémie Bialska im. Jana Pawła II v Białej Podlasku, Juhočeskej univerzity v Českých Budějoviciach a Univerzity v Pécsi –, v rámci ktorej v roku 2015 výskumníci analyzovali pohybovú aktivitu študentov stredných a vysokých škôl.

Zmeny v životnom štýle, najmä mladých ľudí, spôsobujú ešte väčší odklon od aktívneho spôsobu života. Výsledkom je nárast civilizačných ochorení, ale najmä obava z budúceho vývoja, keďže ľudstvo na tieto zmeny nie je pripravené.

Problém spočíva v tom, že ľudstvo sa po tisíce rokov vyvíjalo v relatívnom nedostatku potravy, ale s vysokým zastúpením pohybu v každodennom živote, tzn. adaptovalo sa na nižší energetický príjem a vyšší výdaj. V súčasnosti je situácia opačná, ale adaptačná schopnosť človeka na tento stav nie je pripravená a vybudovaná.

Aj z tohto dôvodu sa – podobne ako vtedy, v rámci projektu Visegrad Fund – snažia kompetentní analyzovať trendy v tejto oblasti a na základe získaných výsledkov navrhnúť opatrenia na zvýšenie uvedomenia a individuálnej zodpovednosti za svoje zdravie už v období školskej dochádzky a adolescencie.

Projekt, ktorý sa začal 1. októbra 2024, potrvá 18 mesiacov. Výskumná vzorka pozostáva z 1 200 stredoškolákov a 2 000 vysokoškolákov v štyroch zúčastnených krajinách V4. Okrem toho 200 vysokoškolákov pod-

stúpi meranie pohybovej aktivity pomocou prístroja ActiGraph GT3X, objektívneho nástroja na hodnotenie pohybovej aktivity.

Popri primárnom ciele, týkajúcom sa diagnostiky pohybovej aktivity, je ďalším výskumným zámerom projektu skúmať aj čas strávený sedením a spánkom, kvalitu života mladých ľudí súvisiacu so zdravím, ich návyky pri športovaní a ich vedomosti týkajúce sa pohybovej aktivity.

S cieľom zefektívniť proces objektívneho merania prostredníctvom spomenutých „aktigrafov“ spojili uvedené univerzity sily a prístroje si vzájomne zapožičiavajú. Aj to bol jeden z dôvodov, prečo v dňoch 11. a 12. marca 2025 našu univerzitu navštívila delegácia z koordinačného pracoviska – Zdravotníckej univerzity v Pécsi –, ktorú viedol zodpovedný riešiteľ projektu **prof. Dr. Pongrác Ács** v sprievode dvoch kolegyň,

Dr. Viktória Prémusz a **Dr. Alexandry Makai**.

Na pôde UPJŠ hostí prijala prorektorka pre medzinárodné vzťahy **Dr. h. c. prof. Mgr. Slávka Tomaščíková, PhD.**, v prítomnosti zástupcov Ústavu telesnej výchovy a športu UPJŠ ako partnerskej inštitúcie v projekte – riaditeľky **Mgr. Aleny Bukovej, PhD.**, univerzitnej docentky, zodpovedného riešiteľa za Slovenskú republiku **prof. PaedDr. Jána Jungera, CSc.**, a člena riešiteľského tímu a koordinátora **Mgr. Ferdinanda Salonnu, PhD.** Cieľom rokovania bol nielen spoločný výskum v rámci grantu, ale aj možnosti spolupráce pri príprave nových študijných programov na ÚTVŠ UPJŠ.

prof. PaedDr. Ján Junger, CSc.
Ústav telesnej výchovy a športu
UPJŠ v Košiciach
Foto: **Monika Tkáčová**

HOSPITÁCIA A PRAX ŠTUDENTOV ŠAR V MŠ A ZŠ SPLASH INTERNATIONAL KOŠICE

Pätnásť študentov druhého ročníka študijného programu šport a rekreácia (ŠaR) Ústavu telesnej výchovy a športu UPJŠ v Košiciach pod vedením Mgr. Zuzany Küchelovej, PhD., sa 29. marca 2025 zúčastnilo na hospitačnej návšteve v súkromnej materskej škole s anglickým vyučovacím jazykom Splash International Košice.

Študentky a študenti ŠaR sa oboznámili s prostredím a fungovaním štyroch tried materskej školy, kde mali možnosť pozorovať výchovno-vzdelávací proces. Počas letného semestra akad. roka 2024/25 pokračujú v tejto spolupráci praxou, počas ktorej realizujú pohybovo-športové aktivity v rámci predmetu *tvorba pohybových programov*, ktorý vyučujú prof. PaedDr. Ján Junger, CSc., a Mgr. Zuzana Küchelová, PhD. Študenti pripravujú a zrealizujú športovo-pohybové hodiny pre deti od 2 do 6 rokov v MŠ a od 6 do 10 rokov v spojenej skupine detí na prvom stupni ZŠ.

Cieľom je aplikácia nadobudnutých poznatkov a osvojeného učiva v praxi, pričom výzvou je praktické využitie anglického jazyka pri komunikácii a realizácii aktivít. Študenti vytvoria pre deti program plný pohybu, hier, získavania nových zručností a zážitkov.

Súkromná základná a materská škola Splash International Košice pod vedením Mgr. Miroslavy Holeczy je od roku 2022 partnerom Ústavu telesnej výchovy a športu UPJŠ v Košiciach. Spoločne nám pomáha-

jú pri príprave budúcich odborníkov v oblasti športu pre deti a mládež. Študenti ŠaR ÚTVŠ – absolvovaním náčuvov a následne vedením športových aktivít počas hodín pohybových aktivít a telesnej výchovy – získavajú praktické skúsenosti a prehľbujú svoje kompetencie.

Vzdelávací program školy vychádza zo štátneho vzdelávacieho programu a zároveň integruje medzinárodný program *Pearson Edexcel iPrimary and iLower Secondary*, akreditovaný MŠVVaM SR. Tento program, založený na britských osnovách, kladie dôraz na medzipredmetové pripojenie, aplikáciu poznatkov v praxi a rozvoj kritického myslenia.

Sme si vedomí, že spolupráca obohacuje obe strany – školu aj univerzitu. Naši študenti získavajú praktické skúsenosti, učia sa tvorivo uplatniť poznatky z pohybovej rekreácie v edukačnom prostredí a prispievajú k rozvoju telesnej kultúry u detí predškolského a mladšieho školského veku. Táto spolupráca tak priamo pomáha napĺňaniu cieľov v oblasti podpory zdravého životného štýlu, pohybovej aktivity a pozitívneho vzťahu k športu už od najútlejšieho veku.

Mgr. Zuzana Küchelová, PhD.
Ústav telesnej výchovy a športu UPJŠ
v Košiciach

SPRÍJEMNITE SI LETO PRI PODUJATIACH V BOTANICKEJ ZÁHRADE

Neskoré jarné a celé letné obdobie je v Botanickej záhrade UPJŠ v Košiciach každoročne plné mnohých kvitnúcich rastlín. Okrem toho je začiatok letnej sezóny venovaný viacerým zaujímavým podujatiam, či už pre školských účastníkov, ale aj pre širokú verejnosť.

Prvým koncertom počas tohtoročného kultúrneho leta bude vystúpenie skupiny The Bureau – v piatok 4. júla 2025

Skupina The Backwards vystúpi v botanickej záhrade 11. júla 2025

V piatok 15. augusta 2025 sa môžete tešiť na Pánov Bratov

Počas projektu Botanikiáda (2024)

Inštalácia diel v rámci výstavy SCUPA (2022)

Z výstavy motýľov (2024)

Ani v tomto roku to nebude inak – o to viac, že **rok 2025 je pre Botanickú záhradu UPJŠ jubilejný**, keďže si pripomínáme **75. výročie jej vzniku**.

Po májovom dni otvorených dverí a výmene rastlín a následnej výstave bonsajov ponúkame návštevníkom už tradičnú **výstavu živých exotických motýľov**, ktorá sa začne 23. mája 2025 a potrvá až do konca júna.

Májový termín bude venovaný aj vzdelávaciemu projektu **Botanikiáda**, v rámci ktorého privítame na pôde botanickej záhrady pedagógov a žiakov zo 103 zaregistrovaných základných škôl z celého východného Slovenska.

Pre rodiny s deťmi sme na 6. júna 2025 – aj v rámci osláv MDD – pripravili v spolupráci so Spoločnosťou na ochranu netopierov podujatie, na ktorom sa záujemcovia dozvedia viac o **živote netopierov**.

Víkend otvorených parkov a záhrad bude 7. a 8. júna 2025 pri priaznivom počasi patriť komentovaným prehliadkam tematicky venovaným aj výročiu botanickej záhrady.

V júli a auguste si nenechajte ujsť naše **kultúrne leto**, počas ktorého si na svoje prídu záujemcovia o hudbu aj podporovatelia výtvarného umenia. V piatok 4. júla 2025 pozývame na **koncert skupiny The Bureau**, mladej košickej džezovej kapely, ktorá sa sústreďuje na vlastnú tvorbu a rôzne kompozície v rámci „new džezu“. Piatok 11. júl 2025 bude patriť členom skupiny **The Backwards**, ktorí nám – opäť po roku – pripomenú nezapudnuteľné melódie legendárnej kapely **The Beatles**. Kultúrne leto obohatí aj vystúpenie známeho umeleckého dua **Páni Bratia**, a to v piatok 15. augusta 2025 v jedinečnom

multižánrovom koncerte, ktorý okorenia jemným humorom.

V rámci **prezentácie výtvarného umenia** sa môžete tešiť na inštalácie pripravené v spolupráci s Východoslovenskou galériou priamo v botanickej záhrade, ale tiež vo výstavnom priestore galérie na Alžbetinej 22 a na jeseň aj v priestoroch na Hlavnej 27 v historickom centre Košíc.

Fotografie z minulých rokov a upútavky na hudobníkov nech sú pre všetkých pozvánkou na tohtoročné podujatia, ktoré spríjemnia slnečné letné dni aj dlhé letné večery.

RNDr. Andrea Fridmanová, PhD.

Botanická záhrada UPJŠ
v Košiciach

Koncert Uja Luba pre deti na začiatku prázdnin (2022)

Vypúšťanie netopiera počas podujatia Noc s netopiermi (2024)

Koncert Musica Iuvenalis (2024)

SEMINÁR UPTODATE ANYWHERE AND OVID DISCOVERY SOLUTION

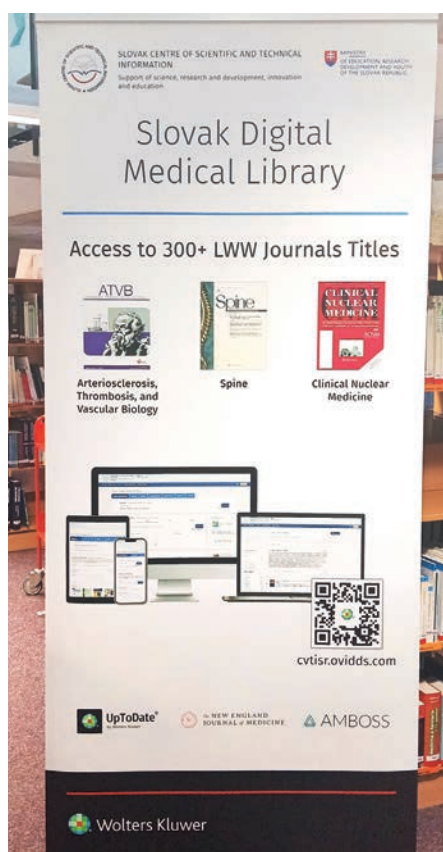

V rámci Týždňa slovenských knižníc pripravila Univerzitná knižnica UPJŠ v Košiciach pre pracovníkov, výskumníkov a študentov Lekárskej fakulty UPJŠ seminár pod názvom „UpToDate Anywhere and Ovid Discovery Solution“, ktorý sa uskutočnil 7. marca 2025.

Podujatím nás sprevádzali zástupcovia spoločnosti Wolters Kluwer – manažér pre implementáciu produktov Jose Bessa, zástupkyňa spoločnosti pre strednú a východnú Európu Katarzyna Czerwińska a Pavol Bataľák, spolupracujúci partner z abib, s. r. o., Information and Technology Company.

V interaktívnej prezentácii nám ukázali, ako efektívne využívať medicínske platformy Ovid a UpToDate, ktoré môžu lekári, výskumníci a študenti využiť pri získavaní aktuálnych poznatkov a vedeckých dokumentov. Počas seminára bol priestor aj na otázky a diskusiu. Vďaka patrí nielen účastníkom, ktorí aktívne prispievali, podelili sa o svoje názory a z podujatia si odniesli nové poznatky, inšpirácie a cenné kontakty, ale zároveň ďakujeme aj prednášajúcim a organizátorom a tešíme sa na možnosť ďalšej spolupráce v budúcnosti.

Ovid je významným nástrojom v oblasti zdravotnej starostlivosti už viac ako 20 rokov. Patrí medzi najvyužívanejšie platformy pre klinických pracovníkov, výskumníkov, peda-

gógov a študentov v medicínskej, vedeckej a akademickej oblasti. Poskytuje prístup k bibliografickým databázam, odborným časopisom a ďalším produktom, predovšetkým v oblasti zdravotníckych vied. Medzi po-

núkané zdroje patrí aj exkluzívna kolekcia e-časopisov z oblasti medicíny vydavateľstva Lippincott Williams & Wilkins (LWW), a to vrátane prestížnych titulov ako *New England Journal of Medicine* (NEJM) a *OVID Medline*. Práca s databázou je jednoduchá a intuitívna, s možnosťou vyhľadávania pomocou kľúčových slov alebo priamym prepojením na časopisy, knihy a multimediálny obsah (vrátane videí, audia a obrázkov).

Databáza UpToDate je renomovaným informačným zdrojom pre lekársku prax založenú na dôkazoch (evidence-based medicine). Poskytuje rýchle odpovede na klinické otázky a ponúka syntetické odporúčania týkajúce sa liečby a starostlivosti o pacientov. Je široko využívaná v klinickej praxi, výučbe na lekárskech fakultách a fakultách zdravotníctva, ako aj v oblasti kontinuálneho vzdelávania lekárov a zdravotníckych pracovníkov.

Prístupové údaje a podrobnosti o platformách Ovid a UpToDate nájdete na webovej stránke Univerzitetnej knižnice UPJŠ v Košiciach. Budeme radi, ak využijete nový licencovaný prístup k medicínskym zdrojom, ktorý Univerzitná knižnica UPJŠ zabezpečila v spolupráci s CVTI SR.

RNDr. Andrea Morovská Turoňová, PhD.
Mgr. Andrea Moravčíková
Univerzitná knižnica UPJŠ v Košiciach

AKO ICH (MOŽNO) NEPOZNÁME LADISLAV ŠEMRÁK HRÁ FUTBAL OD ŠIESTICH ROKOV

Na Univerzite Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach pracuje šesť rokov. Začínal na úseku správy budov a zariadení ako člen údržby, momentálne pracuje ako vodič. Vo voľnom čase sa primárne venuje futbalu, ktorý začal hrať už ako šesťročný, predtým mal skúsenosť s tancom. Na jeho prvý futbalový tréning ho pozval spolužiak, odvtedy hrať neprestal. Neodradili ho ani zdravotné komplikácie.

Futbalové kluby, v ktorých pôsobil:

- Futbalová akadémia BENECOL Košice
- ŠK Slovan Bratislava
- FK Slovan Veľký Folkmar
- TJ FK Vyšné Opátske
- FC Košice
- FK POKROK SEZ Krompachy

Ladislav Šemrák pochádza z Košíc, ale kvôli futbalu začal žiť, študovať a trénovať v Bratislave, ďaleko od rodiny. Na jednom zo zápasov futbalovej akadémie si ho všimli tréneri ŠK Slovan Bratislava, v ktorom začal hrať ako štrnásťročný.

„Mal som šťastie, že Slovan robil vtedy výber po celom Slovensku. Vybrali asi tridsať talentov, hrali sme medzi sebou zápasy a následne prebehol užší výber. Ostalo nás asi pätnásť. V Bratislave som býval na internátoch a chodil som na strednú odbornú školu, kde na mňa – ako na aktívneho športovca – brali veľký ohľad. Tréningy sme mali 4- alebo 5-krát do týždňa, počas víkendov sme hrali zápasy,“ spomína na svoje futbalové začiatky.

O dva roky už reprezentoval Slovensko v mládežníckej kategórii U16. V kategórii U17 sa zúčastnil na turnaji v Budapešti, ktorý sa konal na počesť Ferencu Puskása. Zahrali si

aj proti Realu Madrid – súboj o tretie miesto prehrali 3 : 2. Dnes známy španielsky futbalista Álvaro Morata vsietil všetky tri góly.

„Vtedy sme ešte nevedeli, kam to dotiahne a že sa z neho stane hráč na najvyššej úrovni, ktorý reprezentoval špičkové kluby ako Real Madrid, Juventus, Chelsea, Atlético Madrid a AC Miláno. Aktuálne hrá za turecký Galatasaray Istanbul. Môžem povedať, že išlo o jeden z najnáročnejších zápasov, ktoré si pamätám. Boli sme však vyrovnaným súperom, pretože sme im dali dva góly,“ opisuje svoj zážitok Ladislav Šemrák.

Skvele začatá kariéra sa však musela nečakane skončiť zo zdravotných dôvodov. Čo sa stalo?

Na tréningoch sme začali používať športové testery. Počas jednej z rozcvičiek som sa až príliš zadýchal a všimol som si, že môj tep dosiahol 235 úderov za minútu. Absolvoval som niekoľko kardiologických vyšetrení vrátane záťažových testov. Výsledky testov neodhalili žiadne ochorenie, ale stále som pociťoval rovnaké ťažkosti.

Začal som sa viac o túto tému zaujímať, prečítal som si nejaké články a zistil, že srdcová arytmia môže viesť pri zvýšenej fyzic-

kej záťaži až k smrti – boli hráči, ktorí preto zomreli priamo na ihrisku. Potom sa moje športové výkony začali zhoršovať, pretože som stále myslel na svoje zdravie, až som dospel k tomu, že nemôžem pokračovať vo futbale na najvyššej úrovni. V Slovane Bratislava som hral dokonca aj prípravné zápasy za mužov v kategórii A. No zdravie mi bolo prednejšie.

Po odchode z ŠK Slovan Bratislava ste sa vrátili do Košíc. Ako sa vyvíjala vaša futbalová kariéra?

Začal som hrať za FC Lokomotíva, pretože som si myslel, že ak budem hrať v nižšej lige, zdravotne to zvládnem. Lenže búšenie srdca sa opakovalo čoraz častejšie. Napokon som absolvoval ďalšie vyšetrenia a dve operácie. Aj po vyriešení môjho zdravotného problému som mal ešte stále strach vrátiť sa na ihrisko.

Začal som štúdium na Ústave telesnej výchovy a športu UPJŠ v Košiciach, kde sme v rámci výučby raz hovorili o vnútornej a vonkajšej motivácii. Jeden z mojich spolužiakov ako svoju vnútornú motiváciu uviedol vieru v Ježiša Krista, čo vo mne zanechalo veľký dojem. Práve v kresťanstve som našiel vnútor-

ný pokoj, ktorý mi tak dlho chýbal. Napokon som prekonal aj svoj strach z návratu k športu a k tomu, čo ma vždy bavilo – futbalu.

Neuvažovali ste o tom, že by ste mohli trénovať mladšie ročníky?

Trénoval som deti v Košickej Novej Vsi, vo Veľkom Folkmarí aj v akadémii Benecol. Hoci som dostal pozitívnu spätnú väzbu, že mám talent na tréning detí, už sa tomu nevenujem.

Čo je na futbale pre vás osobne také výnimočné a aké benefity vám prináša?

Tak ako v hre, aj v živote sa nám raz darí a inokedy menej. Tak ako v živote, aj na ihrisku zažívate veľa zvrátov. Niekedy sa zdá, že človek vyhráva a má všetko pod kontrolou, niekedy inkasuje a musí opäť zabráť a zabojovať. V tom mi futbal pripomína samotný život. Keď odohráam dobrý zápas a dám do toho všetko, cítim sa dobre, a to aj v prípade nepriaznivého výsledku. Samozrejme, že pozitívne pocity sa násobia, keď vyhráme. Teším sa z toho, že som užitočný v tíme. Futbal mi dáva disciplínu, vďaka nemu som spoznal nových ľudí a získal množstvo pekných zážitkov. Navštívil som Taliansko, Rakúsko, Česko, Poľsko a Maďarsko.

Ako často mávate tréningy? So športom prichádzajú aj určité obmedzenia – máte špeciálne stravovacie návyky, cvičíte nad rámec futbalových tréningov? Mali ste vážnejšie zranenie?

Momentálne hrám v klube FK Čaňa, ktorý je vo štvrtej lige, čo znamená, že to nie je profesionálny klub. Trénujeme 3-krát týždenne, jeden tréning trvá zhruba hodinu a pol. Cez víkendy máme zápasy. Sezóna trvá od marca do júna a potom od augusta do novembra, medzitým máme prípravu. Zhruba od polovice novembra do polovice januára máme zimnú prestávku.

Futbal ma nijako neobmedzuje v bežnom živote, ani to nie je od hráčov v štvrtej lige požadované, rutina je individuálna. Dodržiavam pravidelný pitný režim pred zápasom, aby som bol hydratovaný, a chodím tiež skôr spať, aby som mal dostatok odpočinku. Pred zápasom sa snažím stravovať zdravšie. Mimo futbalových tréningov si chodím zabehať, mám rád prechádzky v prírode a turistiku. V mojom prípade je dobrá kondícia najdôležitejšia, keďže hrávam na poste stredového záložníka alebo krajného záložníka – medzi obranou a útokom. Musím byť rýchly a nesiem sa náhle unaviť.

Mal som 8-krát vyklbené rameno, párkrát vyvrtnuté členky a zlomený nos. Rameno som si vyklbil asi 4-krát na ihrisku, potom sa

mi to stávalo už aj doma, takže som musel ísť na operáciu. Po týchto skúsenostiach sa snažím byť na ihrisku rozumnejší a opatrnejší. Nikdy však nemáte istotu, že sa vám nič nestane.

Akými úspechmi sa môžete pochváliť za posledné obdobie?

Radi by sme v FK Čaňa postúpili zo štvrtej do tretej ligy – v tejto sezóne môže postúpiť viac tímov, máme vyššie šance. Momentálne sme v tabuľke na treťom mieste, ale je to dosť vyrovnané. Budeme mať ešte čo robiť, pretože každá strata bodov nás môže posunúť nižšie o niekoľko miest.

Po ukončení jedného z turnajov, na ktorom som hral za žiakov, za mnou prišiel tréner z Francúzska a podaroval mi svoj dres francúzskeho mužstva FC Girondins de Bordeaux, pretože som podľa neho hral najlepšie. Nebolo to oficiálne ocenenie, ale malo to pre mňa mimoriadnu emocionálnu hodnotu.

Po príchode do Slovanu Bratislava som hneď v prvom roku získal hodnotenie „najlepší hráč v kategórii U16“.

Čo by ste poradili mladým začínajúcim futbalistom?

Nech futbal hrajú s radosťou, že by ich do toho nemal nikto tlačiť, ani rodičia. Musí ich to baviť a čo má prísť, to príde. Spoznal som veľa futbalistov, ktorí boli neskutočne talentovaní, no nie každý pokračoval na profesionálnej úrovni, a to z rôznych dôvodov.

Dôležité je robiť šport tak, ako vás baví. A hlavne neprekračovať hranice svojho zdravia, aby ten šport nebol za každú cenu na prvom mieste, lebo zdravie je určite dôležitejšie. Šport má dopomáhať človeku k tomu, aby bol zdravší a cítil sa lepšie, nie naopak.

Mgr. Laura Hoľanová, PhD.

Rektorát UPJŠ v Košiciach

Foto: súkromný archív L. Šemráka

NAJDÔLEŽITEJŠIE JE ROBIŤ TO SRDCOM

Študentský rozhlas Košice (ŠtuR-Ko) sa úspešne zúčastnil na 18. ročníku súťažnej prehliadky tvorby internátnych rozhlasových štúdií RádioRallye 2025.

Nadšenci rozhlasového vysielať sa v dňoch 4. až 6. apríla 2025 stretli v Žiline, aby pred odbornou porotou a kolegami z iných internátnych rozhlasových štúdií (IRŠ) odprezentovali svoje nahrávky. Súťažilo sa v rôznych kategóriách – od rozhlasovej tvorby, spravodajstva a publicistiky až po živé vysielať. Hostujúcimi rádiom boli žilinské Rádio X a Rapeš.

RádioRallye je výročná súťažná prehliadka tvorby a vysielať amatérskych univerzitných, vysokoškolských a internátnych rozhlasových štúdií, krúžkov a klubov. Cieľom súťaže je prezentovať najkvalitnejšiu tvorbu, program a vysielať IRŠ. Popri ostatných rádiách hodnotí nahrávky aj odborná porota, ktorá je dlhé roky súčasťou rozhlasového prostredia – či už komerčného alebo verejnoprávneho. Vďaka konzultáciám s porotcami dostalo ŠtuRKO veľmi cenné rady, ktoré posunú každého člena vpred.

Košické ŠtuRKO bolo na súťaži úspešné a domov si – okrem užitočných rád, skvelých zážitkov a priateľstiev – prinieslo 8 diplomov vrátane nahrávky roka, a to za:

- 1. miesto v kategórii Živé vysielať na tému Intrákoviny,

- 1. miesto v kategórii Zvuky, džingle a podkresová hudba za nahrávku Srdcom ŠtuRKáč,

- Cenu odbornej poroty v kategórii Živé vysielať,

- Cenu odbornej poroty v kategórii Zvuky, džingle a podkresová hudba za nahrávku Srdcom ŠtuRKáč,

- 3. miesto v kategórii Slovesná tvorba s nahrávkou Mesto kultúry Hu-men-né,

- 3. miesto v kategórii Fonorallye s nahrávkou Doprava v Žiline,

- Cenu odbornej poroty v kategórii Fonorallye,

- Nahrávku roka za nahrávku Srdcom ŠtuRKáč.

Vedúca ŠtuRKA Barbara Karková hodnotí tento ročník veľmi pozitívne:

„Počas celého víkendú panovala skvelá atmosféra a výborne sme sa zabavili. Som nesmierne hrdá na celý tím ŠtuRKA – za všetky nahrávky, ktoré vytvorili, pretože viem, koľko času a energie do toho dali. Táto súťaž je skvelá v tom, že všetkých nás spája rovnaká vec – a tou je práve mikrofón a láska k nemu.“

Bc. Barbara Karková

Filozofická fakulta UPJŠ v Košiciach

Foto: Rádio X

FAKULTNÉ KOLO ŠVOČ NA FVS UPJŠ

Na Fakulte verejnej správy UPJŠ v Košiciach sa 24. marca 2025 uskutočnil 16. ročník fakultnej študentskej vedeckej odbornej činnosti. Zapojené študentky a študenti prezentovali a obhájili svoje práce zamerané na rôzne aktuálne témy týkajúce sa predovšetkým verejnej politiky a verejnej správy.

Pri hodnotení sa komisia zameriavala najmä na aktuálnosť témy a prínos pre rozvoj teórie a praxe verejnej správy a verejnej politiky, ale aj na obsah práce a formálnu úpravu. Dôležitú rolu zohrávala primeranosť odpovedí na otázky v diskusii a samotná prezentácia práce.

Na základe zhodnotenia všetkých kritérií sa komisia zhodla na tomto poradí zapojených študentov:

1. miesto: **Bc. Michaela Fedičová** s témou Vplyv euromýtov a fake news na aktívne občianstvo.

2. miesto: **Patrik Pisák** s témou Realizácia rozvoja infraštruktúry v MČ Košice-Pereš.

3. miesto: **Pavlo Sikora** s témou Výnos z podielovej dane v územnej samospráve.

Študenti, ktorí sa umiestnili na prvých dvoch miestach, sa zúčastnia na celoslovenskom medzifakultnom kole ŠVOČ v Bratislave.

Všetkým zapojeným študentom ďakujeme za ich účasť a víťazom srdečne blahoželáme.

Mgr. Ivana Lehotay Pandová

Mgr. Richard Vejo

Fakulta verejnej správy UPJŠ v Košiciach

ZÚČASTNILI SME SA NA KONVENTE AKADEMICKÝCH SENÁTOV

Pod záštitou Študentskej rady vysokých škôl sa v dňoch 28. februára až 2. marca 2025 uskutočnil v Žiline Konvent akademických senátov. Zúčastnili sa na ňom aj dvaja študenti našej univerzity – Mgr. Monika Tresová za študentskú časť Akademického senátu Filozofickej fakulty UPJŠ a Alex Poráč za študentskú časť Akademického senátu Lekárskej fakulty UPJŠ.

Študentské senátorky a senátori na konvente diskutovali nielen o práci fakultných a univerzitných senátov, ale aj o zmysluplnom zapojení študentov do akademickej samosprávy, o problémoch na vysokých školách, o pozitívnom impakte činnosti senátov na chod univerzít a tiež o úlohe vysokých škôl vo verejnom priestore.

Súčastou programu boli aj hosťovské prednášky odborníkov z Ministerstva školstva, výskumu, vývoja a mládeže SR, expertky na vysoké školy Renáty Hall a člena výkonnej rady Slovenskej akreditačnej agentúry pre vysoké školstvo Bálinta Lovásza.

Konvent poskytol aj neformálny priestor na nadviazanie kontaktov a výmenu skúseností medzi senátorkami a senátormi z rôznych slovenských vysokých škôl. Obzvlášť sa tešíme, že okrem lepšieho vzájomného spoznania sa senátorov z Lekárskej fakulty UPJŠ a Filozofickej fakulty UPJŠ sa prehĺbili vzťahy aj s ďalšou košickou univerzitou prostredníctvom stretnutia s Ing. Róbertom Ropovíkom z Fakulty výrobných technológií TUKE.

Veríme, že nadobudnuté skúsenosti a novo získané informácie využijeme na skvalitnenie činností svojich senátov.

Mgr. Monika Tresová

Filozofická fakulta UPJŠ v Košiciach

Alex Poráč

Lekárska fakulta UPJŠ v Košiciach

PRÁVNE A KOMUNIKAČNÉ ZRUČNOSTI PRE ŠTUDENTOV PRÁVNÝCH KLINÍK

Pracovisko právnych kliník Právnickej fakulty UPJŠ v Košiciach druhý rok po sebe zorganizovalo pre študentky a študentov zapojených do výberových predmetov známych ako právne kliniky „Workshop komunikačných a právnych zručností“.

Po úspechu minuloročného jednodňového workshopu, zameraného výlučne na komunikačné zručnosti, pristúpilo Pracovisko právnych kliník PrF UPJŠ v aktuálnom akademickom roku k viacerým koncepčným a organizačným zmenám. Workshop sa tentoraz konal počas dvoch dní – 21. a 22. marca 2025 – a mimo univerzity, v stredisku Jahodná. Tento rok mali študentky a študenti právnych kliník možnosť rozvíjať popri komunikačných aj svoje právne zručnosti.

Workshop bol zameraný na rozvíjanie kompetencií potrebných nielen pre ich pôsobenie na predmetoch právnych kliník, ako je vzdelávanie stredoškolských študentov a odsúdených vo výkone trestu odňatia slobody (právna klinika pre vybrané komunity/street law), výkon sťaží v rôznych inštitúciách v Košiciach (stážová klinika), poskytovanie právneho poradenstva obyvateľom mesta Košice pod supervíziou advokátok a advokátov (študentská právna poradňa pre obyvateľov mesta Košice), alebo prehlbovanie poznatkov a praktických zručností v oblasti azylového práva s cieľom účinne poskytovať právnu pomoc osobám žiadajúcim

o azyl (klinika azylového práva). Tematicky bol workshop koncipovaný tak, aby získané zručnosti a znalosti mali význam aj pre budúcu právnickú prax študentiek a študentov.

Účastníci mali možnosť zdokonaľovať svoje komunikačné zručnosti pod vedením odborníkov z oblasti psychológie. Venovali sa verbálnej a neverbálnej komunikácii, sebaaprezentácii či argumentácii. Teoretické poznatky boli podporené množstvom praktických aktivít a interakcií, občas sprevádzaných úsmevnými momentmi.

Vzdelávací blok zameraný na právne zručnosti viedli skúsení právnici a bol venovaný problematike využívania databáz v právnej praxi. Nadväzoval na workshop s názvom *Od informácií k riešeniam: Identifikácia a používanie právnych zdrojov v praxi*

, ktorý pre študentky a študentov právnych kliník pripravilo pracovisko v zimnom semestri aktuálneho akademického roka. Jeho cieľom bolo prehľbiť schopnosti študentov práva aplikovať právne predpisy a judikatúru pri riešení praktických prípadov.

Veľmi pozitívne bol hodnotený aj blok venovaný príprave na pracovný pohovor, ktorý viedli odborníci z oblasti psychológie a práva formou diskusie a „zdieľania“ skúseností.

Na workshope sa zúčastnilo 26 študentiek a študentov street law kliniky, stážovej kliniky, študentskej právnej poradne a kliniky azylového práva.

JUDr. Daniela Lamačková, PhD.
Právnická fakulta UPJŠ v Košiciach

TEÓRIA A PRAX VEREJNEJ SPRÁVY

Fakulta verejnej správy UPJŠ v Košiciach zorganizovala 10. ročník medzinárodnej vedeckej konferencie doktorandov Teória a prax verejnej správy. Konala sa 13. februára 2025 prostredníctvom platformy Microsoft Teams. Jubilejný ročník podujatia zaznamenal rekordnú účasť – 60 doktorandov zo 14 inštitúcií zo Slovenska, Českej republiky a Maďarska prezentovalo svoje vedeckovýskumné príspevky, čím potvrdili rastúci význam konferencie v akademickej sfére.

Úvodné slová patrili dekanovi FVS UPJŠ doc. JUDr. Mgr. Michalovi Jesenkovi, PhD., ktorý ocenil odborný prínos podujatia a povzbudil účastníkov k ďalšej vedeckej činnosti. Účastníkom sa prihovorila aj predsedníčka organizačného výboru konferencie Mgr. Ivana Lehotay Pandová.

Konferencia poskytla priestor na odbornú diskusiu o súčasných výzvach verejnej správy. Na podujatí boli prezentované výstupy naprieč širokým spektrom humanit-

ných vied, od čoho sa odrážalo aj rozdelenie konferencie do troch sekcií, ktoré pokrývali jednotlivé aspekty verejnej správy. Odborné sekcie viedli odborní asistenti fakulty.

Prvá sekcia bola zameraná na **právne hľadiská verejnej správy**. Účastníci diskutovali o legislatívnych reformách, regulácii verejných inštitúcií a využívaní umelej inteligencie vo verejnom sektore. Zúčastnení analyzovali najnovšie zmeny v právnej úprave a ich dopady na činnosť štátnej správy a samosprávy na Slovensku.

Druhá sekcia bola venovaná **ekonomickým a sociálnym súvislostiam verejnej správy**. Prednášajúci diskutovali o otázkach financovania verejných inštitúcií, efektívnosti verejných výdavkov a vplyvu sociálnej politiky na kvalitu života obyvateľov, ale aj o udržateľnosti verejných financií a vplyve digitálnej transformácie v rámci služieb poskytovaných verejnou správou.

V tretej sekcii sa doktorandi sústredili na **politologické aspekty verejnej správy**. Sekcia sa venovala širším otázkam politického vývoja, riadenia verejnej správy, moder-

nizácie a kvality poskytovaných verejných služieb. Účastníci diskutovali o efektívnosti verejných inštitúcií, dôchodkovom sociálnom zabezpečení a problematike rodovej rovnosti vo verejnej správe. Nechýbali ani témy spojené s digitalizáciou verejnej správy a zavádzaním inovatívnych riešení, ktoré sú čoraz viac spájané so „zelenými výzvami“.

Konferencia poskytla doktorandom priestor na prezentáciu výsledkov ich výskumu, získanie spätnej väzby a nadviazanie nových vedeckých kontaktov. Medzinárodná účasť umožnila porovnať prístupy rôznych krajín k riešeniu verejných politík a identifikovať osvedčené postupy, ktoré môžu byť inšpiráciou aj pre Slovensko.

Fakulta verejnej správy UPJŠ v Košiciach opäť dokázala, že patrí medzi významné akademické inštitúcie v oblasti výskumu verejnej správy.

Mgr. Lenka Jakubócová
Mgr. Michaela Krajčírová
Mgr. Tomáš Štuller

Fakulta verejnej správy UPJŠ v Košiciach

POMÔČť DEŤOM POROZUMIEŤ SVETU

Študenti slovakisticko-mediálnych štúdií a literárnej vedy na Filozofickej fakulte UPJŠ v Košiciach dostali možnosť zapojiť sa do prvej fázy projektu APVV „Úloha podporných nástrojov pre skorú diagnostiku a terapiu u detí s poruchami sluchu a reči“ (3PoCube). Projekt realizuje interdisciplinárny tím pod vedením doc. Ing. Stanislava Ondáša, PhD., z Technickej univerzity v Košiciach v spolupráci s Ing. Evou Kiktovou, PhD., z FF UPJŠ v Košiciach.

Hlavným cieľom projektu je **vývoj a testovanie interaktívnych aplikácií**, ktoré pomôžu pri včasnej diagnostike a terapii detí s poruchami sluchu a reči priamo v domácom alebo v školskom prostredí. Tieto aplikácie budú môcť využívať rodičia a pedagógovia bez potreby priamej účasti špecialistov. Rovnako špecialisti budú môcť cez prispôsobené rozhranie aplikácie sledovať progres svojich detských pacientov a zadávať im na mieru „ušíťé“ cvičenia.

Našou úlohou v rámci projektu je **nadvä-**

zovať komunikáciu a spoluprácu s materskými školami. Spolu s ostatnými študentmi navštevujeme všetky triedy, v ktorých pracujeme priamo s deťmi. Usilujeme sa pritom

získať ich spätnú väzbu k pripravovaným vizuálnym materiálom. Ukazujeme im série obrázkov, ktoré vytvorili naši šikovní grafici – niektoré ručne, iné s pomocou umelej inte-

ligencie. Ide o ilustrácie rôznych predmetov, zvierat či každodenných situácií.

Overujeme, ktoré z obrázkov sú pre deti najviac zrozumiteľné. Snažíme sa vytvoriť hravú a príjemnú atmosféru. O obrázkoch sa spoločne rozprávame. Zisťujeme, čo sa deťom páči, aké tvary a farby preferujú. Pracujeme s nimi v menších skupinách, aby sa navzájom neovplyvňovali a mali dostatok priestoru na vlastné vyjadrenia.

Je fascinujúce sledovať rozdiely v komunikácii medzi staršími predškôlkami a najmenšími detičkami, ktoré na obrázky zatiaľ iba ukazujú prstom. Ráta sa však každý škôlkar. Všetky reakcie a pripomienky si starostlivo zapisujeme, aby sme mohli grafiku upraviť podľa ich predstáv.

„Jeden set ilustrácií obsahoval tri generované a tri ručne kreslené obrázky. Generované boli zložitejšie. Vďaka tieňovaniu a pestrým farbám pôsobili realistickejšie, aj keď trochu gýčovo. Ručné ilustrácie boli jednoduchšie. Tvorili ich linky a obmedzený počet farieb. Deti reagovali pozitívnejšie na komplexnejšie, generované obrázky,“ hodnotí **Mgr. Timotej Mikloš**, ktorý bol spolu s **Bc. Annamáriou Kekeľákovou** a **Michaelou Skalovou** zodpovedný za prípravu vizuálnych podkladov.

Našou prvou zastávkou bola materská škola na Jaltskej 33 na sídlisku Dargovských hrdinov. V deviatich triedach sme sa počas troch hodín porozprávali s viac než deväťde-

siatimi deťmi. Bola to naša prvá skúsenosť v teréne, takže sme prichádzali s miernou neistotou a množstvom otázok. Odchádzali sme však nadšení – deti nás prijali s veľkou zvedavosťou a chuťou zapojiť sa. Pomohol nám aj ústretový prístup pani riaditeľky, učiteľiek a pani psychologičky, ktoré nás sprevádzali počas celej návštevy.

Druhá návšteva v MŠ na Ipeľskej 10 na Tereze už prebiehala s väčším pokojom. Vedeli sme, do čoho ideme, vďaka čomu sme sa mohli ešte viac sústrediť na deti a ich reakcie. Osobitejšou skúsenosťou bola naša tretia zastávka – materská škola na Hrebendovej 5 sídliska Luník IX, kde žije rómska komunita. Hoci sa v nás opäť objavil kúsok neistoty, návšteva prebehla veľmi príjemne. Deti nás prijali s otvorenosťou a pani učiteľky ocenili výskumný zámer. Tešili sa, že aj ich deti sa môžu podieľať na samotnom návrhu a prispieť tak k tvorbe vytváraných aplikácií.

Mnohé deti s rečovými či sluchovými ťažkosťami nemajú okamžitý prístup k odborníkovi, preto je naším cieľom vyvinúť nástroj, ktorý im v domácom aj v školskom prostredí pomôže rozpoznať sluchový deficit, trénovať výslovnosť a porozumenie.

Do škôlok sa vrátíme počas druhej fázy projektu, keď spolu s deťmi budeme testovať hotové aplikácie. Budeme tak sledovať ich efektivitu priamo v praxi.

Sme radi, že sme dostali možnosť zapojiť sa do tohto zaujímavého a najmä zmysluplného projektu. Podieľame sa na vytváraní nástrojov, ktoré môžu výrazne zlepšiť kvalitu detského života.

Bc. Viktória Virasztoová

Foto: **Mgr. Timotej Mikloš**
Filozofická fakulta UPJŠ v Košiciach

Z MONITORA NA PAPIER

Študentský časopis *Re:Pub*, ktorý doteraz vychádzal výlučne v digitálnej forme, sa pripravuje na vydanie „fyzického“ čísla. Pri tejto príležitosti sa na pôde Katedry politológie Filozofickej fakulty UPJŠ v Košiciach uskutočnil workshop venovaný základom editoriálneho dizajnu.

Workshop sa uskutočnil 9. apríla 2025 a vznikol v spolupráci študentského časopisu *Re:Pub* a občianskeho združenia *Res Publica*. Viedol ho Mgr. Timotej Mikloš, šéfredaktor časopisu študentov FF UPJŠ *Univerzál*. Účastníkom priblížil, ako vyzerá časopis „z druhej strany“ – z pohľadu dizajnu a vizuálnej úpravy.

Re:Pub je študentský odborný internetový časopis Katedry politológie Filozofickej fakulty UPJŠ v Košiciach, ktorý vznikol ako súčasť projektu KEGA zameraného na pod-

poru aktívneho občianstva a prevenciu politického extrémizmu u študentov. Od prvého čísla, ktoré vyšlo v januári 2023, poskytuje priestor na publikovanie odborných prác, esejí, recenzií a komentárov, čím podporuje rozvoj tvorivých, štylistických aj analytických schopností študentov.

Študenti sa okrem písania podieľajú aj na tvorbe multimediálneho obsahu, správe webovej stránky a propagácii na sociálnych sieťach. Pripravované tlačene číslo, ktoré má ambíciu vyjsť ako jednorazová publikácia, je príležitosťou vyskúšať si celý publikačný proces v rozšírenej, „hmatateľnejšej“ forme.

Workshop sa zameriaval na praktické základy editoriálneho dizajnu – od tvorby dokumentu, práce s písmom a textom cez výber farieb a obrázkov až po odporúčania na spoľahlivé zdroje a inšpiratívne databázy. Na túto vzdelávaciu aktivitu sa mohli voľne prihlásiť všetci študenti UPJŠ prostredníctvom

sociálnych sietí Filozofickej fakulty UPJŠ. Vďaka účasti študentov z rôznych katedier aj časopisov sa podarilo vytvoriť priateľskú atmosféru, pričom nechýbala inšpirácia ani vzájomná podpora.

Podujatie prispelo k naplneniu všeobecných cieľov projektu, ktorými sú rozvoj praktických spôsobilostí a kreatívneho prístupu študentov v oblasti masmediálnych aktivít, žurnalistiky, audiovizuálneho obsahu, grafickej prípravy či publikačného procesu pri tvorbe digitálneho aj printového obsahu.

Workshop bol realizovaný v rámci projektu *Študentský časopis Re:Pub ako kreatívny priestor pre študentov*, ktorý bol podporený z výzvy na finančnú podporu študentských organizácií pôsobiach na UPJŠ v Košiciach.

Mgr. Mária Denciová

Mgr. Tomáš Dvorský, PhD.

Filozofická fakulta UPJŠ v Košiciach

POZÝVAME VÁS NA

WORKSHOP

Základy editoriálneho dizajnu

POD VEDENÍM MGR. TIMOTEJA MIKLOŠA

09

APRÍLA
14:40

AP2P3- PLATÓN

FF UPJŠ

Nastavenia dokumentu

Písmo a úprava textu

Práca s obrázkami a farbami

Užitočné zdroje

Workshop je realizovaný pod záštitou projektu: Študentský časopis *Re:Pub* ako kreatívny priestor pre študentov. Projekt je podporený výzvou na predkladanie návrhov na finančnú podporu študentských organizácií pôsobiach na UPJŠ v Košiciach.

TRÉNER M. SKOKAN: „MUSÍME BYŤ TRPEZLIVÍ, PRIPRAVIŤ PODMIENKY A MOTIVOVAŤ ŠTUDENTOV“

Velký divácky záujem a tisícové návštevy – taká je realita vysokoškolského hokeja v USA. V zámorskej športovej pyramíde zohráva univerzitný hokej dôležitú úlohu. Má tam aj oveľa lepšiu pôdu na rozvoj. Posledných pár rokov sa však snaží zakoreniť aj u nás. Už tretiu sezónu je súčasťou týchto snáh University Spartacus – unikátny projekt, ktorý spája hokejistov, študentov a fanúšikov z Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, Technickej univerzity v Košiciach a Univerzity veterinárskeho lekárstva a farmácie v Košiciach. O sezóne 2024/25, ale aj o stave univerzitného hokeja na Slovensku sme sa rozprávali s trénerom klubu Marcelom Skokanom.

V prvom rade vám gratulujeme k záveru sezóny. Hoci úvodné výsledky tomu nenasvedčovali, University Spartacus sa napokon prebojoval až do semifinále, čo je najlepšie umiestnenie v Európskej univerzitnej hokejovej lige (EUHL), kde klub od svojho vzniku pôsobí. Zahrali ste si aj v novovzniknutom Univerzitnom pohári, v ktorom ste obsadili druhé miesto. Ako by ste zhodnotili túto sezónu?

Na hodnotenie by bola vhodnejšia hlbšia analýza, no ak vychádzame z reality, aká bola počas celej sezóny, jednoducho by som povedal, že nášmu hodnoteniu relevantne zodpovedajú aj výsledky, aj umiestnenie. Nemôžem povedať, že po športovej a výkonnostnej stránke bolo všetko v poriadku ani že sme boli úspešní. Do semifinále sme sa síce dostali, no myslím si, že všetci vieme, aké okolnosti tomu predchádzali. Nebolo to úplne vďaka našim výkonom. Dostali sme sa tam vďaka tomu, že jeden klub v lige – Osvienčim – podvádzal... História sa na to síce pýtať nebude, ale ich pochybenie bolo jednoznačné. Myslím si, že to bolo správne rozhodnutie ligy.

University Spartacus má za sebou tretiu sezónu svojej činnosti. Ako vnímate fungovanie projektu? Na ľade aj mimo neho...

Keď sa vrátíme na začiatok, niekedy koncom septembra až začiatkom októbra ma oslovil pán Žifčák, za čo som jemu aj celej organizácii veľmi vďačný. Roky som pôsobil v zahraničí a ak mám byť úprimný, o tejto lige som nemal absolútne žiadnu predstavu. Ani som netušil, že niečo také vôbec existuje. So

všetkým som sa musel zoznámiť, čo nebolo vôbec jednoduché.

Mal som úplne inú predstavu o športovej príprave aj o vedení mužstva. Musel som si, chtiac-nechtiac, postupne zvykať. Hlavne na to, že na tréningy chodil veľmi malý počet hráčov. Aj keď sa situácia neskôr trochu zlepšila, väčšinou – a to si musíme povedať úprimne a priamo – sme zostavu na zápas alebo ligový výjazd riešili tak, že sa zbierali hráči z rôznych klubov, či už z „juniorok“ Michaloviec, Spišskej Novej Vsi alebo Košíc. „Lepili“ sme to krížom-krážom. Plus-mínus na 80 % sme fungovali len na teoretickej príprave, nie na športovej.

Ako by ste zhodnotili úroveň, organizačnú stránku a prínos EUHL pre hráčov?

Úroveňou ligy som bol veľmi milo prekvapený. Podľa môjho názoru má oveľa mužskejšie, fyzickejšie parametre ako juniorská liga. Je však úplne prirodzené, že medzi mužstvami sú rozdiely, najmä tam, kde je pravidelný tréningový proces. To u nás, žiaľ, nefungovalo – nemali sme ho. Nemôžeme sa preto čudovať, že výsledky boli také, aké boli... U nás bol tréningový proces minimálny. Za celú sezónu sme dokonca nemali jediný tréning, kde by sme sa boli zišli ako celé mužstvo, ktoré by v tejto podobe nastúpilo aj na zápas.

Tvrdíte teda, že vidieť rozdiel v tom, aký prí-

stup majú jednotlivé mužstvá v lige?

Áno. Mal som na mysli hlavne to, že hráči UMB Banská Bystrica, najúspešnejšieho slovenského tímu, majú individuálne študijné plány, trénujú doobeda aj poobede a disponujú širokým kádrom, vďaka čomu sú úplne inde... To isté vidieť aj v Trenčíne. Hlavne na týchto dvoch mužstvách bolo zrejmé, že sú „odskočené“.

Akí hráči spĺňajú podmienky na účasť v súťaži? Kto je, ako hovoria v zámorí, „eligible“?

Ani o tomto som spočiatku nemal žiadne vedomosti. Jednoducho som dostal hráčov, ktorí tam pôsobili, a snažil som sa ich pripravovať. Teraz už viem, že hrať môže každý, kto študuje na daných vysokých školách, plus tí, ktorí sú rok po ukončení štúdia. Existujú aj určité výnimky, ale podľa mojich informácií je vekový strop 30 rokov. Ďalšou podmienkou je, že hráč nesmel mať v danej sezóne podpísanú profesionálnu zmluvu.

Už v pravidlách súťaže vidieť rozdiely medzi Európou a USA, kde univerzitný šport hrá podstatnú rolu. Vysokoškolské súťaže sú ostro sledované a sprevádza ich veľký divácky záujem. Najlepší športovci sa stávajú celebritami skôr, než podpíšu prvú profesionálnu zmluvu. Je to najmä dôsledok historického vývoja tamajšieho organizovaného športu. Školy z veľkej časti vychovávajú hráčov, aby mohli byť tí, ktorí zažiaria už

v univerzitných ligách, draftovaní do profesionálnych súťaží. V Európe takýto systém nemáme. Aké postavenie by mal mať univerzitný hokej na Slovensku a celkovo v Európe?

Je to presne tak, ako hovoríte. Amerika je pre nás ako niečo zo sci-fi... Tam to má hlbokú a dlhú históriu, zatiaľ čo na Slovensku sme sa touto myšlienkou – podľa mojich informácií – začali zaoberať len pred pár rokmi. Samozrejme, musíme byť trpezliví, pripraviť podmienky a nejakým spôsobom motivovať študentov, aby sme do univerzitného systému dostali takých hráčov, ktorí sú na jednej strane kvalitní športovci a zároveň chcú získať relevantné vzdelanie, aby to neboli len hráči, ktorí ukončili hokejovú kariéru v juniorských tímoch a následne sa rozhodli ísť študovať, pričom hokej si prídu zahrať len ako hobby. Vo viacerých prípadoch som mal práve takýto pocit – najmä v našom mužstve.

Univerzitný hokej zaznamenal veľký rozmach v Česku. V roku 2019 tam vznikla samostatná univerzitná liga, ktorá sa najmä počas derby zápasov teší veľkej popularite – napríklad „bitku o Prahu“ sledovalo 13. marca 2025 až 6 810 divákov. Liga má 12 tímov, slušne podchytený marketing aj sponzorov. V čom vidíte dôvody úspechu našich susedov?

Pôvodne som o univerzitnom hokeji nemal žiaden prehľad. Počas tejto sezóny som sa však k niektorým informáciám postupne

dostal. Áno, viem aj o týchto českých štatistikách. Treba povedať, že ČR je tretou krajinou na svete v počte registrovaných hráčov, má približne 110-tisíc registrovaných hokejistov. To znamená obrovskú základňu, mnoho tímov, množstvo hráčov a hráčok.

V porovnaní so Slovenskom, ktoré má okolo 12-tisíc registrovaných hokejistov, je rozdiel naozaj výrazný. Je teda pochopiteľné,

že pri takom množstve hráčov a líg dochádza k prirodzenému odlevu hokejistov z juniorských súťaží na vysoké školy, čo následne vytvára priestor pre viac univerzitných tímov a širšie hráčske zázemie. Netreba však zabúdať, že ani u nich sa to nevybudovalo za rok, tiež to prešlo určitým vývojom, ktorý viedol k dnešnému stavu.

Nedávno odštartovala pod hlavičkou SZLH nová slovenská univerzitná súťaž – spomínaný Univerzitný pohár. Je to znak toho, že záujem o univerzitný hokej na Slovensku stúpa? Do akej miery sa oň zaujíma zväz?

Odkedy som začal pôsobiť pri univerzitnom tíme, bolo mi povedané, že univerzitná liga má svoju vlastnú štruktúru, vedenie, skrátka všetko funguje samostatne. Niekedy koncom januára som sa dozvedel, že zväz by do toho možno chcel trochu viac vstúpiť. Aj preto vznikol ten pilotný projekt, takzvaný nultý ročník Univerzitného pohára, ktorý sa odohral. Údajne sa na budúcu sezónu plánuje niečo viac, možno nejaké rozšírenie... Informácie, ktoré som dostal, hovoria o tom, že SZLH má do budúcnosti úmysel univerzitnému hokeju nejako viac pomôcť, ale do akej miery a akým spôsobom, to vám neviem povedať, pretože o tom momentálne nemám žiadne bližšie informácie.

Pýtal sa: **Samuel Tatar**
Filozofická fakulta UPJŠ v Košiciach
Foto: **Peter „Jäzva“ Jesenský**

ŠPORTOVÝ ÚSPECH

ŠTUDENTKY PRÁVNICKEJ FAKULTY UPJŠ

Brnianske Bazény Lužánky hostili medzinárodný turnaj „EU Nations Water Polo Cup“, ktorý organizoval Český zväz vodného póla. Spomedzi desiatich zúčastnených krajín sa na 1. mieste umiestnil vodnopólový tím SR. Jeho veľkou posilou bola študentka 3. ročníka bakalárskeho stupňa štúdia na Právnickej fakulte UPJŠ v Košiciach Lenka Garančová.

Lenka sa venuje športovým aktivitám nepretržite ostatných 12 rokov. Vodné pólo je stabilnou súčasťou aj jej vysokoškolského života, v rámci ktorého dokázala efektívne skĺbiť štúdium práva s účasťou na domácich aj medzinárodných vodnopólových súťažiach – ako študentka a členka reprezentačného tímu sa pravidelne zúčastňuje na majstrovstvách Európy v juniorských aj seniorských kategóriách a taktiež na majstrovstvách sveta. Reprezentuje tak nielen Slovenskú republiku, ale aj svoju alma mater – právnickú fakultu a celú našu univerzitu.

Napriek tomu, že skĺbiť tréningy, reprezentačné zrazy a súťaže vrcholovej športovkyne s plnením si študentských povinností je veľmi náročné, Lenka dosahuje aj vynikajúce študijné výsledky.

K jej výrazným športovým úspechom, ktoré dosiahla počas štúdia na UPJŠ, patrí 2. miesto na medzinárodnom turnaji Danube League – Final Eight v Novom Sade (Srbsko), účasť na 2022 Women's European Water Polo Championship v Split (Chorvátsko), LEN European Women U21 Water Polo Championship v Netanya (Izrael), LEN Qualification Tournament 2022 v Bukurešti (Rumunsko), zisk slovenského

pohára s klubom ŠG Olympia Košice v rokoch 2022 a 2023 či viacnásobné víťazstvo v domácej lige.

Lenke k dosiahnutým športovým výsledkom srdečne gratulujeme a prajeme jej veľa ďalších športových úspechov v klube aj reprezentácii SR.

doc. JUDr. Simona Ferenčíková, PhD.
Právnická fakulta UPJŠ v Košiciach

PSYCHOLOGICKÁ PORADŇA UNIPOC

ČO ZNAMENÁ „SPRACOVANIE EMÓCIE“ PO SMRTI BLÍZKEHO?

Ako zistím, že nepotláčam emócie?

Po smrti blízkeho človeka môžeme zažívať rôzne pocity, ktoré sa všeobecne označujú ako smútenie. Tento proces delíme na päť štádií, ktorými sú *popretie*, *hnev*, *vyjednávanie*, *depresia* a *akceptácia*.

Smútenie je emócia, ktorú si každý zažije niekoľkokrát v živote. Môže to byť spôsobené stratou blízkeho človeka, stratou práce, ukončením vzťahu alebo akoukoľvek inou významnou zmenou. Tento proces prežíva každý inak, individuálne. Niektorí plačú, iní sa zlostia, stiahnu sa do seba, alebo sa cítia prázdni. Žiaden z týchto prejavov nie je nezvyčajný alebo nevhodný.

Hoci v procese smútenia dokážeme identifikovať päť štádií, tieto štádiá popisujú proces len orientačne – u každého človeka to môže prebiehať inak.

Ako prvé štádium nastupuje *popretie*. Keďže smútenie je emócia, ktorá vie človeka zaplaviť, prvou reakciou na stratu môže byť predstieranie, že sa nič

nestalo, k žiadnej strate nedošlo. Táto reakcia nám umožňuje postupne spracovať túto stratu. Taktiež nám pomáha v znecitlivení týchto intenzívnych emócií.

Druhé štádium sa prejavuje ako *hnev*. Táto emócia nám pomáha zakryť iné emócie a bolesť, ktorú cítime. Hnev môže byť nasmerovaný na iných ľudí, na osobu, ktorá zomrela, na neživé objekty. Napriek tomu, že racionálne vieme, že ich nemôžeme viniť, emócie sú príliš intenzívne na to, aby sme ich vedeli takto racionálne spracovať. Hnev sa môže prejavovať taktiež ako zatrpknutosť alebo zášť.

Tretie štádium označujeme ako *vyjednávanie*, keď sa môžu objavovať otázky ako „čo ak?“ a „ak by?“. Opäť je to obrana voči pocitom smútku, ktorá nám pomáha oddialiť sklúčenosť, zmätok alebo pocit zranenia. V tomto štádiu sa môžeme cítiť viac zraniteľní a bezmocní. Vtedy začíname hľadať, ako znovu získať kontrolu nad tým, čo sa deje v našom živote.

Predchádzajúce štádiá nám môžu priniesť pocit, že sme aktívni. Štvrté, *depresívne* štádium je tichšie – kým

v predchádzajúcich štádiách sa možno pokúšame od emócií utiecť, neprežívať ich, v tomto štádiu ich dokážeme viac prežívať, pripustiť si ich. Môžeme mať pocit, že sa potrebujeme od iných izolovať, byť len sami so sebou. Napriek tomu, aj toto štádium môže byť náročné. Ak máme pocit, že sa nevieme pohnúť ďalej z tohto štádia, je dobré vyhľadať odbornú pomoc.

Posledným štádiom je *akceptácia*, čo neprináša nevyhnutne šťastné alebo povznášajúce pocity. Nie je to ani koniec smútenia, ale je prejavom, že sme akceptovali stratu a začíname chápať, čo táto strata znamená v našom živote. Môžeme sa cítiť úplne inak ako na začiatku smútenia. Prešli sme si významnou zmenou a to transformovalo spôsob, akým nazeráme na náš život. Začíname znovu vnímať aj to dobré, pozitívne v našom živote.

Proces smútenia môže trvať rozlične dlho. Niektorí zotrúvajú v určitom štádiu mesiace, iní prejdú cez jednotlivé štádiá veľmi rýchlo, prípadne niektoré z nich aj preskočia. U niekoho môže dôjsť

k „poprehadzovaniu“ jednotlivých štádií, napr. najprv zažíva vyjednávanie a až potom popretie a hnev.

Ak máme pocit, že sme si neprešli smútením, môže to byť z rôznych príčin. Vyhýbanie sa, ignorovanie alebo popieranie vyjadrovania smútku vedie k oddeleniu sa od bolesti spôsobenej stratou, avšak potláčanie nepríjemných emócií a myšlienok nie je nápomocné.

Ak pociťujeme, že máme problém so spracovaním straty, určite treba vyhľadať odbornú pomoc.

Aké zručnosti sú najviac žiadané na trhu práce? Ako ich môžem získať ešte počas štúdia?

Na súčasnom dynamickom a rýchlo sa meniacom trhu práce je čoraz dôležitejšie mať nielen odborné, tzv. tvrdé (technické) zručnosti, ale aj rozvinuté „mäkké“ zručnosti, ktoré sú kľúčové pre efektívne fungovanie v rôznych pracovných prostrediach. Pre študentov, ktorí sa pripravujú na vstup na trh práce, je dobré zamerať sa na získavanie oboch typov zručností už počas štúdia.

Podme sa pozrieť na niektoré z najžiadanejších zručností a na spôsoby, ako ich rozvíjať.

Tvrdé (technické) zručnosti

V mnohých odvetviach – či už ide o IT, financie, marketing alebo inžinierstvo – je znalosť programovania neoceniteľná. Okrem toho sa očakáva aj schopnosť pracovať s rôznymi digitálnymi nástrojmi, ako sú cloudové služby (napr. Google Cloud) a nástroje na analýzu dát (Excel, R).

Ako ich získať ešte počas štúdia?

- **Interdisciplinárne kurzy na UPJŠ:** zúčastnite sa na kurzoch, na ktorých môžete aplikovať svoje technické vedomosti. Na výber je viacero kurzov: Používanie, administrácia a vývoj v systéme SAP, IT pre prax a ďalšie.

- **Online kurzy:** využite širokú ponuku online kurzov na platformách ako Cour-

sera, edX, Udey alebo Khan Academy. Mnohé z nich sú zdarma alebo za veľmi prijateľné ceny a umožňujú vám študovať vo flexibilnom tempe.

Mäkké zručnosti

V dnešnom pracovnom prostredí je dôležitá adaptabilita, flexibilita, riešenie problémov, dobrý časový manažment či schopnosť pracovať v tíme. Tímová práca si vyžaduje aj schopnosť prijať spätnú väzbu, riešiť konflikty a prispôbovať sa rôznym pracovným štýlom.

Veľmi dôležitá a v každej profesii nevyhnutná je aj schopnosť efektívne komunikovať – či už ide o písomnú komunikáciu (e-mail, správy a pod.) alebo ústnu komunikáciu (prednášky, prezentácie) či komunikáciu v cudzom jazyku.

Tieto zručnosti sú v podnikoch mimoriadne cenené. Dobrá komunikácia vám taktiež umožní lepšie spolupracovať s tímom, presvedčiť kolegov alebo klientov o vašich nápadoch a posilniť vzťahy v práci.

Ako ich získať už počas štúdia?

- **Interdisciplinárne kurzy na UPJŠ:** zúčastniť sa môžete na komplexnom kurze *Zručnosti pre úspech – z univerzity do praxe*. Univerzita ponúka aj možnosť získať medzinárodný jazykový certifikát TOEFL iBT, ktorý je akceptovaný na celom svete.

- **Voliteľné predmety na Filozofickej fakulte UPJŠ:** Katedra pedagogickej psychológie a psychológie zdravia ponúka predmety na získanie mäkkých zručností vo viacerých oblastiach, môžete si vybrať: *tímovú prácu, self-marketing, manažment konfliktov alebo komunikáciu*.

- **Študijné a profesionálne prezentácie:** príležitosti na prezentovanie svojich projektov, prác či výskumov pred spolužiakmi, profesormi alebo na študentských konferenciách.

A ako rozvíjať tzv. tvrdé a mäkké zručnosti súčasne? Ideálny spôsob predstavuje prax už počas štúdia:

- **Dobrovoľnícke aktivity:** práca v neziskových organizáciách alebo organizo-

vanie podujatí sú príležitosti na spoluprácu s rôznymi ľuďmi, kde budete môcť rozvíjať rôzne zručnosti, napr. komunikácie, tímovej spolupráce či riešenia problémov. Možnosť podieľať sa na organizovaní podujatí je aj na UPJŠ – na pozíciách študentských pomocných síl alebo študentských vedeckých pomocných síl.

- **Stáže:** Ak máte možnosť absolvovať stáž vo firme, využite ju – práca na reálnych projektoch v tíme vám poskytne neoceniteľnú skúsenosť. Využite ponúkané stáže alebo brigády od našich partnerov z Career clubu, ktoré nájdete v AiS-e v priečinku *Ponuky práce*. UNIPOC pravidelne organizuje aj *Deň stáží* (v novembri) a *Deň kariéry* (v apríli). V hľadani relevantných pracovných skúseností vám pomôže aj kariérová poradkyňa v rámci individuálneho poradenstva.

Mám veľa prednášok a neviem, ako si zapamätať všetky informácie. Máte tipy na zapamätanie si učiva?

Existuje niekoľko osvedčených techník, ktoré nám môžu pomôcť lepšie si zapamätať informácie.

Jednou z najefektívnejších je **technika aktívneho učenia sa** – namiesto toho, aby sme len pasívne čítali alebo počúvali, pokúsme sa učivo prerozprávať vlastnými slovami, vytvoriť si mind-mapy alebo si robiť poznámky v skratkách.

Dobré je tiež využiť metódu **spaced repetition** (rozdelené opakovanie), ktorá spočíva v tom, že si materiál opakujeme v pravidelných intervaloch, čím sa zlepšuje dlhodobá pamäť.

Okrem toho nezabúdajme na **správny spánok** – kvalitný odpočinok je kľúčový pre správne ukladanie informácií do pamäti.

Mgr. Lenka Hudáková, PhD.

Mgr. Zuzana Kožárová, PhD.

Mgr. Viktória Hičárová, PhD.

Univerzitné poradenské centrum (UNIPOC)

POTREBUJEŠ POMOC?/DO YOU NEED HELP?

BUDDY PROGRAM

unipoc@upjs.sk

BUDDY PROGRAM NA UPJŠ V KOŠICIACH

Na pôde Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach sa pod záštitou Univerzitného poradenského centra (UNIPOC) a Behaviorálneho a experimentálneho ekonomického tímu Ministerstva zdravotníctva SR (BEET) realizoval v akad. roku 2021/22 pilotný Buddy systém.

Buddy systém je postavený na princípoch rovesníckej opory, kde dobrovoľníci z radov študentov na univerzite poskytujú podporu a pomoc pre študentov:

- v oblasti podpory duševného zdravia (vedenie poradenského rozhovoru, spravidzanie študenta náročnými obdobiami súvisiacimi so školou – skúškové obdobie, zápočty a podpora pri ventilácii emócií, povzbudenie a ocenenie, self-help stratégie),

- v oblasti adaptácie na univerzitné prostredie (poskytovanie praktických informácií o vysokej škole, o procese vyučovania, o učiteľoch a kontaktoch na rôzne univerzitné zdroje pomoci, distribúcia informácií o dôležitých univerzitných štruktúrach, pomoc pri orientovaní sa v univerzitnom kampuse).

Vzniku Buddy systému prechádzali udalosti ostatných rokov (pandémia, lockdowny, vojna) a ich opatrenia založené na sociálnej izolácii poukázali na dôležitosť starostlivosti o duševné zdravie a duševnú pohodu. Štúdia BEET-u s názvom *Analýza duševnej pohody u mladých ľudí počas pandémie Covid-19* (2022) merala aktuálny stav duševnej pohody študentov vysokých škôl. Na prieskume sa zúčastnilo 5 403 respondentov počas obdobia zimného semestra 2021 na slovenských vysokých školách.

Až 80 % respondentov uviedlo, že boli paralyzovaní depresívnymi symptómami natoľko, že sa to prejavilo v ich výkone (v škole, práci), v domácnosti a v sociálnych vzťahoch. Študenti na I. stupni vysokoškolského štúdia dosahovali vyššie priemerné skóre v depresii, zatiaľ čo najvyššie priemerné skóre v úzkosti dosahovali študenti v 3. ročníku bakalárskeho stupňa. V štúdiu autori zisťovali aj názory respondentov na bariéry v snahe vyhľadať odbornú pomoc a skúmali možné motivácie, ktoré by mohli podporiť vyhľadanie adekvátnej pomoci.

Výsledky poukazujú na to, že respondenti sa snažia riešiť problém s rodinou alebo kamarátmi (57 %) a taktiež svojpomocne

(55 %), pričom tieto formy uprednostňujú pred kontaktovaním odborníka. Okolo 42 % respondentov vníma ako hlavnú bariéru finančné obavy, že si odbornú pomoc nebudú môcť dovoliť. Vyše 34 % respondentov je presvedčených, že kontaktovať odborníka nie je potrebné a problém prejde sám.

Medzi ďalšie bariéry respondenti zaradili nedostatok informácií o možnostiach dostupnej pomoci a iných skutočnostiach, preto až 60 % respondentov by uvítalo viac informácií od školy a nastavenie jasnej cesty vyhľadania pomoci.

Pokiaľ ide o najvýznamnejšie motivácie pri hľadaní pomoci, respondenti uviedli možnosť získania bezplatnej pomoci (69 %), prehľad jasnej cesty vyhľadania pomoci (54 %) a upozornenie, že ide o dlhodobý problém (53 %). Možnosť online konzultácie o problémoch duševnej nepohody (47 %) a potreba anonymity boli dôležité špecifiky pre tých, ktorí trpia vážnejšími formami depresie. Na druhej strane, práve respondenti s dlhodobou pretrvávajúcimi symptómami depresie vyjadrovali záujem o Buddy program (rovesnícku podporu).

Buddy program na UPJŠ

Dobrovoľníci z radov študentiek a študentov, ktorí chceli vykonávať rolu *buddyho*, prejavili svoj záujem prostredníctvom online formulára, ktorý bol propagovaný na webovej stránke a sociálnych sieťach univerzity aj jej poradenského centra. Prihlasovací formulár obsahoval základné informácie o školení, kolónky na vyplnenie osobných údajov (meno, e-mail, fakulta, študijný odbor), ale aj otvorenú otázku týkajúcu sa motivácie vykonávať rolu *buddyho*. Odpovede na otázku týkajúcu sa motivácie slúžili ako orientačný nástroj výberového procesu, pričom sa vo výpovediach sledovali najmä znaky altruizmu, reciprocity a prosociálneho správania.

Študenti, ktorí prešli výberovým konaním a naďalej u nich pretrvával záujem byť *buddym*, absolvovali dvojďňové školenie so psychológmi – to sa konalo mimo semestra, aby študenti mali možnosť nerušene absolvovať celé školenie, bez nutnosti nahrádzať si alebo vynechať predmety. Buddy školenie bolo zamerané na rozvoj:

- soft skills (komunikáciu, krízovú intervenciu, vedenie poradenského rozhovoru,

sebareflexiu a na vytvorenie vzťahu buddy – záujemca),

- odborných znalostí (základy psychopatológie, self-help stratégie),

- v oblasti organizačnej štruktúry a zdrojov pomoci na univerzite.

V rámci Buddy školenia sa kládol dôraz na aktivizujúce metódy vzdelávania (rolové hry, brainstorming, projektové metódy atď.) s cieľom podporiť skupinovú dynamiku, ktorá je dôležitým faktorom pre efektívne fungovanie tímu nielen počas školenia, ale aj mimo neho (intervízie, supervízie).

Školenie pre *buddies* bolo realizované v akad. roku 2021/22 (pilotný program) a v akad. rokoch 2022/23, 2023/24 a 2024/25, pričom bolo vyškolených spolu 49 slovenských študentov zo všetkých univerzitných fakúlt (lekárska, prírodovedecká, právnická, fakulta verejnej správy a filozofická fakulta) a 8 zahraničných študentov z Lekárskej fakulty UPJŠ. Záujem o službu prejavilo doteraz 143 slovenských a 30 zahraničných študentov, pričom najviac záujemcov bolo z Lekárskej fakulty UPJŠ.

Buddies poskytovali pomoc najčastejšie s orientáciou na univerzite, s riešením problémov so štúdiom a problémami v učení, s nadmernou záťažou (stresom) či adaptáciou na VŠ – tieto výsledky korešpondujú s očakávaniami, ktoré sme pri tvorení Buddy systému na univerzite mali, a odrážajú dôležitosť poznania organizačnej štruktúry a zdrojov pomoci na univerzite, keďže išlo o najčastejšie otázky od záujemcov.

Buddy systém na Slovensku

Buddy systém sa v roku 2023 rozšíril aj na ďalšie slovenské vysoké školy, ktoré sa zapojili do výzvy na bezplatné zaškolenie poradenských pracovníkov. Cieľom výzvy bolo, aby UNIPOC vyškolovalo poradenských pracovníkov a zabezpečilo tak kontinuitu Buddy systému. V súčasnosti sa Buddy systém realizuje na 13 slovenských vysokých školách a univerzitách a predstavuje nový komunitný prístup k poskytovaniu podpory a pomoci študentom na vysokých školách.

Mgr. Lenka Hudáková, PhD.

Mgr. Veronika Zibrinyiová, PhD.

Univerzitné poradenské centrum
(UNIPOC)

ABY SLOVENČINA NEPLAKALA CHYBY ROBÍME A NA CHYBÁCH SA UČÍME

Bez sociálnych sietí si dnešný svet už ani nevieme predstaviť. Nesporne prinášajú veľa výhod, počnúc možnosťou kontaktovať sa s osobami žijúcimi nielen na našom kontinente a končiac „zdieľaním“ najnovších informácií a správ z osobného aj pracovného prostredia. Sú prínosom, ale niekedy i nekontrolovateľnou „časovanou bombou“, ktorá nás vie pripraviť o čas, eliminuje naše priame kontakty a okráda nás tým o bezprostrednú komunikáciu. Dáva všetkým rovnakú príležitosť, tak ľuďom s čistými úmyslami, ako aj ľuďom, ktorí tieto možnosti dokážu skryto, vedomou manipuláciou zneužiť, a preto by sme mali byť ostražití a racionálne kritickí nielen k obsahu videného a počutého, ale aj k forme percipovaných mediálnych produktov.

V záplave sociálnymi sieťami šírených videí, podcastov, odkazov a informácií najrôznejšieho druhu registrujeme množstvo písaných aj zvukovo šírených prejavov, v ktorých sa neraz naruša pravopisná či výslovnostná norma. Tak ako sa vraví, že viackrát opakovaná lož sa stáva pravdou, tak aj trikrát nesprávne napísané a trikrát nesprávne vyslovené slovo nás môže podvedome ovplyvniť.

Porušovanie pravopisných noriem v písaných komunikátoch sa v porovnaní

s nedodržaním výslovnostných noriem v hovorených prejavoch posudzovalo a posudzuje vždy prísnejšie, hoci obe porušenia môžu mať negatívny účinok na rečové správanie príjemcov, hlavne nás – pôsobiacich na akademickej pôde. Budem sa preto venovať dvom zvukovým nedôslednostiam, ktoré mi vplyvom internetu a sociálnych sietí neustále rezonujú v ušiach.

Čoraz častejšie zaznamenávam **neko-rektnú zvukovú podobu slova kto**. Je to zámeno s pomerne vysokou frekvenciou: vyskytuje sa buď ako opytovacie na začiatku doplnovacích otázok (*Kto je zodpovedný?*), alebo ako vzťažné zámeno, ktorým sa uvádzajú vedľajšie vety (*Oznámili, kto postúpi do druhého kola.*), ale aj ako súčasť neurčitých a vymedzovacích zámen (*ktokoľvek, ktosi, voľakto, kadekto; nikto*). Výslovnosť [gdo], ako ju v poslednom čase dosť často registrujem, nie je v súlade s ortoepickou normou spisovnej slovenčiny. V češtine sa síce takto zámeno [gdo] vyslovuje, ale v slovenčine na to nie je žiaden dôvod. V rámci uvedeného slova *kto* stoja vedľa seba dve neznelé spoluhlásky, a teda k znelostnej asimilácii nedochádza a zvuková realizácia sa zhoduje s ortografickou podobou [kto]. Ide o úplne inú situáciu ako v slove *kde*, v kto-

rom sa znelostná asimilácia uskutočňuje, pretože znelé *d'* vplýva na predchádzajúcu neznellú spoluhlásku *k*, v dôsledku čoho sa mení na svoj znelý protiklad, teda [gde], ale [kto].

Druhá nedôslednosť, ktorá sa elektronickými médiami šíri rýchlosťou svetla, súvisí s **výslovnosťou spoluhlásky v**. Opakovane, aj z úst profesionálov slova, som zachytila podoby ako *pr[f]ky, športo[f]kyňa, obro[f]ský, kr[f]*. Spoluhláska *v* sa na konci slabiky – po jej vrchole, teda po samohláske, dvojhláske alebo slabikotvornom *r, l* či už uprostred slova, alebo na jeho konci – vyslovuje ako obojperné [ü]. V danom prípade nejde o výsledok znelostnej asimilácie, ale o zvukovú realizáciu konsonantu v podmienenu jeho pozíciou v slabike. Teda korektná podoba uvádzaných slov v slovenčine – na rozdiel od češtiny – je *pr[ü]ky, športo[ü]kyňa, obro[ü]ský, kr[ü]*.

Možno sa vám zdá, že chyby na zvukovej úrovni sú zanedbateľnou drobnosťou a nestojí za to o nich písať, ale prečo sa z nich nepoučiť... [Kto] chce vedieť rozprávať, musí sa najpr[ü] naučiť počúvať.

PhDr. Iveta Bónová, PhD.,
univerzitná docentka

Filozofická fakulta UPJŠ v Košiciach

UNIVERSITAS ŠAFARIKIANA

Časopis Univerzity Pavla Jozefa
Šafárika v Košiciach
Štvrťročník | ročník 52 | číslo 2 | 2025

VYDAVATEĽ

Univerzita Pavla Jozefa Šafárika
v Košiciach
Šrobárova 2
041 80 Košice
IČO: 00 397 768

REDAKČNÁ RADA

- **PREDSEDA**
prof. PhDr. Ján Gbúr, CSc.
- **ŠÉFREDAKTOR**
PhDr. Marián Gladiš, PhD.
- **ČLENOVIA**
Mgr. Veronika Džatková, PhD.
FVS UPJŠ
RNDr. Andrea Fridmanová, PhD.
BZ UPJŠ
Mgr. Laura Holanová, PhD.
R UPJŠ
Mgr. Lucia Huličová
R UPJŠ
Mgr. Peter Kolarčík, PhD.
LF UPJŠ
PhDr. Svetlana Libová
PF UPJŠ
Mgr. art. Roman Martinský
LF UPJŠ
PhDr. Eva Medviďová
UK UPJŠ
Mgr. Timotej Mikloš
FF UPJŠ
RNDr. Jaroslava Oravcová, PhD.
R UPJŠ
Mgr. Petra Tomková, PhD.
ÚTVŠ UPJŠ
JUDr. Anna Vartašová, PhD.
PrF UPJŠ
- **JAZYKOVÁ REDAKTORKA**
Mgr. Dominika Petáková, PhD.
- **TECHNICKÁ REDAKTORKA**
Monika Tkáčová

Redakcia si vyhradzuje právo na úpravu
autorských materiálov a ich krátenie.
Za obsah článku zodpovedá autor.
Svoje pripomienky, tipy a námety
môžete posilať na adresu:
casopis@upjs.sk.
Časopis je rozširovaný bezplatne.

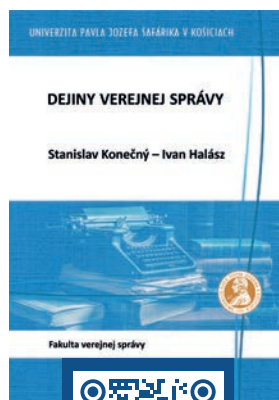
Evidenčné číslo: EV 3996/10

ISSN 1338-1377 (tlačaná verzia)
ISSN 1339-1704 (online verzia)

- **TLAČ**
Equilibria, s. r. o., Košice

Číslo bolo zadané do tlače: 26. 5. 2025

NAŠE PUBLIKÁCIE

DEJINY VEREJNEJ SPRÁVY

MÁM ČI NEMÁM:
ETIKA
V PSYCHOLOGICKEJ PRAXI

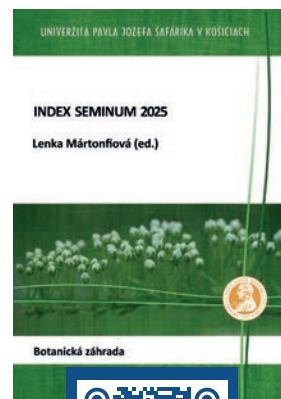
OCHORENIA
PERIIMPLANTAČNÝCH TKANÍV
A ICH LIEČBA

PRÁVO NA SPRAVODLIVÝ PROCES
PODĽA DOHOVORU A JUDIKATÚRY
ESĽP V SLOVENSKEJ REPUBLIKE

EKOLÓGIA PŮDNÝCH
ŽIVOČÍCHOV

INDEX SEMINUM 2025

VIAC NA PORTÁLI UNIVERZITNEJ KNIŽNICE: unibook.upjs.sk/sk/

ŠPORTOVO - ZÁBAVNÝ DEŇ

PRE ZAMESTNANCOV UPJŠ
V KOŠICIACH

Juniáles

13. JÚN
2025

Areál Botanickej záhrady UPJŠ
Mánesova 23, Košice